

was er geen smart of verdriet in te lezen; integendeel, zóóveel blijdschap, dat Emilia verbaasd was.

Zachtjes naderde ze het bed en fluisterde de oude vrouw toe: „t Moet toch wel hard wezen, hier jaar uit jaar in te liggen met zooveel pijnen.”

„Maar de Heere weet immers juist wat ik noodig heb,” glimlachte Greta. „Dacht u dan, juffer, dat Hij mij verdriet wil aandoen? Hij wil mij bij Zich thuis hebben, en daarom reinigt Hij mij. Daar moet mijn lijden voor dienen, en daarom ben ik er Hem zoo dankbaar voor.”

Ze waren op den terugweg, Aan den kant van het voetpad stond een oude wilg, half vermolmd van ouderdom, maar uit den wortel waren frissche, groene scheuten opgeschoten.

„De rechtvaardige zal groenen als een palmboom,” zei dominé Daniëls, half voor zichzelf. „Ook als hij oud geworden is, kan hij nog vet en groen zijn, om te verkondigen, dat de Heere recht is; in Hem is geen onrecht.”

Zwijgend gingen ze een tijdlang voort; niemand sprak meer. Maar Emilia had iets ontvangen om over nà te denken.

(Uit het Zweedsch van Anna Ölander.)

A. L.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Reintje. — Phrygiërs. — Aphorisme. — Psalmen. — „Vertreders.”

M. te K. vraagt:

1. Hoe komt de Vos aan zijn bijnaam van Reintje?

Antw. — In het middeleeuwsch Dierengedicht Reinaert de Vos heeft elk beest een naam. De leeuw heet Nobel, de beer Bruin en de vos Reinaert of Reintje.

2. Wat beteekent de uitdrukking: „De Phrygiërs worden laat wijs?”

Antw. — De Phrygiërs waren oudtijds een volk in Klein-Azië. Zij waren vredelievend en golden, doch waarschijnlijk ten onrechte, voor lui en dom. Vandaar het gezegde.

3. Wat is een Aphorisme?

Antw. — Daardoor verstaat men een kort gezegde, uitspraak of stelling aangaande een waarheid uit een of andere wetenschap.

4. Ik heb gelezen van „Psalmen uit de berijming van het Genootschap Laus Deo, Salus Populo.” Wat was dat voor een genootschap? En wat beteekent die naam?

Antw. — Het bedoeld genootschap, welks naam beduidt: „Gode lof, het volk heil,” was een der vele letterlievende uit de 18de eeuw en een der beste. Het leverde een psalmberijming, waaraan vele van den bundel, in 1773 ingevoerd, zijn ontleend.

5. Uit een vers van Da Costa:

Achttienhonderd acht-en-veertig
En de band der Staten sprong;
En de dam werd doorgebroken,
Die de omwentlingszee bedwong;
Legioenen volksvertreders
Zijn gewapend opgestaan!
Tronen vielen, vorsten vloten,
Schatten smolten en vergaan.

Wat wordt hier met „Volksvertreders” bedoeld? Dit kan toch geen onderdrukkers van het volk beteekenen?

Antw. — De 5de regel bewijst, dat, gelijk men oudtijds zei, ook zelfs Homerus wel eens dommelt. Da Costa bezing hier de fout, het Duitsche *Vertreter* te vertalen met ons *Vertreder*, terwijl het beduidt: Vertegenwoordiger. Feel zijn betoog wordt daardoor onduidelijk. A. J. H.

VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN.

C. B. te W. — Of Jupiter, Venus en de andere planeten werelden zijn als onze aarde, en dus ook met levende wezens bevolkt, is onmogelijk te zeggen. Indien we het met zekerheid zouden zeggen, moesten we het gezien hebben of gehoord, en de afstand is zoo ontzaglijk groot, dat daar geen sprake van is. Met de beste kijkers kan men de maan zoo dicht bij halen, alsof ze op 5000 uren gaans was, en op zulk een afstand zou een mensch niet te zien zijn, al was hij zoo groot als de Keulsche Dom. Op één uur afstand kun je geen mensch onderscheiden. De kijkers zouden dus nog meer dan 5000 maal zoo goed moeten worden, om op de maan naar menschen te zoeken. En nu is de afstand van hier naar de planeten nog vele malen grooter dan naar de maan. Venus is 1200 maal zoo ver weg, als ze het naast bij is, 7000 maal als ze het verst van ons verwijderd is. Bij Mars loopt dat van 2000 tot 6000 maal den maansafstand, bij Jupiter van 15000 tot 20000. Dat wij dus met onze kijkers ooit iets van de bewoners van de planeten zullen waarnemen, is niet te denken.

Iets anders is het, dat wij ons van den toestand dezer planeten wel iets kunnen voorstellen. En dan komen we tot deze gegevens. Daar de aarde 1.5 maal zoo ver van de zon verwijderd is als Venus, is de warmte op deze planeet $2\frac{1}{4}$ maal zoo groot. Mars is $1\frac{1}{2}$ maal zoo ver weg als wij, daar is de warmte dus $2\frac{1}{4}$ maal zoo klein als hier. En op Jupiter, die 5 maal zoo ver weg is, zal de warmte der zon 25 maal kleiner zijn. Reeds daardoor zouden wij, aardmenschen, reeds op geen dezer drie planeten kunnen wonen en nog minder op de andere.

Of echter op die planeten geen andere wezens kunnen zijn, zou ik niet gaarne durven beslissen. Voor zoover men kan nagaan uit de verschijnselen, is op al deze planeten lucht en water aanwezig, twee dingen, die op aarde levensbehoefte zijn. Verder bestaan de planeten naar alle waarschijnlijkheid uit dezelfde rotsformaties en dezelfde aardsoorten. De mogelijkheid is dus niet uitgesloten, dat er soortgelijke wezens als de aardsche dieren en planten bestaan, maar dan moeten deze ingericht zijn voor grooter koude of grooter warmte. Dat nu is niet onmogelijk; we hebben op aarde ook dieren en planten, die tegen groote kou, en andere, die tegen groote warmte kunnen. En dan zou het ook niet onmogelijk zijn, dat op de planeten wezens bestonden, die door God met zelfbewustheid en verantwoordelijkheid zijn begiftigd. Doch ik herhaal het: dit zijn bloot veronderstellingen van mogelijkheden; de wetenschap leert er niets van, en God heeft ons in de Schriften er niets van geopenbaard.

Alleen kan hier nog bijgevoegd worden, dat de planeet Mars het meest met de aarde overeenstemt. Daar vermoedt men land en water, sneeuw en plantengroei. Bergen schijnen er echter niet te zijn. De planeet Jupiter is, voor zoover men weet, geheel met wolken bedekt, zoo dik, dat wij er nog nooit doorheen hebben gezien. Men houdt het voor waarschijnlijk, dat deze planeet verkeert in den toestand, waarin de aarde verkeerde vóór den derden scheppingsdag, toen land en water nog niet gescheiden waren. Van de oppervlakte der andere planeten weten we zoo goed als niets; over hun bewoonbaarheid door wezens als de aardsche valt dus niet te oordeelen.

A. L.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Volewijk. — Nalezing. — Schreden. — Pardamme. — Sophisme.

Is het u ook mogelijk, het volgende te beantwoorden?
Onlangs zag ik een oude, grove prent, waarop stond ge-
teekend een schip met een man en een vrouw er in. De
man had een lantaarn in de hand. Onder de prent stond:
„Jan en Griet, al met de lantaeren,
Gaen naer de Volewijk toe vaeren.”

Wat beduidt dit?

P.

Antw. — Er bestond oudtijds een kinderprent, die in
tafereelen voorstelde het leven van „Jan den Wasscher.”
Dezen man, wiens vrouw Griet heette, trof het ongelukkig
lot, dat die vrouw niet verkoos zich met het huishouden
te bemoeien, zoodat hij moest wasschen, koken, schuren,
enz. De Volewijk was een eilandje in het IJ bij Amster-
dam, en werd alleen door vogels bewoond. Dit verklaart den
naam Vogelwijk, Volewijk. Men vertelde elkaar, dat van-
daar de kleine kinderen kwamen, die er van den boom
geplukt werden. De waarheid was, dat er de lijken werden
opgehangen van terechtgestelde misdadigers.

't Zal nu wel duidelijk wezen, wat Jan en Griet aan
de Volewijk gingen doen. De lantaarn moest natuurlijk
dienst doen bij het uitzoeken van het meest begeerlijke
kindje. Bij de droogmaking van het IJ is de Volewijk en
daarmee het vertelsel verdwenen.

De heer C. de V. te L. schrijft:

„Onlangs werden de woorden *demeë* en *temet* verklaard
op een wijze, die niet overeenstemt met het gebruik, dat
er in mijn geboorteplaats van gemaakt wordt. Ze worden
daar niet van dezelfde, maar van zeer onderscheiden be-
teekenis geacht. *Demeë* — uitgesproken „dämie” of, als
het alleen komt te staan, „damiee” — beteekent daar: *zoo
met een, over een poosje*. Het wordt ook gebruikt in de
uitdrukking *dämie vordan*, (demeë voortaan) en beduidt
dan *binnenkort, weldra*. B.v. in dezen zin: „Die man zal
dämie vordan wel anders praoten.”

„*Temet*” wordt gebruikt in den zin van *bijna, haast*.
B.v.: „Daar had ik temet van de ladder gelegen.” Met al
er voor, dus als „*altemet*,” soms gehoord als „*altemis*,”
beduidt het *soms, misschien*. „Wou je altemet ook mee
wandelen?”

Van het spreekwoord:

's Keizers kat is zijn nicht,
Groot lantaarn, maar geen licht,”

heb ik altijd een andere opvatting gehad dan de heer
A. J. H. Of ze de juiste is, weet ik niet. Maar ik wil
haar toch even meedeelen. — Van iemand, die zich te
veel verbeeldt, wordt spottend gezegd: Nu, hij mag zich
ook wel wat verbeelden, want 's keizers kat is zijn nicht;
maar — zoo vervolgt de volksmond met een eigenaardige
wending — al mag hij zich op familieverwantschap met
zoo'n „voornaam” dier beroemen, hij is een groote lantaarn
zonder licht.

Met genoeg en lazen we dit schrijven, dat ons alweer
iets verder brengt.

Over „*demeë*” of „*dämie*” is al zeer veel gesproken en
geredetwist. Zóó als te L. gebruikt men het ook elders.
„*Temet*” wil zeggen „*soms*,” doch veelal in den zin van
„nu en dan.” B.v.: „Je kunt er *temet* niet wijs uit worden.”
Of in het vers „de dood van Augias”:

Men wil dat hun geloei *temet*
— — — — —

De halve landstreek, die 't een uur in 't ronde hoorde,
Vóór dag en dauw in 't slapen stoorde.

En nu is de overgang in beteekenis van *temet*, nu en
dan, tot *demeë*: straks, zoo met een, licht verklaarbaar.
Doch een betere oplossing blijft mogelijk.

Wat de kat betreft, zoo dunkt mij nog altijd de gegeven
uitlegging de meest aannemelijke.

Den schrijver onze dank.

Van J. A. K. te O. (Duitschland) kwamen drie vragen in:

„De wandelaar keerde op zijn schreden terug.”

Is die uitdrukking: op zijn schreden terugkeeren, goed?

Antw. — Om aan deze uitdrukking een gezonden zin
te hechten, moet men denken aan een weg, waarin de
schreden of stappen indrukken, voetsporen achterlaten.
't Zelfde vindt men b.v. in de uitdrukking: „Hij wandelt
in zijns vaders voetstappen.”

Wie op zijn schreden terugkeert, gaat dan denzelfden
weg terug, dien hij gegaan is, neemt geen anderen weg
terug dan heen. Hij loopt dus hetzelfde pad nogmaals,
keert tot zijn uitgangspunt terug.

In *letterlijken* zin zal wel zelden iemand *op zijn schreden*
terugkeeren. De uitdrukking is dus overdrachtelijk, of
figuurlijk, en in den laatsten zin wordt zij 't meest
gebruikt. Zij heeft echter altijd tegen zich — wat „in zijn
voetstappen wandelen” niet heeft — dat men eigenlijk
nooit *op zijn schreden* kan terugkeeren, wijl men nu
natuurlijk den voet juist in tegenovergestelde richting zet
van eerst. De uitdrukking, die niet fraai is, kan er echter
mee door, doch dan alleen, waar zij in den stijl past.
Noodig is zij nooit.

Toen ik nog in Zeeland was, hoorde ik wel eens zeggen:
Zoo lang als de weg van Pardamme. Wat zou die uit-
drukking beteekenen? Hoe zou men er aan gekomen zijn?

Antw. — Deze uitdrukking luidt te Rotterdam: „Zoo
oud als de weg van Kralingen,” en te Amsterdam kortaf:
„Zoo oud als de weg,” waarbij dan elk kan invullen. Het
wil in allen gevalle zeggen: Overoud, algemeen bekend.
Welke plaats met Pardamme wordt bedoeld, weet ik niet.
Wellicht kan een onzer vele Zeeuwsche lezers ons inlichten.

Wat is een Sophisme? In het woordenboek der Neder-
landsche taal lees ik: Drogrede, bedriegelijke redeneering.

Antw. — Vier eeuwen vóór Christus vond men in
Griekenland onder de wijsgeeren ettelijke, die *Sophisten*
werden geheeten, van *Sophia*, d.i. Wijsheid. De naam
was echter anders dan het wezen. Want zij trokken alles
in twijfel, redeneerden alle vaste overtuiging weg, ge-
bruikten hun welsprekendheid om te bewijzen, dat het-
zelfde en waar en niet waar was, en wrongen gedachten
en taal zóó, dat het onware en onjuiste waar en juist
scheen. Voor hen was de wijsbegeerte een middel om
aan den kost te komen.

Door *Sophismen* verstaan we drogredenen, die, oppervlakkig
beschouwd, waarheid schijnen, doch bij onderzoek valsch
blijken. De kunst is, te ontdekken waar de fout in de
redeneering schuilt.

Als voorbeelden, zulke echter die wel tot geen misvat-
ting zullen leiden, deze:

Stelling: Een olifant heeft drie snuiten.

Bewijs: (Sophisme.)

a. Geen olifant heeft twee snuiten.

b. Een olifant heeft één snuit meer dan geen olifant.

Dus: Een olifant heeft drie snuiten. (2 + 1.)

Of ook:

a. Wat ik niet heb verloren, heb ik nog.

b. Een gouden ring heb ik niet verloren.

Dus: Een gouden ring heb ik nog.

De Sophisten als een bepaald soort van redenaars zijn
verdwenen, maar de Sophismen nog lang niet. In krant-
artikelen, redevoeringen, enz., zijn ze nog al te vaak te
vinden, natuurlijk minder tastbaar dan de bovengenoemde.
Ieder zij er voor op zijn hoede!

A. J. H.

heb den koning de voeten gekust om uwentwil,” zegt hij. „Nu zult gij leven.”

Dan valt hij voor zijn vader op de knieën. Hij omarmt en kust hem en schreit tranen van dankbaarheid. Zijn vader echter richt hem op en troost hem . . . Juist op dit oogenblik ontwaakt hij weer. Hij moet zich bezinnen, wat de werkelijkheid is. En zoodra hij de naakte werkelijkheid weer vóór zich ziet, stoot hij een luiden gil uit. Als antwoord hoort hij de klok slaan. Een — twee — drie — vier.

Beneden zijn cel verneemt hij het geluid van voetstappen. In het Oosten bemerkt hij door het getraliede venster een zwak, rood schijnsel. Hij valt op de knieën voor een laatste gebed. En nu beginnen de tranen zóó geweldig te stroomen, dat zijn lichaam beeft en schokt. Langzamerhand echter wordt hij kalmer en zelfs stil. De zware strijd is gestreden. Moe, maar rustig, vrede hebbende met God, die den moordenaar genade en redding vinden liet door het bloed van Jezus, ziet hij op, als het slot van de celdeur knarst.

„Goeden morgen!” klonk het, en de predikant, gevolgd door den cipier en den barbier, trad binnen. De barbier moest hem den hals nog scheren.

„Goeden morgen,” antwoordde Stefan Freiburger. Zonder een huivering ontbloot hij zijn hals om den barbier gelegenheid te geven, zijn werk te verrichten. Nauwelijks is deze daarmede klaar, of daar komt iemand de gang instormen. Alle vier kijken ze op. Het is een soldaat, een koninklijke bode. Niemand kent hem. Hij heeft een papier in de hand. Zoo vlug hij kan, ontvouwt hij het. Ook zijn handen beven. Dan leest hij:

„In naam des Konings!

Op uitdrukkelijken wensch en bevel van Z. M. den Koning is den moordenaar Stefan Freiburg nog allernadigst de doodstraf kwijtgescholden, en wordt deze straf veranderd in levenslange tuchthuisstraf.

Zijne Majesteit liet zich door de tranen van den grijzen vader, die zijn hoofd inplaats van dat zijns zoons aanbod, bewegen, om deze gratie te verleen.

Geteekend,

* * *

1^e Minister.”

De barbier liet zijn scheermes vallen, zoodat het rinkelend op den grond terecht kwam. De cipier zeide slechts: „Zoóóó! dat is dus weer anders.” De predikant echter moest Stefan opvangen, die in onmacht viel. Vreemd! Hij was nu bereid geweest om te sterven. De boodschap, die hem het leven bracht, maakte hem bewusteloos. Spoedig kwam hij weer bij. Den ganschen dag weende hij van vreugde, en verlangde slechts naar zijn vader. 's Avonds kreeg hij een brief van den volgenden inhoud:

„Lieve Stefan!

Vader is vanmorgen door een beroerte getroffen van vreugde, dat je niet behoeft te sterven. Ik kan je niet zeggen, hoe blij ook ik ben, dat de doodstraf je kwijtgescholden is. Misschien zal ik nu ook wel spoedig vader volgen. Een lange brief volgt binnen enkele dagen.

Wees intusschen van harte gegroet door

Vertaald door J. H. v. R.

Je Moeder.”

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Zweer. — Gevrijd. — Eén. — Vlieger of . . . ?

Onze lezeres K. te M. vraagt:

1. In Exodus 18 : 6 staat: Zoo zeide hij tot Mozes: Ik, uw zweer Jethro, kom tot u, met uwe huisvrouw, en hare beide zonen met haar. Wat wordt hier met uw zweer bedoeld, daar Jethro in het volgend vers toch schoonvader genoemd wordt?

Antw. — Het woord zweer is een oude vorm van „zwaager,” dat daarin is samengetrokken, vergelijk ons regel, Eng. rail, Duitsch pegel, ons peil. Dat zwager beduidt oorspronkelijk: schoonvader, schoonzoon enz., en heeft dus zeer algemeene beteekenis.

2. Ps. 107 : 2 luidt in mijn Bijbel aldus: „Dat zulks de bevrijden des Heeren zeggen, die Hij van de hand der wederpartijders gevrijd heeft.” Moet dit gevrijd niet zijn bevrijd? (De Bijbel is een uitgave van het B. en B. Bijbelgenootschap.)

Antw. — Oudtijds kende men een woord vrien, in den zin van vrijmaken. Het verl. deelw. daarvan is hier gebruikt. Het is hoog tijd, dat dergelijke verouderde woorden uit onzen Bijbel verdwijnen.

3. Wat beduidt het woordje een in overeenstemmen, overeenkomen, bijeenkomen, enz.? Er zijn er hier juist meer dan een.

Antw. — Het woordje een heeft hier dezelfde beteekenis als in: „Oranje en Nederland zijn een;” „één in geloof en hoop,” d. i. één geheel vormend. In de opgegeven samenstellingen, gelijk in ineenloopen enz., wordt steeds aangeduid, dat men tot een saamvoeging, een vereeniging komt, wat natuurlijk alleen geschieden kan als er meerderen zijn. „Overeenkomen” bijv. wil zeggen: „over een zaak tot eenheid komen;” „bijeekomen” is: „tot één lichaam saamkomen.”

„Ik lees,” schrijft B., „in „Timotheüs,” dat we iemand die vliegt niet een Vlieger moeten noemen, maar het vreemde woord moeten gebruiken, tot er een Nederlandsch wordt gevonden, wat wel nooit gebeuren kan. Is de heer H. het daarmee eens?”

Antw. — Allerminst. We zouden dan noodeloos een vreemd woord gebruiken, en onze taal nog meer bederven. Het woord voor iemand die vliegt is Vlieger, net als wie loopt een looper is. Dat „vlieger” ook een zaak aanduidt hindert niets. Looper, waker, krabber, glazenwasscher duiden alle en personen en zaken aan. Toch verwerpt hen niemand daarom. Zoo ook hier. A. J. H.

Het is volkomen juist, dat woorden als looper, krabber, enz., voor personen en zaken gebruikt worden. Maar dat sticht geen verwarring. Bij „vlieger” is dit anders. „Moeder heeft een nieuwen looper gekocht,” en niemand denkt aan een man. Maar met den volzin: „Ik heb een vlieger in de lucht gezien,” zegt men niet, of de zaak of de persoon wordt bedoeld. Daarom is een nieuw woord gewenschter. 't Is altijd veiliger, aan een nieuw ding een nieuwen en geen ouden naam te geven. Dat is taalverarming.

Ook Dr. Kolléwijn raadt. evenals de heer A. J. H., „vlieger” aan. Maar wij zien er verwarring van komen, te meer, waar een vliegmaschine bijzonder op een vlieger lijkt. Dan zou vliegtuig, evenals vaarttuig samengesteld, nog beter zijn. Wie weet, of men dit niet verkort tot „fluks.” Dan heeft men een fiets en een fluks! — De groote Zeppelins worden natuurlijk luchtschepen genoemd.

[RED.]

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Roekeloos. — Mutje. — Mijl op Zeven. — Fransch. — Kooten.
Tram. — Omnibus. — Brik. — Sjees. — Panier. — Groot.

Onze lezeres K. te M vraagt:

1. Zou u ook kunnen zeggen, hoe *roekeloos* verstaan moet worden? Ik begrijp b.v. wel ouderloos, d. i. zonder ouders, maar roekeloos niet.

Antw. — Het oude *roec* (Eng. *reck*), beduidt zorg of acht. (achtgeven.) „Roekeloos” is dus zonder zorg, zonder voorzorgen in acht te nemen, onbesuisd.

2. Wat beteekent „Hutje met mutje?”

Antw. — „Mutje” is een verkleinwoord van „mut” of „mot”, een woord, thans nog gebruikelijk, o. a. op werkplaatsen, voor zaagsel, krullen en allerlei afval. De uitdrukking wil dus zeggen: Het huisje met al wat er in is, tot den afval toe.

3. Wat beteekent „De mijl op Zeven?”

Antw. — Over den oorsprong dezer uitdrukking is veel getwist. In later jaren meende men de verklaring gevonden te hebben in de namen der Limburgsche dorpen De Mijl en Sevenum, die slechts door een grooten omweg van den hoofdweg af, te bereiken zijn. Het komt mij echter zeer onwaarschijnlijk voor, dat een zoo algemeen bekende uitdrukking zou ontleend zijn aan twee bijna onbekende plaatsjes, daarbij gelegen in Limburg, dat voor een deel nog slechts een eeuw bij Nederland behoort.

Veel eenvoudiger dunkt mij aan te nemen, dat het enkel zeggen wil: Het is zulk een omweg, dat elke mijl wel op zeven komt te staan, dat de zaak dus veel trager gaat dan noodig was.

P. W. — De uitdrukking *Je vous donne la clef (clé) des champs*, letterlijk: *Ik geef u den sleutel der velden*, wil zeggen: Ik geef u verlof ten volle de buitenlucht te gaan genieten. Een dokter zal het in Frankrijk zeggen, b. v. tot een herstellenden zieke.

Wilt u bepaald opheldering omtrent dien sleutel hebben, dan zijn verschillende antwoorden mogelijk. Ik noem er slechts één: Een welgevulde beurs.

P. P. te G. — Jaren geleden kreeg een instrumentmaker hier te lande een brief uit Zuid-België, in het Fransch gesteld, in welken gesproken werd van „*notre fil conducteur*.” Dit niet verstaande, ging hij tot een deskundige, die na lang bedenken zei: „De brieveschrijver heeft, zegt hij, een zoon, die *conducteur* is.” Later bleek, dat het liep over geleidraad!

Aan deze gebeurtenis dacht ik, bij uw mededeeling, dat een deskundige u gezegd heeft, dat *il est un livre ami* beduidt: *Hij is een boekenvriend*. Die uitlegger is zeker een volle neef van den eerste, of een fopper. De beteekenis is: *Er is een veelbegeerd boek*.

Met hartelijken dank ontvingen wij het volgend schrijven van den heer P. B. te N.:

Naar aanleiding van de verklaring van 't woord „kooten” in No. 50, jaargang 15, van „Timotheüs,” kan ik u nog mededeelen, dat in mijn geboorteplaats (Giesendam) onder *kooten* een geheel ander spel, een jongensspel, wordt bedoeld.

Kooten zijn beentjes uit de achterpooten van runderen, doch veel grooter dan bikkels, en kunnen overeind gezet worden. Bij het spel heeft iedere jongen een koot in de hand, terwijl bij den aanvang van het spel een jongen wordt aangewezen om zijn koot op den grond te plaatsen.

Het spel bestaat nu hierin, dat alle jongens probeeren, met hun koot de staande koot omver te werpen. Degene wiens koot staat, moet trachten een der andere jongens te tikken, welke laatste dan verplicht is zijn koot op den grond te zetten. Dat tikken is echter alleen maar geldig, als de koot op den grond nog overeind staat. Is de koot omvergeworpen, dan moet de eigenaar deze eerst weer overeind zetten.

Het door u beschreven bikkelen noemt men in mijn geboorteplaats „hikken” en een bikkel een „hilk.”

B. R. te W. vraagt naar den oorsprong der volgende namen van voertuigen: *tram, omnibus, brik, sjees, panter*.

Antw. — De man, die het eerst op het denkbeeld kwam om wagens op sporen voor plaatselijk vervoer te bezigen, was de Engelschman Outram. Vandaar heette zulk een weg Outramweg. (Gelijk een Mac Adamweg naar Mac Adam.) Dit werd naar Engelsche wijs verkort tot tramweg, en het voertuig heette *tram*. (Spreek uit: *trem*.)

Omnibus is Latijn en beduidt: Voor of ten dienste van allen. 't Is dus een rijtuig, waarvan elk gebruik kan maken; wel te weten, zoo hij betaalt.

Brik komt van het Engelsche *break*, (spreek uit: *breek*) d. i. bedwingen, temmen. Het duidt een wagentje aan, waarvoor het paard leert zich behoorlijk te laten besturen, rijtuig te trekken of mak te worden: een afrijwagentje.

Sjees is een verholandschte spelling van het Fransche *chaise*, d. i. stoel, zitplaats; een naam, die volkomen bij het voertuig past.

Panier, letterlijk *mand*, (Fransch) wijst op een voertuig, dat uit vlechtwerk of mandenwerk bestaat, van riet is vervaardigd.

Een 2de vraag van denzelfden lezer is, of Gen. 26 vs. 13 wel zoo gelezen moet worden als het daar staat, wijl het onbegrijpelijk is.

Antw. — In de Statenvertaling luidt dit: En die man (Izaak) werd groot, ja hij werd doorgaans grooter, totdat hij zeer groot geworden was.

Groot beduidt hier natuurlijk rijk, evenals in „groot worden in de wereld.” Het woord „doorgaans” past echter hier in onze huidige taal niet meer, wijl het beduidt „in den regel,” wat hier heel niet passen zou. Men leze er voor: *steeds*.

A. J. H.

STILBLOEMEN.

1. *Een besteller te water.* Gisterenavond geraakte een 18-jarig telegrambesteller, door het slippen van zijn rijwiel, aan den Singel te water. Het jongmensch werd *met teekenen van leven* gered en het rijwiel *met behulp van een dreg*.

2. Wat *vreeselijk* aardig, dat u zoo aan mij dacht.

3. Nog hing de *droogte* als een *zwarte wolk* over het ongelukkig land Israëls.

4. Groene kruiden des velds werden nu verzameld door de *profetenzonen*, die men in den pot deed.

5. Onze evangelisatie *begon* met veelbelovenden *uitslag*.

6. Nu koos men Jansen tot president;
Dat blijft hij tot het jaar zijn end.
Secretaris werd Pieters als schrijver,
En Penningmeester Klaasen met ijver.

(Uit een „berijmd verslag.”)

7. Aangeboden: Frissche slaapkamer met tuin en *verdere gemakken*.

A. J. H.

„Neen, maar in school lachte jij met de anderen mee.”
 „Neen, ik niet, Erik, ik stak de tong tegen hem uit.”
 „Ik zou wel gelachen hebben, als jij 't geweest was.”
 In bewustheid van schuld boog zij het hoofd.
 „O, ik wou, dat jij het geweest was!” En hij sloeg
 weer met het eerste been, en trof haar — per ongeluk of
 opzettelijk — tegen het scheenbeen. Zij gaf een schreeuw
 en sprong op.
 „Nou, moet je huilen om zoo'n kleinigheid?”
 „Neen, maar ik huil, omdat jij zoo boos bent.”
 „Kon ik het dan helpen, dat jij juist dáár zat, waar
 mijn been zou neerkomen?”
 Met beide handen in den zak keek hij het meer over.
 Het was, of hij op dit oogenblik zich bewust werd van
 zijn macht.
 „Zullen we goede vrienden wezen, zeg?” vroeg hij.
 „Ja, ja!”
 „Dan moet jij mijn slavin zijn.”
 „Moet ik dat?”
 „Ja, en overal met mij gaan.”
 „Ja, dat wil ik wel.”
 „En als je wat veel te vertellen hebt, dan verkoop ik je!”
 „Daar hoef je niet bang voor te wezen.”

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Pardamme. — 's Keizers Kat.

Als antwoord op de vraag in „Letteren en Taal” (in No. 3) meldt ons de heer C. L. de J. te S. het volgende:
 Hoewel ik ruim 25 jaren in Zeeland gewoond heb en zelfs Zeeuw van geboorte ben, kan ik me niet herinneren ooit de uitdrukking „zoo lang als de weg van Pardamme” gehoord te hebben. Te meer verwondert me dat, omdat die uitdrukking vermoedelijk in Middelburg gebruikelijk zal zijn, en ik ongeveer 17 jaren in M. heb gewoond.

Pardamme, of, zooals de Middelburgers zeggen, *Pardamme*, (de e toonloos) is de naam van een flink gehucht, dat tot de gemeente St. Laurens behoort. De eigenlijke naam is Brigdamme. De Noordweg, de weg die Middelburg en Domburg verbindt, loopt er midden door. Voor hen, die wat verder willen gaan dan „bolwerken” of singels, is een wandeling naar Pardamme en verder door den „Nadorst” terug, altijd een geliefkoosd uitstapje. Misschien is de uitdrukking ontleend aan den ouderdom van bovengenoemden Noordweg.

De heer D. te G. voegt er bij: Met Pardamme, eigenlijk Purdamme, wordt bedoeld het gehucht Brigdamme, een half uur van Middelburg, aan den prachtigen weg naar Domburg, gelegen. Het Purdamsche padje, een lief binnenwegje van Middelburg naar Brigdamme, welke Middelburgsche jongen kent dat niet? De uitdrukking „zoo lang als de weg van Pardamme” hoorde ik, schoon in Middelburg geboren en opgevoed, nooit. Algemeen is die uitdrukking dus niet.

Den schrijvers hartelijk dank!

De heer D. W. v. W. te M. merkt het volgende op, wat betreft het spreekwoord: „'s Keizers kat is zijn nicht,” enz.: „De heer C. de V. heeft hierover een andere opvatting dan u. De schrijfsters Wolff en Deken schijnen de meening van den heer V. te deelen, waar zij Mejuffrouw Martha de Harde in haar brief aan Mej. Alida Leevend, (in: „De historie van Willem Leevend”) laten zeggen: . . . „Nu beelt gij UE. magtig wat in en denkt, dat 's Keizers kat je nigt is, en — het beest kent je niet eens . . .”

Ook hiervoor dank!

A. J. H.

VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN.

Philistijnen. — Legioen. — Vierderlei geloof.
 Paulus. — Art. VIII.

Een aantal vragen zendt weer onze lezeres K. te M. Enige volgen hier:

1. In de tijden der Richteren en van koning Saul en David leest men van de Philistijnen en later niet meer. Zijn de Philistijnen ook weggevoerd, evenals de Israëlieten?

Antw. — De Philistijnen waren een uit Cyprus afkomstig, strijdhaftig volk, dat reeds 2000 jaren vóór Christus de Zuid-Westelijke kuststreek van Kanaän bewoonde, en daardoor later met Israël, toen dit in 1450 dat land veroverde, in aanraking kwam, vooral met de aangrenzende stammen, Dan, Simeon en Juda, welke laatsten de zeer weerbare bevolking der kust niet konden of wilden verdrijven.

De Philistijnen waren sedert voortdurend met Israël, dat zij vreesden, in oorlog, zoo b.v. in de tijden der Richteren en van Saul 1400—1100. De laatste sloeg hen, doch werd ten slotte overwonnen. Zelfs drongen de Philistijnen ver in het Noorden door. Eerst David, 1050, sloeg en bedwong hen. Later trokken zij nog eens, tijdens koning Joram, met de Arabieren tegen Jeruzalem op. Daarna geraakten zij onder Syrische heerschappij en hielden allengs als volk op te bestaan. Hun naam leeft voort in den landsnaam „Palestina.”

2. Wat wordt bedoeld met een *legioen*, waarvan o.a. gesproken wordt in Matth. 26 : 53?

Wat beteekent het woord *legioen*?

Antw. — Een legioen was bij de Romeinen een legerafdeeling, die hoogstens 7000 man telde. In het algemeen beduidt legioen of legio een groote menigte; 12 legioenen een volkomen strijdmacht.

3. Onlangs las ik, dat men, naar de Schrift, vierderlei geloof heeft te onderscheiden. Is u ook bekend wat daarmee bedoeld wordt?

Antw. — In verschillende oudere Godgeleerde werken komt de onderscheiding voor van *historisch* geloof, *tijd-geloof*, geloof der *wonderwerken* en *zaligmakend* geloof.

Het eerste bestaat in eenvoudig beamen der waarheid, zonder dat het hart er bij leeft. Het tweede is maar voor een tijd. (Zie de gelijkenis van den Zaaier.) Het derde geeft de kracht om wonderen te verrichten. Het vierde is het ware geloof, dat behoudt.

Dat deze onderscheiding juist is, durf ik niet verzekeren.

4. Zou u ook kunnen zeggen, wat de naam „Paulus” in het Hollandsch beteekent?

Antw. — De naam wordt verschillend verklaard, nu eens als *arbeider*, dan weer als *klein*. 't Laatste acht ik juist.

Onlangs hoorde ik een predikant zeggen: „Hij is een dominee op art. VIII.” Wat bedoelt men daarmee? W.

Antw. — Art. VIII der Dordsche kerkordening (der Synode van Dordt in 1618 en 1619) bepaalt, dat personen van „singuliere gaven,” d.i.: die blijken bijzondere begaafdheid te bezitten, na onderzoek, tot het predik-ambt kunnen worden toegelaten, ook al hebben zij dan den gewonen weg van voorbereiding en studie niet gevolgd, en b.v. geen oude talen geleerd.

A. J. H.

VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN.

Philipp. 4 : 3. — Theodora. — Absalom. —
1 Kon. 10 : 14 — Pennen.

Door A. D. te Ch. wordt gevraagd: In Filippensen 4 vers 3 lees ik: „En ik bid ook u, gij, mijn oprechte metgezel! wees deze vrouwen behulpzaam, die met mij gestreden hebben in het evangelie, ook met Clemens, en de andere mijne medearbeiders, welker namen zijn in het boek des levens.”

Wie wordt hier bedoeld met „metgezel”?

Antw. — Hierover bestaat geen volstrekte zekerheid. Aanmerkelijk is, dat het hier gebruikte Grieksche woord, 't welk zoo veel beduidt als iemand, die mede den last draagt, hier een eigenaam is, die eigenlijk niet vertaald had moeten worden. Het zou dus een der verder niet bekende medewerkers van Paulus beduiden. Ook echter is mogelijk, dat het ziet op Epaphroditus, den man die den brief naar Philippi overbracht, en die door deze aanbeveling als het ware bij de gemeente werd ingeleid.

C. V. Pzn. te H. schrijft: Onlangs las ik eene verklaring van den naam Theodora. Dit beteekende, volgens wijlen den hooggewaarddeerden Dr. Hoedemaker, Godsgeschenk. Mag ik u eens vragen, op welke wijze deze beteekenis uit dien naam wordt afgeleid. Johanna heeft ook deze beteekenis, niet waar?

Antw. — De verklaring boven gegeven is juist. *Theodora* is Grieksch en gevormd uit twee woorden, die hier saam beduiden Godsgeschenk, of aan God gewijde. Het verband tusschen een geschenk en wat gewijd wordt is duidelijk. Het woord *Johanna* heeft nagenoeg dezelfde beteekenis.

Hoe te verstaan, dat Absalom in 2 Sam. 14 : 27 drie zonen heeft en in 2 Sam. 18 : 18 geen zoon heeft?

M. D. J.

Antw. — Het is duidelijk, dat Absaloms drie zonen jong gestorven zijn, denkelyk in de twee jaren, in welke hij de snoode plannen tegen zijn vader beraamde. De tweede der genoemde teksten beduidt: hij had geen zonen meer, en daarom richtte hij een gedenkteekeken op, dat zijn naam zou vereeuwigen.

Kunt u ook eenige toelichting geven op 1 Kon. 10 : 14? Wat wordt daar bedoeld?

W.

Antw. — De tekst wil zeggen, dat Salomo zijn jaarlijksche inkomsten had. Deze trok hij, gelijk aldaar blijkt, uit den handel, uit geschenken en uit de koninklijke goederen of domeinen. Alles saam was het bijna 43 millioen gulden, naar onze rekening.

Men leest in den Bijbel van pen en inkt. Waren dat pennen als wij gebruiken?

E. E.

Antw. — Stalen pennen zeker niet, want die zijn nog geen eeuw oud. Voór die, gebruikte men veeren pennen, versneden ganzeveeren. In de oudheid echter, d. i. ook in de tijden waar de Schrift van spreekt, had men om met inkt te schrijven, houten of rieten staafjes, die gepunt

waren en in den inkt werden gedoopt. Men teekende eigenlijk de letters, waartoe het Hebreuwsche schrift zich zeer goed leent. Voor schrift, dat niet behoefde te duren, gebruikte men echter meestal wassen tafeltjes, waarop men schreef met een metalen gepunte stift. De letters werden dus ingekrast. Bovendien was de stift bovenaan van een plaatje voorzien, waarmee men het geschrevene weer kon uitwisschen, de was glad strijken. „De stift keeren” wou zeggen: het geschrevene uitwisschen voor iets beters. Een schrijftafeltje vermeldt de Schrift o.a. in Lukas 1. Een stift heet in den Bijbel een griffel.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Schrijvers.

Kan men, vraagt B., de bekende boeken voor de jeugd van P. J. ANDRIESSEN, over de Vaderl. Geschiedenis, ook voor Christelijke bibliotheken en gezinnen aanbevelen?

Antw. — De heer ANDRIESSEN was indertijd een bij zijn leerlingen zeer bemind onderwijzer te Amsterdam. Hij schreef een reeks van boeken, als: „Adolf en Clara,” „De Prins en Johan de Witt,” en gaf zóó een geheele reeks uit onze geschiedenis, van 1568 tot het koningschap der Oranjes. In al deze boeken is het verhaal bijzaak; hoofzaak is de *Geschiedenis*, het beschrijven van feiten, personen, tijden en toestanden. Hij is een aangenaam, boeiend verteller, die daarbij geen onderzoek te veel acht om nauwkeurig te zijn. Soms offerde hij zijn vacantie op om in Den Haag de noodige onderzoekingen te doen. Wat hij geeft, zijn eigenlijk historische romans voor jongeren. Zijn boeken vonden veel aftrek en worden nog gelezen. Sommige bewegen zich buiten Nederland, of buiten den kring der geschiedenis.

Wat wij een „Christelijk schrijver” noemen, was ANDRIESSEN evenmin als hij tot de Christelijke onderwijzers behoorde. Veeleer paste hij bij hen, die deugd en braafheid vooropstellen, in den geest van het „Nut van 't algemeen,” waarin hij vaak een spreekbeurt vervulde. Hij was, zoover dit kon, „neutraal” in den ouden zin. In zijn boeken komt niets voor, dat een bepaalde overtuiging kwetst, al is hij meer Protestantsch dan Roomsch. Maar er wordt iets in gemist, nl. dat levend Christendom, 't welk Christus en Zijn werk tot middelpunt heeft. Dat komt o.a. uit, als hij den strijd onzer vaders tegen Spanje teekent. Niet dat hij geen oog heeft voor de geestelijke drangredenen, die daarin werkten, maar hij gaat daar niet op in; 't is niet de klare voorstelling van den strijd voor het Woord des Heeren, tegen de dwalingen des pausdoms, voor de vrijheid des geloofs tegen den dwang van den vormendienst.

De vrager kan niet beter doen, dan naast de boeken van ANDRIESSEN, die van GERDES te leggen, b.v. diens „In de duinen.” A. en G. waren tijdgenooten, behandelden beide onze Geschiedenis. Maar bij GERDES spreekt de geloovige, die in Jezus de zaligheid vindt, Hem erkent als dien gegeven is alle macht. Opmerkelijk is dan ook, dat G. meest in Christelijke kringen werd gelezen, en zeer zelden daar buiten.

Bevatten dan ook ANDRIESSENS boeken veel goeds en leerrijks, kwetsen zij niemand, toch zou ik ze uit Christelijk oogpunt voor gemeld doel niet aanbevelen. We hebben trouwens het betere. Laat ons dat liever dankbaar gebruiken!

A. J. H.

meer. Maar de goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid tot eeuwigheid over degenen, die Hem vreezen." En als dan hun God hun aan de doodssponde der hunnen vraagt: „Geloof gij dat?" dan eeffent zich het voorhoofd, dan openen zich de oogen, en staren over dat leger heen naar het Kruis van Golgotha, en van dáár den geopenden hemel binnen, waar het wederzien hen wacht; dan ontplooiën de lippen zich en de bevende mond stamelt: „Ja, Heere, ik geloof! . . . . Kom mijn ongeloofigheid te hulp!"

P. J. K.

Een verheugd volk en een jubelende stad

door J. BRESSEN.

Een boek geschreven met een verheugden geest en uit een jubelend hart. Een hart, dat bovendien tintelt van die echte, kinderlijke, trouwe, geestdriftige liefde voor het Huis van Oranje, die, naar vriend en vreemdeling van ons getuigen, een der kostbaarste schatten is, die in ons volksleven uit vroeger eeuwen zijn overgebleven.

Het is al om deze reden een . . . zeer ouderwetsch boek. Want zulk soort boeken zijn al lang „uit de mode" in de hoogere sferen onzer letterkunde. Men behoort daar te zijn moe, mat, dof; het is up to date te zuchten, te kwijnen, te weenen, voorts zenuwziek te zijn, en steeds op het punt te staan zich op te hangen aan den eersten den besten boom of in de eerste de beste gracht te springen.

En dan . . . liefde voor het Oranjehuis, wat een verouderd begrip, goed voor bakkers en bakkers. Zoo iets is heelemaal uit den stijl in het schemerlicht, waar de levens- en vragensmoeden op donzen ruststoelen hun kwijnend bestaan voort-slepen, om slechts nu en dan door een snik en een zucht te kennen te geven, dat ze nóg in leven zijn . . .

Het boek van mej. Bressen is zóó heelemaal „uit den stijl," die thans in de leidende kringen der letterkunde den toon aangeeft, dat ik mij hartelijk verheugd heb, dat zulk een gezond, frisch, jubelend boekje onder ons volk uitgaat.

Het is een historisch tendenz-verhaal. De historie is de blijde gebeurtenis van 30 April 1909. En voor het omschrijven der tendenz geef ik het woord aan den heer A. J. Hoogenbirk, die in zijn voorbericht zegt: „Zij het velen in lengte van dagen een gedenkboek, dat stemt tot dank aan God, en de liefde versterkt voor het Huis van Oranje, de jeugdige Prinses en de Vorstelijke Ouders, wier vreugd en hoop Zij is."

En op heel aardige wijze heeft mej. Bressen dit doel pogen te bereiken. Ze brengt u in allerlei kringen van ons volk, — in de eerste standen, in den werkmansstand, in de keuken, op straat, bij groote menschen en bij kleine kinderen, — en laat u getuige zijn, hoe ieder op zijn manier meeleeft, meejubelt en — meebidt.

Ik sprak onlangs een Italiaansch schrijver, die voor het eerst in Holland vertoefde. Op mijn vraag, wat hem hier het meest trof, was zijn antwoord: „Dat de Hollanders nog zoo echt, ongekunsteld vroolijk kunnen zijn. Dat in onze eeuw van melancholie hier is blijven bestaan die blijde levenslust, dien ik gezien heb op uw prachtige schilderijen uit den tijd uwer grootheid."

Als de man Hollandsch verstond, zou ik hem mej. Bressens boekje geven, en hem zeggen: „Daar hebt ge nu een uiting van dien ongekunstelden, blijden levenslust — een vroolijke stem uit het Hollandsche hart."

Want dit is voor mij vooral het mooie van dit boekje: het is geschreven, omdat het hart van de schrijfster zóó liefhad, dat ze niet zwijgen kon. Dat voelt ge op iedere bladzijde, en dat maakt de schrijfster welsprekend, dat geeft aan het heele boekje die prettige, frissche atmosfeer, waardoor ge van het begin tot het eind met genot leest en . . . haar gaarne enkele kleine fouten vergeeft.

Jammer vind ik b.v., dat voortdurende zondigen tegen den goeden vorm, in boeken gebruikelijk, om de getallen niet in cijfers, maar in woorden uit te drukken. „Papa krijgt 2 toegangskaarten . . . . Ik wou, dat papa er 10 had." (blz. 119.) „4 aan 4 trekken ze de Nieuwe Kerk in," enz. (blz. 134.) Zoo iets mag men in een brief schrijven, maar in een boek laat men drukken: „Papa krijgt twee toegangskaarten . . . . Ik wou, dat papa er tien had." „Vier aan vier trekken ze de Nieuwe Kerk in," enz.

Zoo kan men in een brief in der haast afkorten: „Freule v. d. Poll," maar gedrukt maken zulke afkortingen een slordigen indruk. Men mag eigennamen nooit anders laten drukken dan voluit.

Een derde foutje, dat mij even hinderde, sloop in bij het weergeven van de gesprekken van menschen uit de eerste standen. Men zegt daar niet: „Die gaat naar baron Roëll . . . . daar komt de baron op de stoep," enz. (blz. 72, 73.) Zoo spreekt men wel in 't Fransch, maar in Holland spreekt zoo uitsluitend de burgerstand. In hoogere kringen zegt men: „Die gaat naar mr. Roëll . . . . daar komt mr. Roëll op de stoep," enz.

Doch wat schaden zulke foutjes, die toch eigenlijk alleen den vorm betreffen, en daarom met een tweeden druk — want die moet er komen of we kennen het hart van ons Hollandsche volk niet meer — zoo gemakkelijk verdwijnen kunnen?

Ten slotte een woord van oprechte hulde aan den uitgever voor zijn keurig boek.

H. S. S. K.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Ongeluksvogel. — In het honderd. — Openluchtvergadering. — Kaskanade. — Wafel. — Velerlei. — Otto Funke. — Statenvertaling. — Zweedsch luciferdoosje. — Zoo vrij als God in Frankrijk.

U. te T. vraagt of men iemand, die veel tegenspoed heeft, terecht kan aanduiden als een „ongeluksvogel."

Antw. — Oudtijds — ja nóg wel — heerschte het bijgeloof, dat sommige dieren, vooral vogels, zooals raven en uilen, ongeluk voorspelden of aanbrachten. Vandaar de Fransche naam *porte-malheur*: onheilbrenger, en het Deutsche *Unglücksbote*, *Unheilstifter*: voorspeller of bewerker van onheil.

Een ongeluksvogel is dus iemand, die kwade tijdingen brengt, of waar hij komt onheil, leed en zorg verwekt; niet een die zelf ongelukkig is. Allengs echter is de beteekenis zóó gewijzigd, dat het woord ook vaak gebezigd wordt voor wie rampspoedig is. Juist is dit echter niet.

Ik hoor wel eens zeggen, schrijft dezelfde: „Het loopt alles in het honderd," wat zeggen wil: „in de war." Hoe komt daar *honderd* bij te pas?

Antw. — De uitdrukking ziet op iemand, die zwak van hoofd of niet sterk in het rekenen is. Zoo een kan wel nog wat becijferen en rekenen, als het beneden honderd blijft. Maar daarboven „loopt het in het honderd," raakt de rekenaar de kluts kwijt. Dit verklaart de figuurlijke toepassing.

Wat dunkt u van het woord „openluchtvergadering?"

B. B.

Antw. — Dat het een zeer zotte en botte vertaling is van het Engelsche *open air meeting*, 't welk sommige Nederlanders natuurlijk maar weer klakkeloos overnemen. We spreken van een „buitenpartij," van „buitenwerk," enz. Zeg dus *vergadering buiten*. Dat is in ieder geval beter dan de „open lucht" te laten vergaderen!

Van iemand, die veel drukte maakt, zegt men wel eens: Hij maakt veel „kaskanade!” Wat is dit?

Antw. — Dit is een bedorven uitspraak van het Fransche *Gasconnade*. Gascogne is een streek in Zuid-Frankrijk, welker bewoners gelden voor opsnijders en grootsprekers, waarvan allerlei verhaaltjes zijn, als bij ons over „Kamperstreken.” „Gasconnade” is dus gezwets, grootspraak.

Is ook bekend, waaraan het woord *wafel* zijn oorsprong ontleent?

Antw. — Met zekerheid kan gezegd, dat dit woord in Oost en West verspreid is. Het stamt af van een Germaansch woord, dat beteekent: *weven*. Daaruit ontstond ons *wafel*, het Duitsche *Waffel*, het Engelsche *waffle* en *wafer*; het Fransche *gaufre* en het Spaansche *gualta*. Deze woorden duiden een *gebak* aan, maar beteekenen ook een *honigraat*. *Wafel* is dus eigenlijk een *gebak*, dat op een honigraat gelijk, met vakjes. En de honigraat zelf heet zoo, omdat hij aan een *weefsel* doet denken.

N. N. te G. — Er zijn in verschillende kringen van ons land en elders woorden in gebruik, die dikwijls daar buiten niet verstaan worden, of in elk geval niet voor allen even verstaanbaar zijn. Soms ook verdwijnen de woorden weer. Zoo gaat het ook in de schoolwereld.

Antw. — „Hij is gezakt, gedropen, gesjeesd,” beteekent alles hetzelfde, nl. dat iemand niet geslaagd is bij zijn examen. „Zakken” heet het, omdat men niet tot de bovendienstand behoort, „gedropen” zal wel zijn „afgedropen.” Gesjeesd is uit een verbastering van het Fransche „chasser” d.i. verjagen, te verklaren.

S. P. V. te H. vraagt: Gaarne zou ik iets te weten komen van den Duitschen predikant *Otto Funke*, van wien veel boeken, ook in onze taal, zijn uitgegeven. Door omstandigheden kwam ik met die boeken in aanraking, en wenschte er gaarne een oordeel over te vormen.

Antw. — Otto Funke is een Duitscher, verleden jaar overleden als rustend predikant te Bremen. Hij behoort tot de Gereformeerde Kerk, die echter in Duitschland heel wat anders is dan in Nederland; grootendeels wat wij „modern” noemen.

Funke, die als geloovig man optrad en een lange loopbaan achter zich heeft, is duizenden door zijn woord ten zegen geweest, en is dit nog. Boeide zijn prediking velen, die het Evangelie der genade door hem hoorden, nog verder reikte zijn geschreven woord, door zijn boeken.

Ontzaglijk veel heeft Funke geschreven, die ook met ons volk zeer bekend is. Al zijn werken saam vormen een kleine bibliotheek, vooral wanneer men er de overzettingen in zooveel verschillende talen bijvoegt. Bijna al zijn werken bestaan ook in het Nederlandsch. De door mij zelf vertaalde zijn alle uitgegeven bij Hóveker te Amsterdam.

Funkes boeken zijn voor het grootste deel van geestelijke strekking. Hij spreekt daarin gelijk de vaderen het noemden „praktikaal,” wat thans vaak heet: „uit het leven.” Bij zijn Schriftverklaringen speelt de toepassing op het leven een hoofdrol. Zijn doel is daarbij steeds te wijzen op Jezus en de verlossing door Zijn bloed, ernstig aan te dringen op bekeering en geloof, en te getuigen van het heil, dat in Christus is. Hij is een prediker naar wien men gaarne luistert; ernstig, liefderijk, bezielend en krachtig.

Funke heeft een klaren, duidelijken stijl, veel zeggenskracht, gezonden humor en een eigenaardige, moeilijk navolgbare wijs om over de dingen te spreken. Men heeft wel eens beweerd, dat hij meer in de breedte dan in de diepte gaat. Dit is misschien zoo, wat de leerstellige waarheden betreft. Maar overigens slaat Funke diepe blikken in Gods Woord, en is hij een man van hoogen, heiligen ernst, die woorden spreekt, diep ingaande in het gemoed. Zijn duizenden bij duizenden hoorders en lezers weten het.

Voor bijzonderheden omtrent Funkes leven verwijzen

we naar de door hem zelf geschreven „Herinneringen,” in twee deelen uitgegeven, ook in onze taal. Niemand zal ze onvoldaan uit de handen leggen.

Van G. C. K. te N. H. ontvingen we een vrij uitvoerig schrijven met de vraag: Van hoedanigen aard is de invloed der Statenvertaling geweest op onze Nederlandsche Taal?

Antw. — Terecht zegt de geachte vrager, dat dit onderwerp een uitvoerige behandeling eischt. We gelooven wel te doen, hem en andere belangstellenden te verwijzen naar de schoone rede, door ds. Van der Meulen gehouden in de Zomervergadering van het Chr. Letterk. Verbond. In de Letterbode is die rede opgenomen. (No. 4.) Gaarne wil ik, als men drie cts. port zendt, een paar ex. beschikbaar stellen.

X. te IJ. vraagt: „Wat zijn de namen van de beide deelen van een *Zweedsch lucifersdoosje*? Bestaan daar namen voor, die geen omschrijvingen zijn? Of moeten we ons behelpen?”

Antw. Het komt in onze taal vaak voor, dat men een deel noemt om het geheel aan te duiden. Zoo zal iemand zeggen: „Daar ligt een pen,” als hij bedoelt een penhouder met een pen er in. Zoo ook is het met het woord „doosje” in de uitdrukking boven vermeld. Men bedoelt dan de beide deelen waaruit het bestaat. Afzonderlijk genomen heet het binnenste het *doosje* en het buitenste de *huls*.

J. de G. te R. vraagt: Wat moet het zijn: „Zoo vrij als God in Frankrijk” of „Zoo vrij als een Schot in Frankrijk.” Ik verneem het eerste, doch een mijner kennissen beweert het tweede, welke uitdrukking mij vreemd is. Mijn meening weet ik echter niet te verdedigen.

Ook F. H. te H. doet dezelfde vraag.

Allereerst zij opgemerkt, dat dit spreekwoord eigenlijk luidt: „leven als God in Frankrijk.” De verklaring van deze vreemde, zelden meer gebruikte uitdrukking ligt hierin: Frankrijk behoorde vroeger tot de trouwste zonen der Roomsche kerk. De Fransche koningen droegen zelfs den titel: „Allerchristelijkste.” Hoe fel eeuwenlang in Frankrijk de zoogenaamde kettlers of liever de ware geloovigen zijn vervolgd, is overbekend. Volgens de Roomsche begrippen dier dagen was Frankrijk *het* land van de kerk, en zou de Heere God, woonde Hij op aarde, zeker daar vertoeven. Wel beschouwd deed Hij dit reeds als vertegenwoordigd door de kerk en al haar instellingen, die het nergens zoo goed hadden, nergens zoo vrij waren als in Frankrijk.

Wat nu de tweede verklaring betreft, dat de uitdrukking oorspronkelijk luiden zou: „Als een Schot in Frankrijk,” zij dit opgemerkt. Ongetwijfeld hebben indertijd Schotten in Franschen krijgsveld gestaan. De beruchte Lodewijk de Elfde bijv. had uit Schotten zijn lijfwacht gevormd. Toch hebben deze Schotten niets met dit spreekwoord te maken. De uitdrukking: „Als een Schot” zou dan verbasterd moeten zijn tot „als God,” wat hoogst onwaarschijnlijk is, wijl in onze taal in dergelijke uitdrukkingen of vergelijkingen het lidwoord *nooit* wegvalt.

Doch wat alles afdoet is, dat het spreekwoord eenvoudig de vertaling is van het oorspronkelijke Fransche: *Vivre comme le bon Dieu en France*, d.i. letterlijk: leven als de goede God in Frankrijk. Men ziet, dat hierbij van Schotten volstrekt geen sprake is, en de heer de G. dus gelijk heeft.

Nog zij opgemerkt, dat met de geheel veranderde tijden, nu Rome in Frankrijk niet meer heerscht, ook dit spreekwoord bijna geheel in onbruik is geraakt, wat trouwens ook maar goed is.

A. J. H.

Op den terugweg trachtte ze van tante eenige inlichting te krijgen over zijn familieverhoudingen, die in een verdacht licht schenen te staan.

Zijn vader, zoo hoorde ze, was een onverbeterlijk sujet, die zich ophield met het laagste volk, een beruchten dief, die bekend stond onder den naam van de Zijdenwever, en die haar man al heel wat last had veroorzaakt, en een van dezelfde soort, die aangeduid werd als de Zeeroover. Neen, tante kon heel goed begrijpen, dat de dokter het stof van zijn voeten had geschud, toen hij dat gezelschap verlaten kon.

Deze mededeelingen waren duidelijk genoeg, maar ze voldeden Martha niet. Toch waagde ze niet verder na te vragen.

In de dagen, die volgden, was Martha niet zich zelf gelijk. Ze liep rond met een peinzende uitdrukking op het gelaat, als ze alleen was, en dikwijls zat ze in den tuin in diepe gedachten gebogen over haar haakwerk.

Tante meende de verklaring daarvan wel te bevroeden. Ze had op een morgen den Bijbel opengeslagen zien liggen op Martha's tafel, en nu was de Bijbel wel een heerlijk boek, maar als je er zooveel in las . . .

Die verklaring was toch niet geheel onjuist. Martha's vreemde wijze van doen stond met den Bijbel in verband, en met haar heele geestelijk leven.

Sedert den tijd van haar bekeering was de Bijbel haar beste schat geweest. Daar had ze kracht gezocht voor den dagelijkschen strijd, en troost, wanneer donkere schaduwen vielen op haar levensweg. Zoo was het geweest, toen haar vader plotseling weggenomen was. Toen konden de dagen soms bitter zijn, maar wanneer ze des avonds met haar Bijbel alleen was, dan ervoer ze, dat hier een kracht was, die haar dragen kon in de moeilijkheden van het leven.

Thans waren er geen moeilijkheden, geen schaduwen, en toch was het haar bijna te moede, alsof die sterke steun haar ontvallen was. Of, beter nog, het was haar, of zij van de vaste rots was afgegleden. Het Woord Gods was nog hetzelfde, maar voor haar was het, of in dat Woord geen leven meer was.

Zij kon nog heel goed haar gedachten verzamelen, als zij boven zat in het vensterkozijn en in haar Bijbel las bij het laatste licht van den verdwijnenden dag. Ze kon de gedachte van het Woord nog verstaan, maar die gedachte te vervolgen, daar, waar die doordrong tot in het leven van haar ziel, — neen, als ze zoover was gekomen, dan verdween alles als kaf voor den wind, en het Woord was dood, ledig, zonder inhoud.

Zij gevoelde zich innerlijk bedroefd, of — was het misschien zoo, dat ze zich slechts bedroefd wilde gevoelen, maar het in het diepst van haar wezen niet wàs?

Hoe kon dat toch zijn? Hoe kwam het, dat het haar meestal tegelijk zoo licht was om het hart, dat de zonnestralen blijder waren en het vogelgezang vroolijker, dat lucht en zee en bosch haar zoo sterk onder hun bekoring hadden en haar ziel vulden met donkere voorgevoelens van geluk en vreugde?

Het scheen haar, of haar ziel verdeeld was en naar twee kanten heen werd getrokken, naar zwakheid en naar kracht, naar een blijden lach en een traan.

(Wordt vervolgd.)

V A R I A.

Aan een Volksleider.

Gij zegt, de leer waarmee gij 't menschdom wilt begaven,
Leert allen vrij te zijn, geen loon-, geen vorstenslaven.
Och, red hen liever uit der zonde slavernij! —
Gij lacht. Gij hebt gelijk: zelf zondeslaaf zijt gij.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Mej. K. te M. vraagt: Waarom worden sommige groote kerken Dom genoemd, o.a. te Utrecht, Keulen, Straatsburg, enz., en weer andere, zooals de St. Pauluskerk te Londen en de St. Pieterskerk te Rome, niet, wat toch ook monumentale gebouwen zijn?

Heeft D. O. M. soms een aparte beteekenis?

Antw. — Door een *Dom* verstond men oudtijds elke kerk, waarin de dienst werd verricht door een bisschop. Thans heet veelal de hoofdkerk in een stad de *Dom*, althans in Roomsche landen, vooral wanneer het dak koepelvormig is, wat in verband kan staan daarmee, dat koepelgewelven oudtijds met den Latijnschen naam *Domae* genoemd werden.

Dit woord kan ook aanleiding zijn geweest tot de benaming *Dom*. Deze kan echter ook zijn een afkorting van het Latijnsche geschrift boven de kerkpoort: *Domus Domini*. d.i.: Huis des Heeren. Soms echter verklaart men „Dom" als gezamenlijke uitspraak der drie letters *D. O. M.*, welke op de kerken prijkten. Het zijn de eerste letters van: *Deo Optimo Maximo*, d.i.: Aan den zeer goeden en allerhoogsten God. Deze drie letters waren ook later veel bij opschriften gebruikelijk, o.a. op de graven onzer zeehelden.

Dat niet alle groote of prachtige kerken den naam *Dom* dragen, is uit het bovenstaande reeds ten deele verklaarbaar. De St. Pauluskerk te Londen bijv. is een Protestantsche kerk. Wat de St. Pieterskerk te Rome betreft, deze zal minder beschouwd worden als een plaatselijke hoofdkerk, dan wel als de grootste en beroemdste tempel van heel de Roomsche wereld.

A. J. H.

STIJLBLOEMEN.

1. „Zoo zag men dan in gansche hoopen,
De kikkers naar de slooten loopen,
Om daar hun tenten op te slaan.”

(Uit een fabel.)

2. Zulk een geest gaat hier rond en zijn giftigen angel
voelt men telkens. (Zeker de geest van een bij!)

Een lezer zendt ons de volgende stijlbloemen:

1. Luther huwde met C. van Bora. Dit voorbeeld
volgden al de monniken. (Uit een opstel.)

2. Zulk een karavaan is den Westerling een vreemd
verschijnsel (!)

3. De vice-president *vervangt bij afwezigheid* den voorzitter. (Uit een verslag.)

4. Wat er in het verkiezingstijdperk in een courant-
artikel met het zoogenaamde standpunt gebeurde.

No. 1 zet het uiteen.

No. 2 ontvouwt het.

No. 3 verkiest het niet los te laten.

No. 4 heeft het overwonnen.

No. 5 kon het zelfs verwateren.

No. 6 heeft het verloren.

No. 7 heeft een gepijnigd en geradbraakt standpunt.

No. 8 heeft zijn standpunt laten varen.

No. 9 heeft vroeger op een hooger standpunt gestaan.

No. 10 is van een ander standpunt uitgegaan.

A. J. H.

per aangeteekenden brief op, en ontving het hem toekomende . . . in contanten? Mis, in verschillende eerste klasse loten voor de eerstvolgende loterij, met allerlei mooie wenschen, model: „Herr Harmsen aus Hamburg.”

Dat was om boos te worden, en een bezitter van loten is prikkelbaar. „Kort en goed,” schrijft onze vriend, „pakte ik verontwaardigd den rommel in, verzond het met een hartig schrijven per aangeteekende naar de afzenders terug en stelde hen voor de keuze: onmiddellijk geld sturen of publieke bekendmaking. Nu kwam het geld, en de zaak was uit.”

Dat liep ten slotte goed af, maar niet ieder speler ver gaat het zoo. En niet iedereen laat het bij ééne keer. Beter is het geen krachtproeven te doen in speculatie op het beslissende lot, in welken vorm dan ook.

Er kan zegen gevraagd worden op trouwen arbeid en op eerlijken handel. Maar op het kansspel?

L. K.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Vertreders. — Lodewijkslied — Contramine. — Aeolusharp.

De heer F. E. K. te Buitenzorg (Java) schrijft:

Naar aanleiding van uw antwoord over het woord „Volksvertreders” uit het vers van Da Costa (Tim. I, jaargang 16.) zij het mij vergund op te merken, dat Da Costa hier gedacht heeft aan „Voortreders” (die naar voren treden, voorgangers dus) voor of van het *volk*; wat zooveel beteekent als: „Vertegenwoordigers.” Voor den rythmus is dit woord veranderd in „Vertreders.”

Voor deze verklaring pleit zeer veel. Alleen zij opmerkt, dat Da Costa, die meer tegen den rythmus zondigt, dit hier dan ook wel had kunnen doen voor de duidelijkheid. Een *Verlezer* en een *Voorlezer* is lang niet hetzelfde!

Mej. M. v. H. te B. vraagt:

1. Kunt u ook zeggen, welk lied met het oude „Lodewijkslied” bedoeld wordt?

Antw. — Dit lied, of Ludwiglied, is een oud Duitsch werk, wellicht van den Frankischen monnik Hucbald, uit het begin der 10de eeuw. Het bezingt de overwinning der Noormannen door den Frankischen koning Lodewijk III in 881.

2. „Hij zit leelijk in de contramine.” Wat beteekent dit?

Antw. — Het woord *contramine* beduidt letterlijk zooveel als tegenwerking. De uitdrukking wil dus zeggen: Hij wordt geweldig tegengewerkt.

3. Ik las: „Eens dichters ziel is als de Aeolusharp.” Wat wil dit zeggen?

Antw. — Aeolus is in de fabelleer de god der winden. Aeolusharpen zijn werktuigen, die bestaan uit een houten raam met een klankbodem. Over kammen zijn snaren gespannen met schroeven als bij een viool, die, aan tocht of wind blootgesteld, trillen en een liefelijk geluid geven. Ze zijn soms ook anders ingericht. De windharp geeft een prachtig geluid. In ons land vindt men een zeer groote Aeolusharp op de buitenplaats „de Zonnenberg” te Oosterbeek.

A. J. H.

VRAGENBUS.

M. K. te B. — *Koude voeten* zijn een veelvuldig voorkomend euvel, vooral bij het vrouwelijk geslacht, bij jong en oud. Als uw dochter, zooals gij schrijft, overigens gezond is, goeden eetlust heeft en goed slaapt, is misschien gebrek aan lichamelijke beweging de oorzaak. Van goede werking is vaak het wasschen der voeten met koud water 's morgens vroeg, waarna de voeten flink gewreven moeten worden; helpt dit niet voldoende, dan raden wij aan een proef te nemen met *wisselvoetbaden*. Deze worden op de volgende wijze genomen: De voeten worden tien minuten lang in water van 40° C geplaatst, welks temperatuur gedurende het bad tot op 42 à 45° C. door bijgieten van heet water verhoogd wordt; het water moet tot over de enkels reiken. Daardoor worden de voeten niet alleen aan de oppervlakte, maar ook in de diepte der weefsels door en door warm. Terstond daarop worden de voeten in een bad van koud water, 18° tot 20° C. geplaatst, waarbij het water niet boven de enkels mag reiken. In dit bad wrijft men de voeten tegen en over elkaar gedurende twee minuten, droogt ze af, trekt kousen en schoenen aan en *maakt een flinke wandeling*. Deze proceduur moet 2 à 3 maal per week (niet meer) herhaald worden. De werking bij chronische koude voeten is voortreffelijk en van langen duur.

VORSTENGALERIJ.

Een autocraat.

Koning Chulalongkorn I of, zoo gij liever onthouden wilt, Somsdetsj Tsjaeefa Chulalongkorn, is onlangs overleden. Wie is dat? hoor ik vragen. En ik vrees, dat uw gelaat geen dieper medegevoel toont, wanneer ik u zeg, dat de overledene koning van Siam was. Misschien zal het bij u blijven tot een: „O ja, dat heb ik, geloof ik, in de courant gelezen,” en daarmede gaat gij over tot de orde van den dag. Toch is dat niet goed. Ook uit de groeve van den koning van Siam klinkt ons de verzekering tegen: „De koningen der aarde zijn als niets voor Hem,” en als daar reuzen neerstorten ginds op verren afstand in het bosch, kan, moet dan ook die doodsadem uit den mond van den God des levens, ons, kleine, dunne stammen, niet een oogenblik doen beven voor Hem, die de vorsten tot niet maakt? Bovendien, als dat Siam ons zóó vreemd is, pleit dit dan wel voor onzen zendingssijver, en moet de herinnering aan dien koning en zijn volk niet door onze gedachten spoken, als wij zingen:

„Dat Kaffer, Moor en Indiaan
De knie voor U, o Jezus, bogen!”

Zouden we, met onze totale onbekendheid met Siam ons wel verontschuldigen kunnen tegenover Hem, die „weet, waar wij wonen!”

Doch ter zake, koning Chulalongkorn I is overleden. Als vijftien-jarig jongeling volgde hij in October 1868 zijn vader op den troon. In zóóver verschilde hij van vele Oostersche potentaten, dat hij in zijn land Westersche beschaving zocht in te voeren, waarom hij met de koningin een reis door Europa deed en voor zijn zonen een Westersche opvoeding zocht, waarom hij er elf naar Eaton

Willem III en de Watersnood.

(1861—1911.)

Was in den nawinter van 't jaar '61.
Februari was in 't land gekomen.

En met Februari kwam de dooi . . . .
„Hoe zal dát afloopen?” vroeg men zich af in de waarden
en streken langs en tusschen onze groote rivieren.

Streng was de vorst geweest. Duimen, voeten dik had het
ijs in de rivieren gezeten; 't zat er nóg in . . . . Maar dat ijs
moest weg, wou weg . . . . En wat zou 't zijn, als die reuzen-
massa's „driftig” werden en door den sterken stroom voortge-
stuwd met een centaarszwaarte schokten, bonsden, boekten
tegen de doorweekte dijken?

Wat het zijn zou?

't Antwoord was er dra: Een droeve herhaling van de rampen
uit vroeger jaren, uit vroeger eeuwen; ál de ellende, die er ligt in
dat ééne woord: Watersnood! Neen, de bewoners onzer hooge
hei- en heuvelstreken kunnen 't zich niet indenken, wat daar om-
gaat in 't hart van den Betuwschen en Utrechtschen boer; bij den
Hollandschen en Zeeuwschen landman, als het ijs is gaan
kruien, als de dijkwacht betrokken is, als daar — wanneer
't gevaar dreigend wordt — drie- en meermalen daags bericht
komt, per telegraaf, telefoon of renbode van den stand der
rivieren en 't wassen of 't vallen van het water.

„Hij hóúdt het nog!” roepen ze elkaar 's morgens toe, als de
dijk nog stand hield.

Klokkengelui doet hen verbleeken; telkens luisteren ze, of ze
't doffe gebrom van 't geschut niet hooren, dat het sein zou
wezen: Redt u . . . .

Op twee plaatsen in Gelderland brak toen de rivierdijk door.
In Januari bij Brakel de dijk van de Waal, waardoor de
gansche Bommelerwaard onder stroomde. En in Februari bij
't dorp Leeuwen wederom de Waal, waardoor die gansche,
vruchtbare streek ten zuiden der rivier, dat lachend oord vol
bloeiende boomgaarden in de lente, bezaaid met hofsteden,
een van onze beste klei-bouwstreken, in een waterplas ver-
keerde.

Meer dan 20000 Hektaren land, alleen in 't Maas-en-Waalsche,
stroomden onder, en de ellende was groot!

't Was en bleef winter. De dooi wisselde af met vorst;
kille regen wisselde af met ijzigen hagel; sneeuwstormen gierden
over 't water, alsof ze schaterlachten over de vreeselijke ver-
woestingen, die de elementen onder al dat prutswerk der
mensen hadden aangericht.

De bevolking verkeerde in bitteren nood.

Vier en dertig menschen zagen zich door 't water achterhaald
en verdrinken. Honderden bij honderden stonden van alles
ontdaan, soms half gekleed maar, op den dijk, en staarden in
vertwijfeling naar de verlaten woningen. 't Was wonder, dat
er niet veel méér omkwamen, maar de ellende, die velen moesten
verdragen, was weinig minder erg dan de dood.

Zoo werd een meisje gered, die voor haar oogen vader,
moeder en verdere naaste betrekkingen in de golven had zien
omkomen, en daarna acht lange dagen op het dak harer woning
schier zonder voedsel had doorgebracht.

Van alle kanten kwam hulp opdagen.

In dergelijke tijden toont zich, gelukkig! ons volkskarakter
op z'n mooist. Als er te helpen valt, wordt er zelden een
vergeefscho beroep gedaan op de mildheid en de hulpvaardigheid
van het Nederlandsche volk.

En wie kón ook achterblijven, waar de koning zóó voorging!
Reeds was hij in de Bommelerwaard geweest, maar thans
ging ook door de andere geteisterde streken de blijde tijding:
„De koning komt!”

En Willem III kwam.

In het hartje van den winter verliet hij zijn vorstelijke resi-
dentie; begaf zich te midden zijner lijdende onderdanen;
baggerde langs doorweekte dijken; liet zich in een ranke boot
over den wijden plas voeren, en bracht overal woorden van
troost en bemoediging.

Toen zijn hovelingen zich bezorgd toonden, of er voor hem
in de geteisterde streek wel een voegzaam verblijf zou te
vinden zijn, voegde hij hun toe: „Als die arme menschen op
den dijk verblijven moeten, kan ik het óók, als 't noodig is!”

Den directeur van zijn kabinet, die bezorgd wees op de hooge

kosten, die zulk een reis zou medebrengen, waar immers de
koning allerminst met ledige handen komen wilde, beantwoordde
hij schertsend: „Kom! als 't noodig is, zullen wij ons wel
een paar jaar behelpen: die ongelukkigen gaan voor!”

Een ooggetuige verhaalt er van:

„De koning begeeft zich tot aan het uiterste punt van den van-
eengescheurden dijk, peilt met het oog den afgrond, laat zich
de plaatsen aanwijzen, waar huizen verdwenen zijn, en overziet
met weemoedigen blik den wijden plas.

„Arme menschen!” roept hij uit; „worden er hier ook ver-
pleegd?” Op het bevestigend antwoord geeft hij last derwaarts
te varen, en weinige minuten later ligt de schuit met den
vorstelijken bezoeker aan de bovenramen van een hecht steenen
gebouw, dat, eenigszins bezijden den felsten stroom gelegen,
de woede van ijs en golven getrotsed heeft. Driehonderd
menschen vinden op de bovenvertrekken een tijdelijk onder-
komen.”

Dát was een gebeurtenis.

„De koning! De koning!” gaat het van mond tot mond.

En Willem III weet dadelijk den juisten toon te treffen, om
met deze eenvoudigen naar de wereld om te gaan. Hij heeft
hier een troostend, daar een medelijdend, ginds een monter-
schertsend woord.

Een oude vrouw spreekt hij gemeenzaam aan als „grootmoeder,”
en vraagt, hoe 't gaat. 'n Klein kindje liefkoost hij op den arm
der moeder. Een ouden ijzervreter, die al onder Chassé op de
Citadel gediend had, spreekt hij moed in 't lijf.

De maatregelen, die genomen waren voor de verzorging der
ongelukkigen, worden nauwkeurig door hem nagegaan. Met
milde bijdragen in de verplegingskosten gaat de koning zijn
volk voor.

En dan gaat het weer verder.

Over de klotsende wateren, in de ranke schuit, temidden der
drijvende schotsen.

De gevolgen lieten zich niet wachten.

Waar de vorst zóó vóórging, volgde ons volk hem, en offerde
rijkelijk op het altaar der weldadigheid. Aangevuurd door zijn
tegenwoordigheid repten zich de autoriteiten dubbel om in
alles te voorzien. Een koninklijk lofwoord ontsteekt den ijver! . . . .

De wateren keerden straks terug.

Het droge werd weer gezien.

De bevolking keerde terug tot haar woningen en begon met
energie te herstellen — geholpen door de groote sommen, die
ons volk te harer schadeloosstelling had saamgebracht — wat
de vloed verdorven had.

Ook de dijk werd hernieuwd.

En weinige jaren later werd, bij 't dorp Leeuwen, aan de
zuidzijde van den nieuwen dijk, een steenen pyramide geplaatst,
met de koningskroon op den top, ter herinnering en gedachtenis
aan 't kloek bestaan van onzen laatsten Oranjekoning.

Maar 't schoonste eereteeken voor hem is de dankbaarheid
van het Nederlandsche volk, dat zelfs in gedachten, Gode zij
dank, niet vergeet, wat *Oranje* heeft gedaan!

P. BR.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S .

Uit Bilderdijk en Vondel.

Onze trouwe vraagster M. te K. zendt bij de volgende
vragen een briefje, dat bewijst, hoe goed het is, dat we
een vragenbus hebben. Hier volgt het bescheid.

UIT BILDERDIJK EN VONDEL.

1. In de Bloemlezing uit Bilderdijks gedichten is een
vers genaamd: „De Winter.” Eenige regels zou ik gaarne
uitgelegd zien:

Het *vochtige teeken*
Der stortende beken
Rijst over ons hoofd. (Kan dat?)

De koele *Najaden*
Verleeren het baden
En schuilen in 't hout.

Viersoortige rente,
Van 't bloeien der lente
Tot d' aftocht der kou.

Den dwingland ontweken,
Die de opene streken
En velden verwoest,
Vlien Flora's *gespelen*.

Antw. — De eerste uitdrukking ziet op den zoogenaamden Dierenriem, een denkbeeldige gordel, welke de oude sterrenkundigen zich voorstelden, dat de zon aan den hemel doorging, bij haar jaarlijkschen omloop. Deze Riem was gesplitst in twaalf deelen naar de maanden; elk deel had een naam en teeken, zooals Ram, Stier, Tweelingen enz. In den winter valt het teeken van den Waterman, dat dus wel degelijk boven over ons hoofd is.

Najaden zijn fabelachtige vrouwelijke wezens, die in de oudheid geacht werden in fontein en beken te wonen. Zulke wezens of nimfen huisden ook in boomen, enz. en dragen daarnaar verschillende namen.

De *viervoudige* rente ziet op hetgeen de vier jaargetijden voortbrengen.

Gespelen is een zelden gebruikt woord voor Speelgenooten; Flora de Bloemgodin. Het beduidt dus: zij die bloemen plukken.

2. Ook dit vers uit Bilderdijks „Rotsgalmen” (het eerste deel) zou ik gaarne een beetje uitgelegd zien a. u. b. Het vers is genaamd „Aan Leiden.”

Laat anderen 't *gulden Rhodos roemen*,
In 't midden van den vloed,
Met *dagelijkschen lonk van 't zonneoog begroet*;
Of sieren 't hoofd voor Lentebloemen
Met bruine olijvenbes of groenen lauwerhoed,
Ter eer' van *Pallas' stad of 't Delfsche drievoetbrommen*;
Of dwingen 't rijk Corintho, of *Argos' heiligdommen*,
De koningin der Goön
Geeigend, in den cythertoon;
Laat and'ren tuk op Fabelvonden,
Een suffende Oudheid, in den zwier
Van logensluiers dicht omwonden,
De klanken heiligen der Goddelijke lier;
Of aan *Peneus' groene zoomen*
Naar 't kabbelend ruischen van zijn stroomen,
De snaren huppelen doen voor Tempes vreugdedal,
Of wekken, overdekt met mirt en wyngertranken,
Met *Filomeles* tooverklanken
De rotsstem van 't gebergt, aan Tibers waterval,
Mij walgt van 't eindloos wedergalmen
Der eindloos opgespleten halmen
Of lang verkrompen snaar tot *faazlens* afgespeeld.
U roem ik, o gezaligd Leiden!
U zal ik in mijn lied verbreiden,
In hart en zangtoon onverdeeld!

U roem ik, oog van Hollands steden, enz.

Antw. — Het best zal zijn, dit vers maar eenigszins te vertolken. B. wil dan zeggen:

Anderen mogen het heerlijk eiland Rhodus roemen, met zijn vermaarden, in de zon schitterenden koperen Kolossus, aan Helos, den zonnegod gewijd, boven de haven. Weer anderen mogen zich sieren met olifven ter eer van Athene, de stad der godin Pallas of Minerva, aan wie de olifboom was geheiligd. Nog anderen kunnen den groenen lauwerkrans bieden aan de priesteres, die te Delphi in zwaar verstaanbare klanken, olifblad kauwend, orakels geeft. Ook kan men het rijke Corintho bezingen of het tempelrijke Argos in Griekenland, waar ook Juno, de koningin der goden,

een heiligdom had. Weer anderen mogen de dichtkunst misbruiken, om de Oudheid, die in zooveel dwaalde, te verheerlijken. Ook kunnen zij aan de groene zoomen van de rivier Peneus in Noord-Griekenland de heerlijkheid bezingen van het lachend dal van Tempe, waardoor deze rivier stroomde. Ze mogen ook als met de tooverklanken van den nachtegaal bij den waterval des Tibers den weerklank van 't gebergt opwekken; ik niet alzo. Ik walg van het eindeloos blazen op de rietfluit, het spelen op snaren, die tot vezels zijn versleten, enz.; ik roem, enz.

3. Ook dit vers uit „Rotsgalmen,” deel I, uit „Landzang”:

Wat doet ge, o zangers in gebladert;
't Is morgen, en de nacht verstreek:
Wat zit ge in stillen rouw vergaderd
Of deelt ge in 't treuren van de beek?
Ja, 'k hoor door *Progne's kermend kwelen*,
En 't droeve zusterlijke lied,
Den nagalm *weêr der Echo spelen*,
Nog jammerende om *Narcissus' vliet*.

Antw. — *Progne* is de dichtelijke naam voor de zwaluw of liever, evenals de *Echo* en *Filomele*, een wezen, dat door de goden veranderd werd in wat het later was. *Narcissus* had een zelfde lot. Hij zat zóó lang in een bron zich zelf te bekijken, tot hij verliefde op zijn eigen beeld. Uit medelijden herschiepen de goden hem toen maar in een bloem!

4. Dit uit: „Vondels Rijnstroom.”

O onvermoeide molenaar,
O stedebouwer, schependrager,
O rijksgrens, schermheer in gevaar,
Wijnschenker, veerman, oeverknager,
Papiermaker, schaf papier,
Daar ik uw' glorie op mag schrijven;
Uw water dat ontvonkt mijn vier.
Mijn zinnen in uw wedde drijven,
En spelen als een dart'le zwaan,
Verlekkert op uw' wingertblaân.

Wie bedoelt Vondel met dit papiermaker? Den Rijn? Zoo ja, waarom dan?

Antw. — De Rijn heet hier *Papiermaker*, omdat hij zelf of zijn zijrivieren het noodige water leverden voor het drijven der papiermolens.

5. Ten besluite nog één vers uit Bilderdijks „Bloemlezing,” het schoone „Afscheid.”

„*Waar Meanders zil'ren water door zijn kronkelbochten*
schiet,
Groet de zwaan haar stervenssponde met een zacht en
kwelend lied,
Dan, dan suizen licht, noch stroomen, alles luistert, alles
zwijgt,
(*Zelfs het lied der Filomelen*) waar die toon ten Hemel stijgt.

Antw. — De *Meander* is een, om haar vele kronkelingen bekende rivier uit de oudheid, in Klein-Azië. Daar, zegt B., kweelde de zwaan haar laatste lied. In de oudheid heerschte namelijk het bijgeloof, dat de zwaan kort voor haar sterven een schoon lied laat hooren. (Vandaar, dat men het laatste werk eens dichters nog wel zijn Zwanenzang noemt, wat dan ook zeer wel past bij een „afscheid” als B. hier nam.) De zingende zwanen zijn echter lang uitgestorven. Filomelen zijn nachtegalen.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Heffe. — Woordspeling. — Troyaansch. — Betuun. — Kochelen.
— Beren. — Noenmaal. — Leven als God in Frankrijk.

De heer G. v. D. te A. schrijft: Onlangs werd ergens de uitdrukking „heffe des volks” besproken. Men bracht het woord „hef” in verband met 't werkwoord „heffen” en noemde als synoniem: „schuim,” dat ook in denzelfden zin beeldsprakig wordt gebruikt. Ik herinnerde mij toen de regels uit Ps. 75, vs. 5:

„Maar der goddeloozen mond
Zuigt zijn hef uit tot den grond,”

die dus een onjuiste beeldspraak bevatten zouden. De onberijmde psalm heeft *droesem*.

Een paar dagen geleden nu las ik een stukske in het „Friesch Dagblad,” waarin het woord „hef” in denzelfden zin gebruikt werd als in die psalmregels. Er stond nl.: „En de Corsicaansche gewelddenaar deed niet anders dan met forsken nekgreep ons hoofd vastzetten, met de andere hand ons den neus dichtknijpen, zoodat we drinken moesten. *Den beker ledig. Tot op de heffe!*”

Zou u de zaak niet in „Timotheüs” kunnen bespreken?

Antw. — Het eenig antwoord hierop blijft, dat *heffe* is hetgeen zich opheft, bovendrijft, en ook wat maakt, dat iets zich opheft, rijst. Zoo bijv.: gist, als het schuim van bier. Men vindt het woord in het Duitsche *Hefen* d. i. gist, en in ons woord „ongeheveld,” d. i. ongestikt of ongezuurd.

Daar het bovendrijvende als licht op het gewicht voor minderwaardig gold, spreekt men in verachtelijken zin van de heffe of het schuim des volks. Diezelfde minderwaardigheid en verachtelijkheid gold voor het grondsoep of den droesem. Men denke aan het gezegde, aan het Fransch ontleend: „Het grondsoep is voor de goddeloozen.” (*La lie est pour les impies.*) Zoo kon „droesem” met „heffe” licht verward worden, al zijn ze juist aan elkaar tegenovergesteld.

Een andere vraag is van M. B. te R. en betreft een toelichting van het volgende:

VAN HUIJGHENS:

'k Heb Hofwijk uytgedrukt: is 't t' uwent niet te druck
Verdruckt mij in uw pers en helpt ons in den druck,
Mij in den druck van eer of oneer, van berispen
Of prijzen, naer het volck of spreken wil of lippen,
U in den meerder druck van 't kostelik papier
Als kettervleesch te zien verdoemen tot het vier,
Van dusend tegen één de nadruck zal ons beurt zijn,
Ik heb 't u ingedrukt; denckt als het sal gebeurt zijn;
Die Dichter heeft zijn plicht uytdruckelick vervult;
Mijn onderdrucken is de dochter van mijn schuld.

Antw. — Wij hebben hier een voorbeeld van des dichters vernuft in woordspelingen, tot welke het woord *drukken* zich bij uitstek leent. Hij zegt in 't kort dit:

Ik heb mijn gedicht Hofwijk af. Hebt gij het nu niet te druk, wil het dan ter perse leggen. 't Zal mij eer of oneer brengen naar het volk wil, en gij zult het misschien als brandstof zien gebruiken. Ook op nadrukken is kans: ik zeg u dat vooruit, opdat gij later weet, dat ik mijn plicht deed en uw leed uw eigen schuld is.

Huijghens heeft meer woordspelingen met drukken, zoo bijv.:

Mijn drukker leeft in droeven druk:
Want 't drukken geeft hem weinig druk.
't Waar geen bedrukte drukker,
Viel 't drukken maar wat drukker.

Dezelfde vraagt verklaring van

UIT BILDERDIJKS AFSCHIED:

'k Heb het vallen
Van uw wallen,
Hollands *Ilium*, voorspeld.

'k Zag het blaken
Van uw daken,
En uw *Hectors* neêrgeveld.

Antw. — *Ilium* is een andere naam voor Troje in Klein-Azië, dat 1200 vóór Christus na een tienjarige belegering door de Grieken werd verwoest. Hector is een der Trojaansche helden, die door den Griek Achilles werd gedood.

Drie vragen zond H. A. K. te Z.

1. In deze omstreken gebruikt men een woord „*betuun*,” in de beteekenis van: schaarsch, weinig in aantal. Wat voor een woord is dit? Zou het soms een verbastering van een Nederlandsch woord zijn, of uit een andere taal overgenomen?

Antw. — Hieromtrent kan ik slechts een gissing wagen. In het Oosten van ons land, waar de schrijver woont, huisden oudtijds de Saksen, die later ten deele naar Engeland gingen en wier taal nog een hoofdbestanddeel van het Engelsch vormt. Dit laatste kent een woord *between* d. i. tusschen in. Dit komt overeen met *betuun*, vooral wijl *u* en *w* wisselen, bijv.: kwansuis en kwanswijs. Het zou dus beduiden: zoo tamelijk, tusschen veel en weinig in, en kon licht de beteekenis van „schaarsch” aannemen.

2. Als de jongens hier komen te vallen, zeggen ze: „ik kwame daar te „koggelen.” Wat voor woord is dit „koggelen”? Ik vermoed, dat het in verband staat of met „kogelen” of met „kegelen.” Gaarne zou ik van u echter het juiste antwoord hierop ontvangen.

Antw. — Kochelen staat — de inzender ziet dit goed in — rechtstreeks in verband met *kogel* en beduidt: wentelen, buitelen, ook sneeuwballen gooien, rollen als een kogel.

3. In de „Nederl. Spraakk. van Terwey” en andere grammatica's lees ik, dat van het sterke werkw. „beren,” = dragen, alleen nog over is 't verl. deelw. „geboren” en enkele samenstellingen met -baar.

In mijn woonplaats en omstreken, zegt men bij morsig, regenachtig weer echter: „wat bèrt het weer in;” d. w. z. dat het vuil van weg en straat in huis gedragen wordt. Ziedaar dus nog de onvolt. tegenw. tijd van „beren.”

Antw. — *Hoogstwaarschijnlijk* juist. Doch het kon ook zijn dat dit *bèrt* afkomt van *beer* (modder, drek) en dan wil zeggen: *modderen*. „Door het slijk *beren*” zegt men in het Vlaamsch. Dit „beren” is eigenlijk: er in roeren. In Holland zegt men: „door het slijk *baggeren*” wat een andere vorm kan zijn van hetzelfde woord, gelijk *bagger* van *beer*.

Ik lees tegenwoordig telkens het woord „noenmaal.” Is dit een goed woord en wat beduidt het eigenlijk?

Antw. — Met „noenmaal” duidt men aan den tweeden maaltijd daags, ook wel het „koffiedrinken” of „de koffie”

geheeten. Het woord *noen* was oudtijds in onze taal veel in gebruik, om twaalf uren overdag aan te duiden. In het Engelsch is dit nog zoo.

„Noen" komt van „nona" (Latijn) en beduidt *negen*, de 9e ure, d.i. als de dag gerekend wordt om zes uur te beginnen drie uur namiddag. Dit was oudtijds het uur van gebed en van den hoofdmaaltijd. Later werd dit vervroegd tot twaalf uur, middag, doch de benaming „noen" bleef.

„Noenmaal" is dus een zeer goed Nederlandsch woord, en als men „koffiedrinken" te min vindt, b.v., heel geschikt; ook voor meer. 't Is in elk geval tienmaal beter dan het onzinnige „tweede ontbijt" en het even verwerpelijke „lunch," dat heel geen Nederlandsch is. Laat ons spreken van *ontbijt*, *koffiedrinken* of *noenmaal*, *middagmaal* en *avondeten*. Dan vallen het uitlandsche *déjeuner*, *lunch*, *diner* en *souper* van zelf weg, en hebben we ons niet te schamen!

De heer G. de W. te H. schrijft ons: Heden las ik in „Timotheüs" over „Leven als God in Frankrijk." U schrijft, dat deze uitspraak in onbruik geraakt is; dit is niet juist. Vooral onder de militairen hoort men haar veel, doch dan in dezen vorm: Een leven hebben als God in Frankrijk, wat zeggen wil: door niemand te worden lastig gevallen. Immers in het wupsche Frankrijk valt ook bijna niemand God meer lastig!

Antw. — Voor deze meedeeling den geachten schrijver vriendelijk dank! Op één punt vergiste hij zich. Wij schreven niet, dat in Nederland, maar in *Frankrijk* de uitdrukking in onbruik geraakt.

A. J. H.

VRAGENBUS

M. D. te H. — *Hardhoorigheid* gaat vaak met oorsuizen gepaard. De oorzaak is meestal katarrah van het middenoor. Als de behandeling door specialiteiten, met uitwendige middelen en inblazingen niets gebaat heeft en u nu na het inwendig gebruik van *Hydrastis canadensis* aanmerkelijke beterschap meent te kunnen bespeuren, zouden wij u zeer raden met dit middel door te blijven gaan, evenwel met dien verstande, dat het middel niet onafgebroken mag worden ingenomen, daar dan waarschijnlijk de beterschap weer in verergering zal overslaan, maar dat er van tijd tot tijd een pauze moet plaats hebben, b.v. na twee weken innemen, twee weken of nog langer pauze als de beterschap aanhoudt of toeneemt.

D. v. G. te S. — Het voortdurende snijden van den *ingegroeiden nagel* kan dit euvel niet genezen. Dezekwaal wordt toch juist veroorzaakt, als de nagel te kort geknipt is en de (te nauwe) schoen de huid over den nagelrand drukt. Beproeft u 't volgende: de nagel wordt in het midden dun geschaafd, bijv. met een stukje glas, de rand halfmaanvormig naar het midden toe geknipt, terwijl de randen blijven staan en tusschen nagel en huid wordt wat verbandwatten geschoven, die men door een hechtpleister op hun plaats houdt. Daarbij moeten *wijde* schoenen gedragen worden. Bij verzwering zijn heete voetbaden met eikenschorsaftreksel aan te bevelen. De dure Londensche zalf kunt u gerust sparen.

UITZINNIG.

We spraken onlangs over „Christian Science," het uitzinnig stelsel, dat, op naam van Mevr. Eddy, als nieuwe godsdienst in de wereld is gebracht, en duizenden in Amerika en Europa heeft begoocheld. Over het stelsel en zijn dwaasheid spreken we nu niet verder, daar, gelijk men weet, onze medewerker, de heer Kupérus, de zaak heeft behandeld in een vlugschrift, dat elk zich bij Z. Ed. (Prinsegr. 303, Amsterdam) à 10 cts. kan aanschaffen.

Nu is Miss Eddy, spijt haar beweren, dat ziekte niet bestaat, onlangs gestorven, te Boston in Amerika. Doch haar volgers beweerden, dat zij zou herleven, en de „moederkerk" te Boston zond gewapende mannen om bij het voorloopig graf de wacht te houden.

Dit echter vond verzet bij eenige kerkleden te New-York. De plaatsing van een wacht bij het graf, toont, zeiden ze, gebrek aan geloof. Bij Jezus' graf werden soldaten geplaatst, wyl Zijn discipelen hadden gezegd, dat Hij zou opstaan, en de Joden wilden die bewering te schande maken. Nu gelooven de volgers van Mary Eddy, dat zij lichamenlijk weer zal verrijzen. En als nu de moederkerk te Boston een wacht bij 't graf zet, is dit, om de teekenen dezer verrijzenis aanstonds door een blijvend aantal getuigen te doen waarnemen, en anderen te voorkomen.

Zoo wordt dus Mary Eddy vergeleken met Christus!

Nog ergerlijker echter is wat sommige Scientisten zeggen, dat Mevr. Eddy was één met Jezus Christus in de eenheid van God. Zij zal tastbaar en vleeschelijk uit de dooden opstaan, ten bewijs van de waarheid harer leer van de onsterfelijkheid en de onwezenlijkheid des doods. Zij gelooven vast wat de schrijfster van „Science and Health" in dat boek en elders laat doorschemeren, dat zij is „de vrouw, bekleed met de zon," (Openb. XII.) en dat haar boek dat was, 't welk de „sterke engel, nederdalende van den hemel, in zijn hand hield." (Openb. X.) Volgens de protesteerders, was de openbaring van Mevr. Eddy in het vleesch slechts een vraagstuk van tijd en van het vermogen om het waar te nemen, door degenen, die zich daartoe bereid hadden door zich volkomen te scheiden van het stoffelijke. Bij zekere vrouw ging de zelfmisleiding zóo ver, dat zij verklaarde: mevrouw Eddy is niet dood. Gelijk Christus zich vertoonde den derden dag na Zijn kruisiging, zal ook Mevr. Eddy uit het graf worden opgewekt, en zich openbaren aan de gansche wereld, ten bewijs harer leer, dat er geen dood is.

„Ongetwijfeld," zoo teekent een Christelijk blad hierbij aan, „zal Mevr. Eddy uit de dooden opstaan, doch niet nu, maar aan het eind van Christus' regeering en wel tot de opstanding der verdoemenis. Voorzeker staan we hier tegenover zeer vreemde dingen, wegbereiders voor de teekenen en leugenwonderen van den Antichrist." A. J. H.

STIJLBLOEMEN.

1. Thijs haastte zich met zijn pot soep de deur uit, en hield de handen voor de ooren, om niet al het liefliks te hooren, dat hem werd nageschreeuwd.

(Wie teekent ons uit, hoe Thijs dat deed?)

2. In een oogenblik zagen wij, hoe twee herten schuw naderden, uit de beek dronken en zich weghaastten. (Wat twee herten toch al in een oogenblik kunnen verrichten!)

3. Uit een officieel stuk: „Ik heb de eer, hieronder een overzicht te laten volgen van de tot heden door de Kamer aangenomen rechten op de artikelen, welke voor den invoer in Frankrijk uit Nederland en de koloniën van belang zijn. Ik voeg daarbij nog de *varkens*, waarvan in 1908 een aantal van 580,000 stuks uit Nederland in Frankrijk is gebracht." (??)

A. J. H.

hadden 's avonds afgesproken, dat ze elkaar tegemoet zouden komen, om samen een morgenwandeling in het bosch te doen, en tengevolge van die afspraak was ze wakker geweest van dat de eerste roode zonnestraal in haar venster speelde.

Nu stond ze voor den spiegel het haar op te maken, waartoe ze meer tijd noodig had dan voor dagelijksch gebruik. Daarna begon ze te overwegen, welke japon ze zou aantrekken, haar gewoon ochtendkleed of haar crème mousseline. De keuze bepaalde zich ten slotte op de laatste.

Toen ze klaar was en een beetje koket zich gemonsterd had in den spiegel, kwam het haar te binnen, dat ze nog niet gelezen had en ze haalde haar Bijbel voor den dag. Doch op hetzelfde oogenblik werd er geklopt en het kamermeisje kwam binnen met haar morgenkoffie. En toen ze daarmee klaar was, vond ze dat ze eigenlijk geen tijd meer had tot rustig lezen, en ze besloot dus het uit te stellen, tot ze terug was van haar wandeling.

De zon stak wat, en aan de kim was het eenigszins betrokken. Het weer leek onbestendig, maar voorloopig was het toch heel goed. In het bosch was het frisch en koel. Overal, waar de zon nog niet was doorgedrongen, lag sterke dauw.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Elegie, ode en sonnet. — Phonetisch. — Hij kijkt als een kip op een streep.

M. B. te R. vraagt: Wat is een *elegie*, een *ode* en *sonnet*?

Antw. — De *Elegie* en de *Ode* stammen uit het Grieksch en zijn lyrische gedichten. De eerste uit teedere gevoelens, droeve of blijde. De ode is het gevoelsgedicht, dat verheven ernstig, maar ook grappig kan zijn. Elegieën vindt men o. a. bij Bellamy, oden bij Bilderdijk.

Het *Sonnet* is lyrisch; het komt uit het Italiaansch en heet bij ons *klinkdicht*. Het heeft een bijzonderen, schoonen vorm: 14 regels in 2 groepen, in de eerste elk van 4, de tweede elk van 3 regels. Elk vierregelig heeft een zelfden rijmklank, elk drieregelig twee of drie terugkeerende klanken. 't Sonnet is niet iets nieuws, maar al een eeuw of zes oud minstens. Voorloopig raad ik er maar geen nieuwe bij te leveren. We zijn er mee overladen!

Op de vraag van C. te K. wat een *phonetische* spelling is, diene, dat deze de woorden schrijft naar den klank, zoodat men luid lezende hetzelfde te hooren krijgt als in de spreektaal. Men zou dus in onze taal, wier spelling al tamelijk phonetisch is, bijv. de *ch* in *mensch* en *visch* kunnen weglaten. De zoogenaamde vereenvoudigde spelling is eigenlijk vrij wel een phonetische.

Men zegt wel eens: „Hij kijkt als een kip op een streep.” Waar zou dat vandaan komen?

Antw. — 't Is wederom „men”, die beweert, dat als op den grond een witte streep, b.v. met krijt getrokken wordt en het dier daarop gezet, de kip, de oogen op de streep gevestigd, die trouw volgt. Geen kippen houdende, kon ik de proef niet zelf nemen. Misschien verrast ons weer een lezer met nader bericht.

A. J. H.

BRIEVEN UIT WONDERLAND.

Eigen beweging der planten. I.

Beste Vriend!

Het heeft lang geduurd, dat ik je geschreven heb uit Wonderland. Denk nu niet, dat ik een winterslaap gehouden heb; dat doen hier wel vele planten en dieren, van de laatste vooral de kleinere, ook vleermuizen en egels en zelfs beren, maar de menschen slapen in den winter slechts weinig meer dan in den zomer. Neen, ik heb ook in den winter hard gewerkt, en dat is juist de reden, waarom ik je niet eerder geschreven heb. Intusschen mag je wel eens nadenken over het wonder van den winterslaap. Dagen, weken, zelfs een paar maanden aaneen te blijven slapen, zonder eten of drinken, en toch maar te blijven leven, zoodat hartslag en ademhaling geregeld, al is het ook langzamer en zwakker, hun gang gaan, — is het geen wonder? Maar is het slapen zelf niet reeds een wonder? Je legt je 's avonds op één oor, trekt de dekens over het andere, als 't koud is, denkt nog even na en — weg ben je. Soms voel je 't oogenblik aankomen, dat je bewustzijn je verlaat. En kijk, na eenige uren begin je weer, dikwijls met dezelfde gedachte, waarmee je geëindigd hebt. Zoo ging het ten minste den Psalmdichter, blijkens zijn woord: Als ik wakker word, ben ik nog bij U. Een goed voorbeeld, en we mogen wel bidden om het voorrecht, dat ons inslapen en ons ontwaken steeds in 's Heeren gemeenschap moge zijn!

Doch ik wou het nu niet met je hebben over het wonder van het slapen; ik kwam daarop enkel door de herinnering aan mijn lang stilzwingen. Ik wou een heel anderen kant uit. Nu de dit jaar zoo vroege lente er weer is, en overal het leven der natuur ontwaakt, is het de rechte tijd om naar de planten om te zien, en dan wou ik je raden ditmaal eens te letten op de eigen bewegingen der planten. Kijk, we stellen ons de planten gewoonlijk als onbewegelijk voor en de dieren als bewegelijk. Toch zou ik je wel dieren kunnen wijzen, die zich minder bewegen dan sommige planten. Wie meent, dat planten alleen bewogen worden, door den wind bijv., heeft toch nog niet veel naar de planten gekeken!

Daar heb je in de eerste plaats de beweging van het groeien. Ik heb eens een seringespruitje waargenomen, dat in vier en twintig uren acht cM. langer was geworden, en bij snijboonen mat ik nog wel grooter lengte. Is dat geen beweging? Het groeien gaat in den regel langzamer, zóó langzaam, dat wij het niet opmerken. Maar dat komt door onze groote snelheid van beweging. Alle ding is betrekkelijk. Als een geweerkogel een sneltrein voorbijsnelt, dan zegt hij: „Och wat gaat dat groote ding langzaam!” En jij kunt den trein toch maar niet bijhouden!

't Zou wel een aardigheid wezen, het groeien van den wilden wingerd om het priëel in je tuin eens kinematografisch op te nemen, b.v. met tusschenpoozen van een uur, dertig lentedagen lang, en door de film te vertoonen in een tempo van een per seconde. Dan zou je in twaalf minuten zien wat je nu ziet in een maand, en zou je verbaasd staan over de beweging van je wijnstok. Men heeft reeds zulke opnamen vertoond van een bloem, die zich opent, bloeit en verwelkt. Wie dat gezien heeft, spreekt niet meer van een bewegingloze plant. 't Is enkel het tempo, dat ons doet meenen, dat de plant zich niet beweegt.

Toch zijn er heel wat bewegingen aan de plant op te merken, die nog veel merkwaardiger zijn dan het groeien en het bloeien; bewegingen, die je zoo maar zien kunt. Daar bij jou op de heide is het niet moeilijk, de zonnedauw te vinden; ik weet er ten minste een heel veld bij het Uddelermeer, en waar je zoekt in moerassige streken, vind je 't lieve

laagveen; een voet daaronder is zand. De boomen vinden dat zand te schraal en te dor; het laagveen, dat veel humus bevat, is beter. En als er nu een boom omwaait, kun je zien, hoe alle wortels van eiken en beuken zich hebben uitgestrekt langs de oppervlakte, en dat ze niet doorgedrongen zijn in het zand. Als die zelfde boomen in kleigrond of in vruchtbaar zand staan, schieten ze flinke wortels naar beneden. *Weten die wortels wat?*

Kijk, ik heb je thans een verschijnsel van Wonderland doen zien, waarvan we nog heel weinig weten en nog minder begrijpen. Er is op dit gebied nog heel wat te kijken voor geduldige menschen, en nog heel wat te onderzoeken voor geleerde menschen. Jij en ik kunnen meehelpen met het kijken, en we zullen misschien nog verscheiden plantenbewegingen zien, die tot dusver niet opgemerkt zijn. Want juist omdat de meeste zoo langzaam gaan, vallen ze niet in het oog.

Van sommige bewegingen weten we, welk nut de plant er van heeft; van andere weten we daarvan nog niets. Misschien zullen we 't nog ontdekken. Misschien ook niet. Maar dit willen we toch doen: alle merkwaardigheden der natuur opmerken en den Schepper prijzen, die alle dingen schoon gemaakt heeft in zijn tijd, en die den mensch de eeuwigheid in het hart heeft geplaat. (Pred. III : 11.)

Met vele groeten,

Je vriend

A. L.

NOG EENS RAADSELS.

Onze lezer G. J. L. te U. schrijft in zake het raadsel (No. 22.):

Er staat in het antwoord: „Waarschijnlijk ontleent Delft wel zijn naam aan diep graven of delven, b.v. de gracht van Corbulo.”

Nu is in het Latijn de naam voor Delft: Delphi Batavorum.

Wanneer nu Delft in 1071 gesticht is, zullen de Romeinen haar dien naam wel niet gegeven hebben; maar wanneer de naam „Delft” afkomt van Delven, dan is de zoeven genoemde Latijnsche naam toch ongepast.

Zoudt ge misschien dit misverstand kunnen ophelderen?

Antw. — 't Verband tusschen den stadsnaam Delft en „delven” is in het raadsel heel aardig, maar heeft volstrekt geen aanwijsbaren grond in de Geschiedenis. Voorts bestond Delft denkelijk reeds vóór Godevaart de Bultenaar, die de stad versterkt schijnt te hebben, al acht men hem soms den stichter.

De Latijnsche naam zegt hier weinig. Meer dragen steden, die in den Romeinschen tijd nog lang niet bestonden, Latijnsche namen, welke later er aan gegeven werden in officiële stukken. 't Latijn was zeer algemeen bij de „klerken” in gebruik. Denk aan de Latijnsche namen van Dordrecht, Alkmaar, enz. Een Delphi of Delft uit den tijd der Romeinen is dusver nog niet aantoonbaar.

En nu nog iets:

„Een vergrijsd lezer” (toch niet vergrijsd door het lezen van Timotheüs?) zendt ons weer het volgend vernuftig

RAADSEL.

Mijn eerste spreekt van 't Zuider woudgediert,

Dat in het luchtruim zweeft, en Simsons daden.

Terwijl mijn tweede op Noorder waten zwiert,

En van het derde 't Noord is overladen.

'k Zie uit op 't land, als eertijds op de zee;

Twee namen noemen u dezelfde stee.

Al wordt in dit raadsel van Simson gesproken, zoo moeilijk als *zijn* raadsel is het niet. Doch men *leze* het goed! We verbinden ons echter niet nog meer raadsels te plaatsen. Ditmaal kan het nog — als de Redactie 't goedvindt.

A. J. H.

EEN GROOT WERK.

Nicolaas Beets

Eerste Deel,

door G. VAN RIJN, Rotterdam.

De heer Van Rijn, bibliothecaris van Rotterdam, heeft een groot werk ondernomen. Hij wil ons in drie boekdeelen het leven schetsen van den man, die 40 jaar zijn vriend was. Hij wil dat leven deelen in drie tijdperken. 1. Beets van zijn geboorte tot zijn huwelijk. 2. Beets te Heemstede en te Utrecht. 3. Beets in ruste tot zijn dood. Vóór het eeuwfeest van Beets' geboorte (1914) hoopt de schrijver gereed te zijn. Jammer genoeg is het niet gelukt, het eerste tijdperk in het eerste boekdeel saam te vatten, al telt dit ruim 500 blz. in kloek formaat. De indeeling is toch al niet makkelijk, of liever ontbreekt veelal. In dit eerste deel loopt het ± 400 blz. in één stuk door! Dit maakt het opzoeken lastig en een goed register straks zeer noodig.

Met groote liefde en toewijding heeft de heer Van Rijn zijn moeilijke taak opgevat. „Mij heeft,” zegt hij van Beets, „een leven als het zijne jaloersch gemaakt, en waar ik voor mijzelf de harmonie, welke daarin te vinden is, een begeerlijke zaak acht, en de wijsheid welke dat gansche leven kenmerkt, boven groote geleerdheid of wereldberoemde daden stel, omdat daaraan zoo vaak die echte humaniteit ontbreekt, als vrucht der hoogste wijsheid zoo te waardeeren in Beets, daar moge ook voor anderen eenige aantrekkelijkheid gevonden worden in het door mij te schetsen beeld, van een niet alleen in vele opzichten rijk begaafd man, maar van zulk een, wiens voorbeeld tot navolging aanspoort, in een tijd, waarin de waarschuwing: „Met begrijpen zal 't niet gaan, grijp het onbegrepen aan,” al even weinig overbodig is als die andere: „'t Gaat bij de wereld met kronen en kranen, van onrust tot onrust, bij den Christen onder kruis van rust tot rust.”

Al is dit uit letterkundig oogpunt niet fraai gezegd, tot recht begrip van des schrijvers standpunt is het zeer nut. Hij is allereerst een Christen, en het verblijdt ons, door zulk een man den naam van Beets te zien hooghouden. Want niet alleen de ongelooovige Nieuwe-Gids-richting, maar ook Christenen hebben zich in den laatsten tijd aan Beets zwaar bezondigd. Getuige zeker blad, door Christelijke onderwijzers geschreven, dat met dom-drieste verwaandheid Beets een „zoete rijmelaar” dorst noemen.

Hier is een geacht en doorkundig Christen aan het woord, die gedreven wordt door warme vereering van hem, die zoo lang zijn trouwe vriend was. Hij wil trachten Beets te schetsen als een der weinigen, wier leven één harmonisch geheel vormt. Beets getuigde zelf: „Partijman wezen wil ik niet.” Men kan ook van hem zeggen: „Rustig te midden der baren.” Aan Beets ziet men, hoe „doen door laten” kon saamgaan met het: „Elders rust” van Marnix.

In dit eerste deel wordt uitvoerig de jeugd en jongelingstijd van Beets behandeld. Dan volgen zijn eerste gedichten, bijdragen in tijdschriften, enz. Daarna komt het letterkundig tijdperk, waarin Beets in het openbaar optreedt. Zijn studententijd brengt ons onder de jongere letterkundigen. Wij hooren allerlei omtrent *Willem Kuser*, *Gwy de Vlaming* en andere gedichten. De oprichting van de „Gids,” de omgang met Hasebroek, Knepelhout en anderen, en ook „de zwarte tijd” wordt niet vergeten. Dat alles is zeer belangrijk; ook wat omtrent de *Camera Obscura* wordt meegedeeld.

Over Beets als mensch, zijn zieleleven en het harmonische in hem, zegt *dit* gedeelte uiteraard nog niet veel. Dat kan echter later komen. Wij zijn pas in het begin en nog niet eens te Heemstede.

Ontzaglijk veel is hier uit boeken, handschriften en brieven bijeengebracht, alles toegelicht met fraaie platen en portretten. Ook na wat *Dyserinck* en *Chantepie de la Saussaye* gaven, is voor dit boek nog alleszins reden en plaats. Volkomen valt echter eerst een oordeel te vellen, als de drie deelen zijn verschenen. Wordt den bekwamen schrijver gegeven zijn doel te bereiken!

A. J. HOOGENBIRK.

voor de eerste gelegenheid was Jes. LV : 1 : „O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren; en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet; ja, komt, koopt zonder prijs, wijn en melk.” De opkomst was groot, en het begin zijner rede luidde aldus: „Mijn lieve hoorders! Ik denk, dat velen uwer zijn gekomen, om de Tentoonstelling bij te wonen. Ik ook. Gij zult eerst morgen uw goederen tentoonstellen, maar ik zal de mijne heden avond vertoonen. Gij zijt bang, dat uw koopers niet zullen willen opkomen tot uw prijzen; maar ik ben bang, dat mijn koopers niet zullen afdalen tot de mijne, want (met de hand op den Bijbel slaande, riep hij dit uit) mijne waar is verkrijgbaar zonder geld en zonder prijs.”

Doch ook buiten de kerk wist Rowland Hill te spreken, waar 't pas gaf.

„Zeg eens, mijn jongen,” zeide hij eens tot een knaap in de Zondagsschool, „zoudt gij gaarne lang willen leven?”

„Ja, mijnheer!”

„Weet gij, hoe gij 't daartoe moet aanleggen?”

„Neen, mijnheer!”

„Zal ik het u eens zeggen?”

„Gaarne, mijnheer! Als het u belieft.”

„Werk hard!”

Deze „jongen” was de later algemeen bekend geworden Dr. Stowell.

Een vrouw, die nog al praatziek was, zei eens tot hem: „Ik heb den laatsten tijd veel onder de Roomschen verkeerd, en daardoor ben ik in groote verzoeking gekomen, om van godsdienst te veranderen.”

„Welzoo,” hernam hij, „ik wist tot op dit oogenblik niet, dat gij eenigen godsdienst had, om dien voor een anderen te kunnen verruilen.”

Eens uit Ierland terugkeerende, bestrafte hij den kapitein, die ontzettend vloekte, door te zeggen: „Hoor eens, kapitein, wij moeten hier eerlijk spelen. Gij hebt al zoo lang gevloekt; wacht nu, totdat ik mijn beurt gehad heb.”

Hij was bij dit alles een voorbeeld van buitengewone werkzaamheid, wat den herderlijken arbeid en de Christelijke liefde betreft. Hij was er altijd op bedacht, om aan arme zieken kleine versnaperingen te bezorgen. Zoo kon men hem in den zomer 's morgens al vroeg in den tuin zien, met een mand aan den arm, en bezig om aardbeziën te plukken, die hij dan zelf naar de zieken bracht, en den armen lijder in persoon, met een vriendelijk woord er bij, kwam aanbieden. Al wat men „vrije uren” noemt, werd door hem in den dienst des Heeren besteed. Men onderstelt, dat zijn vele werkzaamheden op Christelijk gebied oorzaak geweest zijn, dat hij zoo gelukkig gestorven is.

Toch oordeelde de prediker alles behalve hoog van zichzelf. Toen hij eens in gesprek was met den welbekenden predikant J. Vine Hall, merkte die op, dat er geloovigen waren, die een staat schenen bereikt te hebben boven alle vrees verheven, er bijvoegende: „Daar ben ik nog niet; ik verheug mij slechts met beving.” — Hill antwoordde: „Wensch ook niet verder te komen. Bedenk, dat die mensch welgelukzalig is, die altijd vreest. Ik ben niet beducht voor de getrouwheid van Christus, maar wel voor de bedriegelijkheid van mijn eigen hart.”

Toen hij oud begon te worden, werd hij door lichaamsongesteldheid dikwijls verhinderd, den openbarengodsdienst bij te wonen. Maar het kostte vrij wat zorg en oppassing om hem binnen te houden, daar hij, wanneer het orgel begon te spelen, zoo behendig wist te ontsnappen.

De avond van Nieuwjaarsdag verschafte hem altijd een bij uitstek aangenaam uur; het was dan Avondmaalsviering in zijn gemeente. Eens echter moest hij juist dien liefkoosden avond in zijn woning doorbrengen, verhinderd zijnde om op te gaan, tengevolge eener oogontsteking. Na veel tegenspraak bewilligde hij er in om thuis te blijven. Doch wat gebeurde? Juist toen de gemeente begon te naderen tot den Avondmaalsdich, verscheen de eerwaardige, oude man, in een grooten, blauwen mantel gewikkeld en het hoofd omzwachteld. Hij had, hoewel geblinddoekt, toch alleen zijn weg weten te vinden uit zijn huis naar de kerk.

De opgewondenheid, daardoor teweeggebracht, laat zich moeilijk beschrijven. De vergaderden „barstten los in innig gevoel des harten,” toen zij hun beminden herder daar zagen voorttreden naar de tafel, terwijl de dienstdoende leeraren er op aandrongen, dat hij toch naar huis zou gaan. „O, mijn lieve gemeente!” riep hij luidkeels, „zij willen mij niet eens een enkel woord tot u laten spreken.” Daarop sprak hij toch een korten, maar treffenden zegenwensch uit, en begaf zich toen naar zijn huis.

In zijn laatste predikatie, uitgesproken den 31sten Maart 1833, zeide hij: „O, mijn geliefde broeders en zusters! Ik zou haast wenschen weer jong te zijn, als ik maar weer zulke dagen mocht beleven als in het eerst, toen ik op de straten en in de stegen placht te prediken, uit gebrek aan een gebouw. De herinnering aan hetgeen ik toen gevoelde, is mij nu juist nog zoo aangenaam.”

Dit woord, uitgesproken toen hij, oud en zwak geworden, zijn einde voelde naderen, kenschetst hem geheel. Zijn werken was zijn leven, zijn kracht het gebed.

Zeldzaam zijn dergelijke mannen altijd. Doch tot grooten zegen eveneens.

A. J. HOOGENBIRK.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S .

M. te K. vraagt opheldering van 't volgende :

DE ZONNEBLOEM. (Uit *Bilderdijk*.)

Schoon *Klytië* haar oogen nooit

Van *Febus* stralen

Af laat dwalen,

Hij heeft in 't eind zijn kring voltooid,

En de nacht bepaalt zijn luister.

Maar uw oog blinkt zelfs in 't duister,

Galathea! en mijn gezicht

Blijft daar eind'loos op gericht.

Antw. — *Febus* is Helios, de zonnegod. *Klytia* is de naam van een juffrouw uit de fabelleer, die met *Febus* verkeerend kreeg. Doch het was, van *zijn* zijde, vrijage zonder meenen, en raakte af. *Klytia* echter kon niet nalaten steeds naar het altijd glanzend gezicht van *Febus* te blijven kijken, zoodat de goden het gewone huismiddel toepasten, en haar in een bloem veranderden. De lezer weet nu waarom de *Zonnebloem* zich steeds naar de zon wendt!

Galathea, een andere juffer, was een bekoorlijke zee-nymf. *Febus* is 's nachts niet te zien, doch uw oog, *Galathea*, zegt B., blinkt altijd.

Verder: Wat Ten Kate bedoelt in „De Vrouw” met:

Waar de man zijn dwang-vermogen

Oefent, geldt de kracht voor recht:

Zal de *Scyth* zijn pleit betoogen,

't Krijgswaard spreekt: „de *Pers* wordt knecht.”

Wenschen zijn den Man geboden;

Wilde tochten slingeren hem;

En waar *Charis* is gevloten

Krijstcht, wanluidend, *Eris'* stem.

Antw. — De *Scythen* waren een woest volk uit de oudheid, dat het huidig Rusland bewoonde. *Charis* is de liefde, *Eris* de twist. (*Eris*appel uit de fabelleer = twistappel.) De dichter wil zeggen: Bij den man geldt vaak het recht van den sterkste. De ruwe *Scyth* zal nog een betoog houden, redeneeren om zijn recht te bewijzen. (Zie b. v. *Lafontaine's* fabel „De boer van den Donau.”) Maar als thans het zwaard wordt getrokken, is alle betoog ijdel. Zelfs de *Pers* moet dan het geweld dienen. De man maakt zijn wensch tot gebod, wordt geslingerd door hartstocht. Wijkt de liefde, dan heerscht twist en strijd. A. J. H.

De gemakkelijke Vragenbus.

Waarom we ditmaal zulk een opschrift bezigen, leert wat volgt:

1. *Antw.* op een vraag van B. te D.:

„Een ei op Witten Donderdag gelegd,
Blijft immers altijd goed?”

Dat's juist gezegd;

Want als het straks niet goed meer is om te eten,
Toch nog wel om te worden weggesmeten!

2. Blijkt uit Jozua 10 : 12 niet duidelijk, dat het niet is, zooals men de jeugd leert, dat de zon stilstaat? Want hij zeide: „Zon, sta stil.” Dus stond zij toen niet stil, maar bewoog.

Antw. — Zeker blijkt hieruit, dat de zon toen niet stil stond, trouwens, met evenveel recht bewijst men uit Hand. 27 : 7 dat in Paulus' tijd niet alleen het schip naar het land, maar ook het land naar het schip toekwam! Evenzoo blijkt uit Jakobus 5 : 3, dat goud en zilver in zijn tijd wel roesten konden! Dit alles is echter nu veranderd. Tegenwoordig staat de zon wel stil, (althans gelijk hier bedoeld,) komt het land niet meer naar het schip, en roest goud zoomin als zilver.

In mijn jeugd kwam eens in een gezelschap in Duitschland het gesprek op het gebeurde met de zon bij Jozua. Ook toen beweerde iemand, naar aanleiding van hetgeen Jozua sprak, dat de zon *niet* stilstaat. Na veel onnut praten zei eindelijk een der heeren: „Nu goed, we nemen dan aan, dat de zon liep, toen Jozua zei: „Sta stil!” Maar wijl nergens staat, dat zij weer is gaan loopen, houden we het er voor, dat het toen zoo is gebleven!”

3. Ik las, schrijft S. de G., onlangs:

Men maakt elkander complimenten;

Elk buigt, maar denkt: Och, *kool met krenten!*

Hoe dit laatste te verklaren?

Antw. — „Kool” is een woord, dat reeds van ouds in onze taal ook gebruikt wordt om aan te duiden: praatjes, voorwendsels, onbetrouwbare mededeelingen, enz. „Hij verkoopt kool” wil zeggen: Hij vertelt maar wat. Op een oude prent, uit den tijd der remonstrantsche twisten, ziet men een man, die op een kar kool vervoert. Op de kar leest men: Kool! kool!

Met kool (plant) of kool (delfstof) heeft echter het „kool,” hier bedoeld, eigenlijk niets te maken.

De krenten worden hier bij de kool gevoegd als dienende om de spijs aantrekkelijk te maken, (voor de liefhebbers) en stellen dus voor al wat dient om de praatjes geloof te doen vinden.

De volgende vragenbus wordt weer „als voren.”

A. J. H.

V A R I A.

Juist daarom.

Oud Reintje sprak tot vosjen klein:

„Mijn jongen, nu je gaat in 't leven,
Pas op — dien raad wil ik je geven —
Voor al wie rood of rossig zijn.”

„Wel” sprak jong vosjen, „dat is raar:
Zijn wij niet allen rood van haar?”

„Wel zeker,” klonk het kort bescheid:
Juist daarom heb ik 't je gezegd.”

Een echte.

Voorbijganger. „Wel boertje, na de droogte zulk een regen,
Wis ben je blij, en dankbaar voor den zegen!”

Boertje. „Ik weet niet, waarom 'k dankbaar wezen zal:
Het regent immers overal.

A. J. H.

De ontdekking van Amerika.

(’n Vertelsel.)

(Onze Oost-Friesche bureu naverteld door een Groninger.)

’t **J**s al ’n haile, haile toer leed’n, dat ’r in Spanje ’n man woonde, dei aier op de kop zett’n kon. Ze nuimd’n hom Kris, maar zien van was Kloemboemboes. Vrouger haar e ’n taaske had, dou ’n tjalk, en in ’t leste het e ’n schoener uuthoald. Op zekeren dag, dou e net zien bakkie koffie leegdrink’n zol, zee e inens: „Ja, dat’s waar ook, ik zol ja Amerikoa ontdekk’n.” En doadelk dee e zien duffel aan en gong noar de Keunink. — „Zoo,” zee de Keunink, „bist doar endelk? Wilde Amerikoa ontdekk’n? Goud, ’t wordt tied ook.” — „Joa, dat’s mie van mörgen ook invaaln,” zee Kloemboemboes; „kiek ’s, as ie mie nou ’n fikse baark geven, want mien schute ken d’r nait teg’n, den goa’k doadelk aan ’t ontdekk’n.”

Keunink, dei net ’n beetje kopzeerte har, wreef zuk in d’ oog’n, en zee in zichzulm: „Nou, dei aier op kop zett’n ken, ken ook wel Amerikoa ontdekk’n!” en dou haard op: „’k Zel ’n mooi schip veur die uitrust’n loat’n mit alens, wat dr opheurt.” Aan alens wuir nou docht. D’r kwam ook ’n extra-klokkie aan boord. Zoo dom dee’n de mensken dou nog. Nou, en dou ’t schip hailemoal kloar was, zailde Kloemboemboes d’r op lös. ’n Haile zet was ’t nou net of de wereld niks as locht en woater was. En aaltied gong’n ze wieder, en nog wieder.

Maor ’t duurde zóó laank, dat ’t volk endelk faals wuir. „Kiek,” zee’n ze, „dei wil nou Amerikoa ontdekk’n, en d’r is niks aan, en nou binn’n we d’r nòg nait. Aal ’n haalf joar binn’n we aan ’t voar’n. Dat gait zoo nait langer, dommee hebb’n we gain boeskool en snieboon’n meer aan boord, en gain woater ook nait.” En zai gong’n noar d’olle en zeeën: „As we d’r mörgen nait binn’n, dan krieg ie wat op de ribb’n.” — En dou vuir’n ze moar weer, aal moar wieder, aal moar wieder.

Moar ’s aanderdoags, och mien laive, zagg’n z’ ook nog niks anders as locht en woater. En dou Kloemboemboes uut kooi kwam, woll’n ze hom aangriep’n.

„Stop ’n beetje,” zee’e dou, „wat wil ie den toch? Ik bin ja nog aan de gang om Amerikoa t’ ontdekk’n. En ’k zel ’t doun ook, hur! ’t Stait ja in de geschiedenis.”

Ze woll’n d’r eerst niks van heur’n. Moar kiek, doar ropt d’r aine, dei op tippie van groote maast zat: „Laand, laand!” Nou, en dou luit’n ze Kloemboemboes lös. „He’k joe ’t nait zegt?’ zee e. „As ik ainmaal zegd heb, dat ’k Amerikoa ontdekk’n zal, den dou ’k ’t ook, dat’s dood-einvoudig.”

Nou, en dou kwamm’n ze aan laand. En dou kwamm’n d’r van dei groote broene kerels op bloote vouten mit veeren op de kop. En Kloemboemboes, dei ’n vrundelk man was, gong noar heur tou. „Dagsoam,” zee e. „Gdjen dag,” zeeën ze. „Is dat hier misschien Amerikoa?” zee e. „Joa,” zee aine, zooveel as de Keunink, „joa, en bien ie misschien Kloemboemboes?”

„Joa,” zee e, „eerlieks waar, ik bin Kloemboemboes.”

„Nou,” zee dou de Keunink, „den is d’r niks aan te doen, den binn’n we ontdekt!”

L. K.

van = achternaam
taaske = kleine tjalk
baark = barkschip
kopzeerte = hoofdpijn
klokkie = sterke drank
’n haile zet = een poos
faals = kwaad

dommee = straks
boeskool = zuurkool
d’olle = de kapitein
wat op de ribben = een pak slaag
tippie = top
eerlieks = werkelijk

VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN.

J. C. V. te U vraagt: Hoe moeten wij Spreuken 16 vers 26 verstaan?

„De ziel des arbeidzamen werkt voor hemzelve, want zijn mond buigt zich voor hem.”

Antw. — De bedoeling is, dat de werkzame mensch er genoegen in heeft, voor zichzelf te arbeiden, wijl zijn mond telkens tot hem komt, als een dienaar, die van zijn meester spijst vraagt.

Vroeger, zoo schrijft I. te P., stond dicht bij mijn woning een oud huis met een grooten steen in den gevel. Op den steen stond uitgehouwen een oud man, die een kind tegen zijn gezicht drukte en een zeis bij zich had. Daaronder stond SATVRNVS. DS. Weet u dit ook te verklaren?

Antw. — Daar V = U lezen we hieruit: *Saturnus*. DS is verkorting van *Deus*. (god.) 't Beeld stelt dus den god Saturnus voor, die wordt afgebeeld als bovengemeld, een kind verslindende. Dit deed hij echter niet als regel, want dan zou hij per jaar wel een heele bewaarschool hebben leeg gegeten! Neen, 't waren zijn *eigen* kinderen, die hij opslokte, en dat wel uit vrees, dat zij hem eens zouden onttronen, gelijk hij zijn vader had gedaan. Drie hunner, waarvan de bekende Jupiter er een was, ontkwamen echter aan huns vaders eelust, en stielen hem van de troon. Later beterde Saturnus zijn leven, kwam weer aan de regeering, en heerschte zóó gelukkig, dat die tijd de gouden eeuw of de eeuw van Saturnus heet. Elk, die wilde, kon toen rentenieren, de politie was „emeritus,” en alle menschen hadden elkaar innig lief. Wanneer dat geweest is staat er, helaas, niet bij!

Gelijk veel in de godenleer, is ook wat van Saturnus wordt gefabeld, eigenlijk beeldspraak. Hij werd vereenzelvigd met den Griekschen *Kronos*, d.i. de Tijd, en stelt dien laatste voor. De tijd verslindt weer wat zij zelf heeft voortgebracht. De zeis beduidt, dat de tijd alles wegmaait. — Hiermee zal 't wel duidelijk zijn.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Veel. — Outers. — Afzetten.

G. W. te R. vraagt: Welke is de beteekenis van deze regels: „Gij roemt u dichter, eischt van lof uw deel; Maar ook uw veel te velen is te veel.”

Antw. — De moeilijkheid zit in de spelingen met *veel*. Het eerste „veel” is het verkorte vedel of viool, hier in spot gebruikt voor de dichterlijke lier. „Velen” = verdragen. 't Geheel wil dus zeggen: Gij wilt als dichter worden geprezen; maar reeds u aan te hooren is vervelend.

Dezelfde vraagt verklaring van de versregels:

„Bij Romer, Gauler, Brit en Iber outers branden,” en „Van Vindebona naar Lutetia tigt hij.”

Antw. — De namen in den eersten regel zijn de oudtijds gebruikelijke voor de bewoners van Rome, van Gallië of Frankrijk, van Brittannië of Engeland, van Iberië of Spanje. In den Romeinschen tijd droegen de meeste landen van Europa andere namen dan nu. Zoo heette Turkije Griekenland, Hongarije Pannonië, Zwitserland Helvetia, enz.

Outers is een dichterlijk woord voor altaren.

Wat van de landen is gezegd geldt nog sterker van de steden, die nu ook meestal nieuwe namen dragen. Lutetia heet thans Parijs, Vindebona Weenen, Noviomagus Nijmegen. Met Bijbelsche namen is het nog veel sterker. Sommige plaatsen uit de Schrift hebben in den loop der tijden wel vier namen gedragen. Sichem heette later Sichar, daarna Neapolis en thans Nabloes. Jebus werd eerst Jeruzalem, daarna Aelia Capitolina en heet nu weer Jeruzalem. Zoo dragen ook vele Grieksche eilanden twee namen, bijv: Candia of Creta. De oude namen schijnen weer in gebruik te komen.

Hoe moet ik het begrijpen, als ik ergens lees: „Het woord *afzetten* met *vierderlei* beteekenis.” Welke zijn die vier?

G. J.

Antw. — Bij eenig nadenken zijn die wel te vinden.

1. afzetten = neerzetten, uitlaten. — De trein zet hier geen reizigers af.

2. afzetten = ontnemen, door bedrog. — Zulk handelen is hetzelfde als iemand afzetten.

3. afzetten = overgeven, verkoopen, doen overgaan. — De roover riep: Zet af! — De afzet der goederen. — „Afzetsels” (afbeeldingen) bij Vondel.

4. afzetten = kleuren, door kleuren doen uitkomen: prenten afzetten, (thans min gebruikelijk.) — Met goud afgezet.

A. J. H.

Peper en Zout

Een beetje Mosterd.

'k Ben 't volkomen met u eens, waarde Kruidnagel, als ge ons opwekt, om te breken met de dwaze gewoonte, Nederlandsche dingen te noemen met vreemde namen.

Maar weet ge, wat ik even erg vind? Dat Nederlanders hun eigen taal niet kennen, dat ze de kracht en de beteekenis der woorden niet weten. Zoo vind ik daar verleden week in een tijdschrift bv. deze twee zinnen:

a. *Hij werd wegens ziekte verhinderd uit te gaan.*

b. *Ik was een boek aan het inbinden.*

Nu vraag ik u toch, Kruidnagel, of dat door den beugel kan. Ga eens vergelijken. Hij werd wegens diefstal veroordeeld. Door wien? Door den rechter. En de diefstal was de grond, waarop het oordeel berustte. Neem nu bovengenoemden zin. Hij werd wegens ziekte verhinderd. De ziekte was de grond. En door wien werd hij verhinderd? Door zijn moeder zeker. Maar dat was de bedoeling van den schrijver niet. De schrijver wilde vertellen, dat de ziekte hem verhinderde. Maar dan werd hij *door* ziekte verhinderd en niet *wegens* ziekte.

't Omgekeerde ziet ge nog veel meer. *Door* sterfgeval te koop een nette inboedel. Heet de verkoper Sterfgeval? Neen, maar de steller kende het onderscheid niet tusschen *door* en *wegens*. Hij bedoelde: *wegens* sterfgeval te koop.

En nu b. *Ik was een boek aan het inbinden*. Die schrijver vertelde, dat hij een boek was. Zet daar eens naast: Ik was een visch aan het eten, dan ziet ge het duidelijk; dan staat er, dat hij een etende visch was. In het Nederlandsch zegt men: Ik was bezig een boek in te binden, of: ik bond een boek in. In het Engelsch zegt men: ik was inbindende een boek; dat is veel mooier, maar bij ons is dat niet gebruikelijk. Wij zouden ook kunnen zeggen: Ik was aan het inbinden van een boek. Maar: ik was een boek aan het inbinden, gaat niet. In welken naamval zou boek daar wel staan? Na: ik was, volgt b. l. de eerste naamval.

Als ge 't goedvindt, Kruidnagel, zend ik u wel eens meer een beetje mosterd.

MOSTERDPOT.

waarbij tante langzamerhand haar verontwaardiging begon te vergeten.

Voordat de dokter naar huis terugkeerde, ging hij nog even naar boven. Martha sliep of scheen te slapen. Het droomerige, bleeke morgenlicht, dat door de natte ruiten scheen, maakte haar trekken nog meer lijdend, naar het het hem leek. Het was hem, of hij het uitsnikken moest, toen hij lette op die bleeke wangen en die uitgeweende ogen met donkere randen er onder. Zonder iets te zeggen ging hij het vertrek uit.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Eindrijmen. — Brevier. — Te Deum.

D. W. — *Bouts rimés* is het Fransche woord voor *eindrijmen*. Daarmee bedoelt men woorden, die alle of bij groepen op elkaar rijmen. Zulk een reeks wordt dan iemand gegeven, die er iets als een vers uit moet samenstellen.

Neem ik b. v. de woorden *hond, malen, halen, mond*, dan kan ik die zóó gebruiken:

Ik zag deez' hond
Reeds menigmalen
Een mensch uit 't water halen;
Dus prijst hem ieders mond.

Het kan echter ook geestiger. De hoogleeraar Kinker, die vóór honderd jaar leefde, zat eens in zijn jonge jaren aan tafel naast een juffer, die hem bijzonder behaagde. Het trof, dat ook een rijmwoordenspel werd voorgesteld. Kinker kreeg deze woorden: *Gewis, is, spreken, geef, breken, bleef*.

Hij peinsde even en schreef toen:

Het stelsel der natuur leert zeker en gewis,
Dat elke stof tot in 't oneindig deelbaar is;
Dit is een wet, die 'k niet durf tegenspreken.
Maar zoo ge uw hart mij gaaft, gelijk ik 't mijn u geef,
Dan wenschte ik, dat natuur haar eigen wet mocht breken,
En dat uw hart ondeelbaar bleef.

Hij reikte zijn vers aan de juffer over. Of dit gevolgen heeft gehad en welke, is niet bekend.

Onze lezeres K. te M. vraagt:

Wat wordt verstaan door het woord „brevier”?

Antw. — Een brevier (‘t woord beduidt *uittreksel*) is een Roomsche kerkboek met lofzangen, Schriftuurplaatsen, enz. Verder kan het ook beduiden een verzameling leefregels, zooals b. v. een „vrouwen-brevier.” Nog wordt met „brevier” bedoeld een kleine lettersoort, op drukkerijen.

De heer B. te R. vraagt: Wat is een *Te Deum*?

Antw. — Het „*Te Deum*” is een oud Latijnsche kerklied, dat nu een zestien eeuwen heugt, en denklijk door Ambrosius van Milaan is vervaardigd. Het begint met de woorden: *Te Deum laudamus*; U, God, loven wij. Het wordt in het oorspronkelijke, of vertaald, in bijna alle kerken gezongen. Gezang III is er een overzetting van. Ook Bilderdijk heeft het vertaald.

A. J. H.

VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN.

Wat beduidt het eigenlijk, als de Schrift zegt, dat een Opziener der gemeente moet zijn „ééner vrouwe man”? B.

Antw. — De nadruk valt op „één.” (Niet meer.) Sommigen lezen er uit, dat een opziener niet mocht hertrouwen, doch de H. Schrift leert dat nergens. De bedoeling is m. i. eenvoudig, dat een opziener slechts *één* vrouw mocht hebben, en dus niet, zooals onder de Heidenen evenals in Israël het geval was, *meerdere* vrouwen. De veelwijverij is door het Christendom veroordeeld. Tot de oorspronkelijke instelling des huwelijks moesten de Christenen worden teruggebracht. En de opzieners moesten mannen zijn, die daarin een voorbeeld gaven.

Een vraag van U. te M. luidt: Wat is de eerste zonde van den mensch geweest?

Antw. — Bij aandachtige lezing van het scheppingsverhaal wordt duidelijk, dat de eerste zonde bestond in het streven van den mensch om meer te zijn dan waartoe God hem bestemd had, in de begeerte om Gode gelijk te wezen in den zin, dien de satan had aangegeven.

A. J. H.

A. v. d. B. te Z.-B. — Oude kerken, die Roomsche kerken geweest zijn, hebben den toren aan den Westkant staan. Dit staat in verband met de plaats van het altaar, dat in het Oosten geplaatst is. De kerkbezoekers hebben dus het gelaat naar het Oosten gericht, vermoedelijk omdat het licht uit het Oosten komt. De hoofdingang is derhalve in het Westen, en daarover verheft zich de toren.

Tegenwoordig worden ook de Roomsche kerken niet altijd meer zoo gebouwd, en bij de Protestantsche heeft men nooit op de richting gelet.

A. L.

STIJLBLOEMEN.

En dan wensch ik verder de vereeniging toe, dat nog lange jaren rozen van de schoonste kleur en den reinsten geur op *haar levensweg* mogen bloeien.

Men zendt ons het volgende knipsel uit een Prov. dagblad:

Verwarmde treinen.

In verband met de plotselinge verandering van weersgesteldheid worden door het gure weer de treinen bereids verwarmd.

Alzoo: 's Zomers verwarmt de zon, 's winters het gure weer!

A. J. H.

„Drink, kerel,” zei de ander, „dan vergeet je al je hartzeer. Ik zal je wel meehelpen, hoor.”

En de schoenmaker dronk en de Zijdeweaver dronk. De Zeeroover vroeg niet om meer; hij was in slaap gevallen en ronkte.

Dan stond de Zijdeweaver op, stopte zijn pijp, en stak die aan boven de lamp, dat de tabakskruimels in het gebraden vet vielen.

Op dat oogenblik hief hij het hoofd op en luisterde, terwijl hij naar de keuken staarde. 't Was te hooren, dat daar iemand zijn weg tastende zocht. Een oogenblik later stond dokter Borg op den drempel.

Even werd het stil. Slechts het luide tikken van de klok werd gehoord en het geknetter van de lamp.

Doch dan begon de schoenmaker weer te klagen en te jammeren. „En als we ons dood gedronken hebben, dan vragen we om niets meer dan om drie el grond.”

De Zijdeweaver richtte zich overeind op den elleboog. „Kom, Borg,” zei hij met een zijdelingschen blik op den dokter, „je moet naar bed gaan; den Zeeroover rollen we er wel af.”

Doch de schoenmaker bleef zitten en strekte een bevende hand naar den Zijdeweaver uit. „'t Kan niet schelen wat voor een kist we krijgen, als we maar onder den grond komen.”

Erik stond als versteend het akelige tooneel aan te staren.

De Zijdeweaver, die nog het meest nuchter was, kwam overeind, wees met de hand naar het bed en den stoel, en zei: „Hier ziet u, wat het huis geeft, dokter.”

Tegelijk kwam de oude Borg overeind, maar hij kon het evenwicht niet bewaren en rolde jammerend op den vloer.

„Zou 't haast geen tijd worden om op te houden?” vroeg thans dokter Borg. „Jelui hebt hem nooit in vrede laten leven, laat hem dan ten minste in vrede sterven. Dat is al wat hem rest.”

Hij trad nader op den Zijdeweaver toe, die zoo ver mogelijk achteruit schoof.

„Hier kom je nu jaar uit jaar in, net als toen ik als een kleine jongen daar in het bed lag en naar je dronkenmanspraat luisterde. Je hebt hem vergiftigd zijn leven lang. Zoo vaak hij trachtte jelui te ontkomen, ben je met je brandewijnflesch gekomen, en hebt hem ontnomen, wat er nog menschenlijks aan hem was. Weet je, ellendeling, dat dat mijn vader was, dien je aan een dier gelijk hebt gemaakt?” en hij sloeg met de hand op de tafel, dat de lamp en de flesch rinkelden, „en anders zul je 't nu weten. Mijn vader staat aan den rand van het graf, maar ik verzeker je, dat hij voortaan vrede hebben zal. Vrede zul je hem laten, en het zal je duur te staan komen, als je 't waagt hier terug te komen. Pak je weg, ellendeling, en neem je bondgenoot mee. Voortaan ben ik hier baas, zeg ik je.”

De Zijdeweaver was bleek geworden, en hij bukte zich, alsof hij een slag ontwijken moest, toen hij den dokter voorbijging. Dan strekte hij de leden en zag verlegen naar het bed, waar zijn kameraad lag. Hij begreep echter, dat hij de wijste partij deed met heen te gaan. Hij trok den Zeeroover van het bed, laadde hem op zijn schouder en trad naar de deur. Daar keerde hij zich nog even om en keek met een hoonenden blik naar Erik.

„Ja, ziet u, dokter, wij zijn uw vader komen troosten in den tijd, dat een ander zich niet aan hem stoorde.”

Erik antwoordde niet en een oogenblik later hoorde hij de deur dichtvallen. Hij was alleen met zijn vader.

(Wordt vervolgd.)

V A R I A.

't Best.

Wie op de menschen bouwt, doet zot.
Wie bouwt op broeders, magen, vrienden,
Zal mogelijk steun en bate vinden.
Toch blijft het best: vertrouwen op God!

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

V R A G E N B U S.

Loodje. — Gedaantewisseling. — Sjeb Limini. — Condoleeren. — Kietebal, Kierehoe, Clavecymbaal. — Lucifer. — Ampel. — Griet. — Arreslede.

Meermalen hoorde ik in scherts zeggen: „Hij is uit met een lootje,” wat dan beteekende, eens recht genoeglijk en ongestoord uit te wezen. Ook zegt men: „Hij moet het lootje leggen.” Wordt hiermee bedoeld op de loterij?

J. B.

Antw. — Het loodje (niet lootje) heeft met de loterij niets uit te staan, maar is gevormd van het woord lood, gelijk blikje van blik en ijzertje van ijzer. Als kinderen uit gestichten in vroeger dagen zonder opzicht voor eenigszins langeren tijd uitmochten, kregen zij een looden penning mee, dien zij bij hun terugkomst weer moesten afgeven. Dit loodje was het bewijs, dat zij vergunning hadden om uit te gaan, en dit verklaart de uitdrukking!

Het gebeurde ook wel, dat eenige jongeren uit mochten onder geleide van een oudere, die dan alleen een loodje kreeg, maar ook voor allen verantwoordelijk was. Hij moest bij het tehuiskomen het loodje weer bij den portier neerleggen. Kwam men te laat thuis, dan werd hij gestraft. Zoo kreeg de uitdrukking: „het loodje leggen” de beteekenis van: de schuld krijgen, boeten ook voor anderen.

B. O. te H. vraagt: In „Gerrit Witse” uit Hildebrands „Camera,” 't hoofdstuk: Dokters lief en leed, komt voor:

„... maar 't gevilde menschebeeld, den doctoren zoo aangenaam, hing ook hier, als wedergade van die zekere tabel, waarop men in zachte overgangen den Apollo van Belvédère in een kikvorsch veranderen ziet.”

Zou u me daaromtrent ook kunnen inlichten?

Antw. — Het eerste doelt op een voorstelling van het menschelijk lichaam, om de vormen, spieren enz. aan te toonen. Het tweede is een voorstelling, die moet aanwijzen, hoe zich uit de lagere vormen de hoogere hebben ontwikkeld. (Denk b.v. aan het Darwinisme.) De kikvorsch zelf ondergaat ook gedaantewisselingen, eer hij volwassen is. En hoeveel ligt er niet tusschen hem en den Apollo van Belvédère. Zoo heet namelijk een der schoonste beeldhouwwerken — beeld van den god Apollo — dat men kent.

Wat beduidt, vraagt K. te M. het volgende:

Maak' berg op bergen opgestast!
Den Zoon van Babel dan vermetel!
Sjeb Limini, die berg staat vast,
En vast staat Sions Koningszetel.
En vast o Christen, ook uw kroon,
En vast gansch Israëls herleving!
Alleen, blijf staren op den Zoon,
Met juichende overgave en beving.

Antw. — Sjeb Limini is Hebreuwsch en beduidt: Zit aan Mijn rechterhand. Nu zegt Da Costa: al stapelt Babel, de vijand van Gods volk, berg op berg, al verheft hij zich ook altijd weer, „Sjeb Limini” is de vaste berg Gods, Sion wankelt niet, zoomin als de hoop der geloovigen, en vast staat ook dat Israël weder zal keeren tot God, enz.

J. S. te R. schrijft: Wat is letterlijk de beteekenis van het woord Condoleeren? Is dit woord zuiver Nederlandsch, en zoo niet, is dit woord dan niet door een ander Nederlandsch woord te vervangen, dat dezelfde gedachte uitdrukt?

Antw. — Het woord „condoleeren” is wel een der zotste door ons volk saamgeflanst, zoo 't heet uit het Fransch, dat echter geen woord „condoler” kent. Naar den Latijnschen stam van condoléance zou het beteekenen, medeklagen, meetreuren. 't Best is het woord niet te gebruiken, maar „deelneming te betuigen.”

Wat kan het volgende versje beduiden onder een oude prent, die spelende kinderen voorstelt? Ik bedoel het onderstreepte.

Piet slaat den *kietebal* zoo wis als snel,
Jan rijdt zijn *kiereboe* met vreugd,
Maar Betje kiest het *clavecymbelspel*,
Dies zich vermaakt de jonge jeugd. B.

Antw. — Een *kietebal* is een bal, dien men over en weer elkaar toewerpt. „Kiete” is een verbastering van het Fransche *quite* = gelijk, elkaar niets schuldig. Wie den bal werpt, krijgt hem weer terug. We zijn *quite* = we hebben nu niets meer van elkaar te eischen. 't Woord zit ook in *quittantie* of *kwittantie*, *kwijten*, enz.

Wat *kiereboe* betreft, dit duidt aan een bokkenwagen. Hoe men echter aan den zonderlingen naam komt, weet ik niet, en een hooggeleerde heer, dien ik raadpleegde, zei: oorsprong onbekend. Wel kan *boe* komen van het Fransche *bouc* = bok. Doch het eerste lid is daarmee niet verklaard.

Het *clavecymbaal* eindelijk is de piano, gelijk onze voorouders die hadden. In Van Alphens Kindergedichtjes, die nu bijna anderhalve eeuw heugen, is er ook een „Klaartje bij het clavecymbaal.”

Hoe komt het, dat het woord *Lucifer* bij dichters soms den satan aanduidt, en in het gewone leven heel wat anders. W. W. te R.

Antw. — *Lucifer* beduidt *lichtdrager*, lichtspredende; het is ook de naam van de Morgenster. Nu heet Satan soms in de Schrift de uit den hemel gevallen blinkende *Morgenster*, en dat verklaart, dat Satan soms *Lucifer* heet. 't Is nu zeker ook wel duidelijk, waarom wij de vlamhoutjes zoo noemen. 't Is eigenlijk een zotte naam. Veel beter is het Duitsche *Streichhölzer* (strijkhoutjes), het Engelsche *match* (lont), het Fransche *allumettes*, (aanstekers), het Zweedsche *tändstickor* (aansteekhoutjes).

Hoe moet men toch schrijven: *ampel* of *amper*? En wat beduidt het eigenlijk, want soms schijnt het te beduiden veel en soms weinig. G. K.

Antw. — Men kan evengoed vragen, of het zijn moet *baker* of *baken*. Het zijn twee woorden, die niets met elkaar te maken hebben. *Ampel* is uit het Fransch en beduidt *overvloedig*. *Amper* is Maleisch en beduidt *te nauwernood*. „Na ampele bespreking”; „ik heb amper genoeg.” 't Best is beide woorden niet te gebruiken.

Is, vraagt dezelfde, een *Griet* een vogel of een visch?

Antw. — Het woord *Griet* beduidt velerlei: Een vrouw, een visch, een vogel, een zeil en zand.

Een derde vraag is of het heet *arreslede* of *narreslede*.

Antw. — De oorspronkelijke naam is *narreslede*, wijl paarden, slee en ridders zoo kwistig getooid waren. Het wegvallen van de *n* komt meer voor, in verband met den uitgang van het lidwoord. (Ijver, nijver.)

A. J. H.

V A R I A.

Troost.

Wat troost bij 's werelds leed en kruis?
De blijde hoop op 't hemelsch huis.
Wie dat niet als het zijne kent,
Diens vreugd zelfs is vergulde ellend.

A. J. H.

HET VERLORENE.

We gaven onlangs een „Vermakelijke Vragenbus.” Dat echter die bus ook wel eens iets onvermakelijks levert, bleek bijna te gelijk. Op een vraag van een lezeres was het antwoord naar behooren gegeven, 't was reeds gezet en toch raakte het onnaspeurlijk zoek. Ja, uit de „Vermakelijke vragenbus” zelf verdwenen eenige regels.

Hoe dit nu kan behoort tot de „geheime sekreten,” zooals de vadersen zeiden. Wij gaan dus nog eens aan het werk.

Een der thans in gebruik zijnde wandspreuken luidt:

Met een Dalles
Komt men door alles.

Wat beduidt dit? vraagt onze lezeres.

Antw. — *Dalles* is in de zeer platte volkstaal een woord voor *list*, *streek*, *bedrog*. M.i. is het een verbastering van het Latijnsche *dolus*, dat hetzelfde beduidt. De overgang van *o* in *a* vindt men ook in *kantoor* en *captorie*.

Dat Latijnsche woorden de wandeling uit den hoogsten stand naar den laagste maken is niet vreemd. Dat bewijzen *flezelemie* (physionomie) *facie*, *disperaat* (désespéré.) e.a.

De uitgevallen regels betreffen het woord *kool*. Dit staat in verband met *kullen*, d. i. beetnemen, misleiden. „Flauwe kul” is een in zekere kringen bekende uitdrukking voor kletspraat. Nog pas hoorde ik iemand zeggen: „Mijn oogen beginnen mij te kullen,” d. i. te misleiden.

A. J. H.

PENNEKRASSEN.

VI. (TWEDE SERIE.)

Liefdadigheidsloterijen.

Er zou een „Tehuis voor kinderen” worden gesticht, niet hier, maar ergens in het buitenland. Een goede zaak, maar hoe aan het geld te komen? Er was in den laatsten tijd zooveel gevraagd; en er was geweigerd ook. „Als men 't eens probeerde met een loterij.” Aldus werd besloten. Circulaires werden verspreid en het doel werd uiteengezet. Hoeveel loten van een franc zouden worden verkocht, las men niet, maar wel dat andere: „Vele en hooge prijzen!” Prijzen tot een getal van 12617 met een totaalbedrag van 250.000 francs. Hoofdprijzen van 70.000 en 50.000 francs. Een echte loterij dus, toegestaan door de Regeering *met 't oog op 't goede doel*.

Zoo zal het geld wel inkomen! Ieder, zelfs de mensch, die het wat nauwgezet neemt, kan meedoen. Immers de uitnodigingsbrief zegt het: „Hier is een schoone gelegenheid om wél te doen; wie van deze kinderhuisloten koopt, ondersteunt een goede en edele zaak, een werk van humaniteit en naastenliefde, want de winst komt ten goede aan arme en verlaten weeskinderen.” En dan daarbij: „Ieder deelnemer loopt de kans een vermogen te winnen.” Hier kan nu *iedereen meedoen*; wat men anders niet zou doen, overtuigd dat het zonde is, het zal *nu* niet hinderen. Men wordt vriendelijk geholpen om het geweten in slaap te sussen. Men zal straks een bevredigend gevoel hebben, want, — men heeft immers een goede zaak weer een stapje vooruitgeholpen. Hoe aangenaam toch! Aan het spelen in de loterij doen we „anders” niet. Het is verderfelijik en 't moest eigenlijk niet worden toegestaan.

rustig aan het bed ging zitten en het kind aanzag met echte moederlijke teederheid, dat trof den dokter.

In de nabijheid stemde iemand een Kerstlied aan, en een paar kinderstemmen vielen mede in: „Jesus is geboren, doet die blijmaar hooren.”

Toen het gezang verstomde, scheen het nog stiller te zijn dan te voren. Borg hoorde in het andere vertrek het knetteren van een paar dennennaalden, die in brand waren gekomen door het opflikkeren van een kaarsje.

Mevrouw Bergman kwam zachtjes naar hem toe. „Er zijn toch oogenblikken in het leven, dokter,” zei ze, „dat men blij zou zijn, als men maar eenvoudig gelooven kon,” en aan haar stem hoorde de dokter, dat er in haar ziel een storm woedde.

Hij knikte, en ging naar Lize, om den pols te voelen. De vader kwam binnen met de medicijnen. Hij had roodgeweende oogen, maar trachtte dat zoo goed mogelijk te verbergen.

De dokter bleef nog wat, doch geen van drieën sprak een woord. De ouders waren elk aan een kant van het kinderbed gaan zitten, en Erik zat in een leunstoel bij het venster en staarde in diepe gedachten voor zich uit.

De apotheker kon evenwel niet rustig blijven zitten. Dan eens schoof hij het lampescherf wat terecht, ofschoon het heel goed hing, en dan weer stond hij gedachteloos naar de klok te turen.

Toen Erik opstond om heen te gaan, deed de apotheker hem uitgeleide. In het andere vertrek keek hij eens rond en het was duidelijk, dat hij een vraag op het hart had, waarmee hij niet voor den dag durfde komen.

Terwijl Erik daar bij hem stond, keek hij toevallig door de deuropening in de slaapkamer. Daar zag hij mevrouw Bergman geknield voor het bed van het kind en haar lippen bewogen zich. Maar of zij bad, dan of ze lieve woordjes tot haar kindje fluisterde, dat kon hij niet uitmaken.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Een onzer lezers, dien een weinig meer bescheidenheid wel goed zou doen, merkt in zaken „condoleeren” op, dat er een Fransch werkwoord *se condoulsir* bestaat. Dit is juist, maar er bij dient gezegd, dat dit verouderde woord nooit anders dan in den grondvorm, dus hoogst zelden voorkomt. Of nu „condoleeren” *hiervan* is afgeleid, betwijfel ik zeer. Veeleer van het zeer gebruikelijke „condolérance.” Hoofdzaak is echter den vreemden indringer kwijt te raken, en daartoe gaven we het middel aan.

Wat moet men verstaan door *stopwoorden*? Zijn die altijd overbodig? G.

Antw. — Stopwoorden zijn woorden, die men aan den zin zonder bepaalde noodzaak toevoegt, 't zij voor het gemak of tot aanvulling, om als het ware een opening te stoppen. In versregels kan het gebeuren, dat de *maat* nog een lettergreep eischt, die in den zin ontbreekt; dan doet het stopwoord vaak dienst. B.v.

't Is mogelijk, dat *wellicht* gebeurt,
Hetgeen uw ziel straks diep betreurt.

Hier is „wellicht” overbodig, een stopwoord. Zoo ook *ja* in:

't Is *ja* een reine vreugd,
Te streven naar de deugd, enz.

In onzicht, in spreek- als in schrijftaal, komen de stopwoorden ook niet weinig voor. Ze ontstaan dan meestal uit de gemakzucht om zich zóó uit te drukken, dat de zin weinig eischt van het denkvermogen, of om zeker rustpunt te hebben. Ieder weet trouwens, dat het veel gemakkelijker is breedspakig dan bondig te zijn. Voorbeelden zijn:

Ik weet, *als* dat hij komt.
Mijn vader, *die* had er veel op tegen.

Verder het beroemde Jonas-vers:

Het graf, *dat* at,
Die er in zat, *die* bad;
Het graf, *dat* leefde,
Die er in zat, *die* beefde.

Niet te verwarren met de stopwoorden zijn die woorden, welke, schoon misbaar, toch dienen tot verfraaiing, levendiging der uitdrukking, b.v.: dat was *me* (of *je me*) een geweld! In vreemde talen komt iets dergelijks voor. Zoo lezen we in de fabel van den vos, die uit den put komt, waar de bok nog in zit:

„Et *vous* lui fait un beau sermon.”

In 't algemeen dienen stopwoorden gemeden. Zij maken den zin „lam.”

HET RAADSEL.

Veel genoeg heeft de grijze inzender van het raadsel onlangs, niet er van beleefd. 't Was zeker wat moeilijk.

De oplossing is het woord **Leeuwarden**.

De *Leeuw* prijkt als sterrebeeld aan den *hemel* en bewoont ook het *woud*. De *Ar* zwiert op het *ijs*, dat bevroren water is. De *Den* komt overvloedig in het *Noorden* voor.

Leeuwarden lag vroeger aan de z.g. *Middelzee*, thans is die in land herschapen.

A. J. H.

VERBETERING.

Tot onzer spijt is in de rubriek „Letteren en Taal,” voorkomende in No. 36 blz. 327 een storende fout ingeslopen.

Regel 28 van boven staat in het antwoord aan B. O. te H. „om de *vormen*, spieren, enz.” dit moet zijn: om de *aderen*, spieren, enz.

V A R I A.

Verkeerd gezelschap.

Als ram en bok saam wandlen gaan,
't Zal niet lang duren,
Of bok krijgt kuren,
Die ram niet kan verstaan,
Straks volgt gevecht met stoot op stoot,
En ligt één dood.

Hebt gij een rams- of boksnatuur,
Kiest dan u zulk een niet tot buur;
En zoekt ge u metgezel of vrind,
Zoekt tot ge een zonder horens vindt.

Jammer.

Examinator: Vertel me eens: Waar komt 't Noorderlicht van daan?

Jan: Van . . . Van . . . Nu is het heusch me net ontgaan!

Piet: Hoe is het ook? Ik heb 't zoo goed geweten!

Klaas: Ik ook, maar nu ben ik 't juist vergeten!

Ex.: Dat's dubbel jammer, vrinden, want tot nu heeft nog geen mensch 't geweten . . . buiten u.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Quenastslag. — Slecht. — Alsdan. — Aan. — Langen. —
Treek. — Vers. — Betuun. — Corelli.

Onze lezer X. te IJ. vraagt inlichting omtrent het woord „Quenastslag," dat in Zeeland gebruikelijk is. Een vak-kundige vriend aldaar was zoo goed ons het volgende mee te deelen:

Voor 't begrinten der wegen op Z.-Beveland gebruikt men steenslag; dat is 't afval van de Belgische steengroeven, t. w. basaltsteenslag en quenastslag. De stukken worden mechanisch gestampt, vandaar het „quenastslag." Quenastkeien zijn zeer groote, vierkante straatkeien (grijs-achtig); basalt is blauw-grijs, goëdkooper, doch meer aan slijtage onderhevig; vandaar dat men overal de (duurdere) quenastkeien gebruikt.

Van M. te IJ. kregen we vijf vragen:

1. Psalm 19 : 8b: — de getuigenis des Heeren is gewis, den slechten wijsheid gevende. Hoe is dit te verstaan?

Antw. — Het woord *slecht* beduidt oorspronkelijk *eenvoudig*, gelijk met het andere. Zoo in: „recht en slecht." Iets „slechten" is: het met den grond gelijk maken. In vele uitgaven staat dan ook reeds: „eenvoudigen."

2. Matth. 25 : 1a: *Alsdan* zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden. Hoe dit te verstaan?

Antw. — „Als" is hier gelijk in „alstoen" eigenlijk overbodig, een van die dubbele uitdrukkingen, die oudtijds meer voorkwamen. Nog hoort men wel: „als dat," b.v.: „Ik weet als dat hij, enz." — Hier is dus *dan* voldoende.

3. Matth. 6 : 28: En wat zijt gij bezorgd voor de kleeding? *Aanmerkt* de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en spinnen niet. Hoe dit te verstaan?

Antw. — Saamstellingen met *aan* laten dikwijls het dubbel gebruik toe, waarbij het voorvoegsel al of niet scheidbaar is, b.v.: „Ik bid aan" en „ik aanbid," wat in den grond der zaak hetzelfde is. Aanmerken, aanzien, kwamen vroeger bijna altijd onscheidbaar voor. Zie dezen tekst. Ook zegt men in het Vlaamsch nog: „aanziet de kinderen." „Aanmerken," gelijk het hier voorkomt, is verouderd, en beduidt: „letten op."

4. Ruth 2 : 14c: — en hij *langde* haar geroost koren, en zij at en werd verzadigd, en hield over. Hoe is dit te verstaan?

Antw. — *Langen* is gevormd van „lang," en beduidt: *uitstrekken tot*, toereiken, waardoor het thans ook is vervangen.

5. Psalm 5 : 9 (rijm):

Hun tong tracht vleiend ons door *treken*
Naar 't hart te steken.

Hoe is dit te verstaan?

Antw. — *Treek* is een oud woord voor *list*, looze zet. 't Is het Engelsche *trick*, en ook te vinden in het Fransche *tricher*, misleiden. Van keizer Karel V werd soms gezegd: „Charles qui triche," d.i.: Karel, die niet valt te vertrouwen.

Een laatste vraag van dezelfde betreft het woord *vers*, als onderverdeeling van den Bijbel.

Dit woord heeft verschillende beteekenissen. Het duidt aan een niet te groot gedicht; een deel van een gedicht, als dit regelmatig gesplitst is; een enkelen regel van een gedicht; en eindelijk in proza alleen de bekende onderafdeelingen in den Bijbel. (Deze zijn van menschenlijken oorsprong en vaak zeer ongelukkig gemaakt.)

De heer G. D. te H. schrijft nog: *Betuun* beteekent *betuind*, dus omgeven door een tuin of haag. (tuin beteekende oorspronkelijk haag of heining.) Wat *betuind* of *betuun* was, was dus beperkt of begrensd. Vandaar de fig. beteekenis van schraal. In Overijsel, waar tuin als tuun wordt uitgesproken, zegt men b.v.: De appels zijn dit jaar *betuun*, d.w.z.: er zijn niet veel appels.

Wat dunkt u van deze verklaring?

Ik heb ook eens 'n verklaring gehoord van den bol, het kruis en den haan, die men op vele kerktorens aantreft.

De bol beteekent de wereld, het kruis het Christelijk geloof en de haan de wachter. De beteekenis van het geheel is dus: Het Christelijk geloof zal op aarde zegevieren, wanneer men de wacht houdt over de leer.

Wat dunkt u hiervan? Is over deze symbolen al niet eens vroeger van gedachten gewisseld; ik meen het vorige jaar?

Antw. — Wat de geachte inzender omtrent „betuun" opmerkt, klinkt zeker vrij wat aannemelijker dan de gissing, die ik waagde. Ik heb maar één ernstig bezwaar. En dat is het wegvallen van de deelwoordelijke *d* aan het slot. Dit toch komt uiteraard hoogst zelden voor, doch mogelijk blijft het.

Wat het tweede betreft, zeker is eenigen tijd geleden in „Tim." over deze zinnebeelden gesproken. Wat den haan aangaat, zou ik de meening van onzen inzender niet deelen. Niet alleen toch wordt vaak de haan door een ander teeken vervangen, maar ook komt hij wel alleen voor, evenzoo bol en kruis samen. Blijkbaar is de haan het beeld der waakzaamheid in het algemeen, en tevens de verkondiger der uren of nachtwaker. Als wachter over de leer is hij stellig niet op den toren besteld.

We zeggen den heer D. vriendelijk dank. Zijn opmerkingen brengen ons al weer iets verder.

G. J. H. te A. — Over de werken van Marie Corelli is vroeger in „Timotheüs" uitvoerig gesproken, en het gaat moeilijk, dat nu reeds nog eens te doen. Daarom slechts dit:

In wat u over stijl en beschrijving zegt, is veel waars; die komen natuurlijk het best uit als men het oorspronkelijke leest. Er zit in vele dezer boeken iets aangrijpends en krachtigs.

Maar de schoonheid in vorm, de oorspronkelijkheid, enz., nemen niet weg, dat de *strekking* dezer werken toch niet is wat wij als Christenen verlangen. Wat de Schrift leert is niet zelden allesbehalve overeenkomstig hetgeen in de boeken van Corelli wordt voorgesteld. De fantasie speelt er een groote rol, en het Christelijk geloof staat, zacht gezegd, niet op den voorgrond; veeleer zekere wijsbegeerte en levensbeschouwing. Als leesstof voor jonge meisjes is er mijns inziens wel wat beters te vinden.

A. J. H.

V A R I A.

Kennis.

'k Heb velen komen zien en gaan,
Wier roerslen 'k kon doorgronden,
Gelijk het doel waarnaar ze stonden.
Maar als 'k mij zelf wil gadeslaan,
Dan is 't of wolken me overdekken,
Mijn wezen aan mijn blik ontrekken;
En 'k zeg met bitter zielsverdriet,
Helaas, mijzelven ken ik *niet*.

Des is het goed, dat God mij kent.
Schoon *ik* voor zelfbedrog moog' vreezen,
Hij kent mijn diepste en innigst wezen,
De zielskwaal, die Hij kan genezen;
Hij, die Zijn werk in mij volendt.

A. J. H.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Spreekwoorden. — Uit den treuren. — Philomeel. — Lucifer.
— Heilige Graal en Ronde Tafel. — Potgieter.

Kan men een spreekwoord woordelijk in of uit een vreemde taal overzetten zonder onbegrijpelijk te zijn?
G. G. te B.

Antw. — Soms wel. „Stille waters hebben diepe gronden” en „Nieuwe bezems vegen schoon” bestaan woordelijk zoo in het *Engelsch*. In het Fransch daarentegen heeft men het gezegde: „Geen slechter water dan stilstaand,” wat slechts eenigszins op het eerstgenoemde gelijkt. „Geen geld, geen Zwitsers,” drukt men in het Fransch evenzoo uit. Wij zeggen: „De pot verwijft den ketel, dat hij zwart is;” de Duitschers: „De eene ezel scheldt den ander voor langoor.” Ons „twee vliegen in één klap vangen” heet op zijn *Engelsch*: „Twee vogels met één steen dooden.”

Men vertale dus een spreekwoord zoo mogelijk steeds door het overeenkomstige in de andere taal. Gaat dat niet, dan kan omschrijving of verduidelijking noodig zijn.

M. v. H. te B. vraagt: Kunt u mij ook de volgende uitdrukking ophelderen uit een vers van J. P. Heye:

„En zij zingen 't hoogste lied
Flink en uit den treuren.”?

Antw. — Dit wil zeggen: Flink, uit volle borst. De uitdrukking is waarschijnlijk hetzelfde als het oude „zonder getreur,” dat men b.v. vindt in het Geuzenlied op de inneming van Den Briel:

„Met een trompet, al *zonder getreur*,
Sagh men Torlon *) gaan treden.”

D.i. moedig, met zelfvertrouwen, flink.

Dezelfde vraagt: Waarom wordt een Nachtegaal een *Philomeel* genoemd?

Antw. — *Philomeel* was, volgens de fabelleer, de dochter van een Atheenschen koning. Haar geschiedenis is wat ijselijk om hier verteld te worden, temeer wij er ernstige vermoedens bestaan, dat er niets van waar is. Het slot was de toepassing door de goden van hun huismiddel; *Philomele* werd herschapen tot een nachtegaal, haar zuster in een zwaluw en dier man in een hop.

Onze lezeres M. v. H. te B. vraagt:

Uit „De familie Schönberg-Cotta”: — een zijner tantes, een weduwe, die trots als *Lucifer* moest zijn. —
Wie was *Lucifer*?

Antw. — *Lucifer* of de *Morgenster* is een der namen voor Satan; dit maakt alles duidelijk.

Dezelfde vraagt:

Uit „De Erfgenaam van Redclyffe”: Hierin wordt gesproken van Ridder Galahad, die de *Heilige Graal* won, Galahad was ridder van de *Ronde Tafel*.

Kunt u ook zeggen wat met de Heilige Graal en de Ronde Tafel bedoeld wordt?

Antw. — Omstreeks 500 na Christus heerschte in Britannië de beroemde koning Arthur, die voor het Christendom streed, daarbij geholpen door een aantal edelen, de „ridders van de Ronde Tafel,” waaraan men zich bij gastmalen vereenigde. Een dier ridders was de genoemde. De heilige Graal was een lichtgevend schotel.

*) Trestlong.

Volgens de legende had Christus Zich daarvan bediend bij het laatste Avondmaal, en was Zijn bloed door Jozef van Arimathea in die schaal opgevangen. De Graal was door de engelen uit den hemel gebracht en later door genoemden ridder gewonnen. Romans, waarin de Graal of koning Arthur een rol spelen, zijn in de middeleeuwsche letterkunde zeer bekend.

Een verdere vraag is, wat bedoeld wordt met het volgende van Potgieter:

Of baai, die krulde
Uit vaders doos,
De in 't vuur vergulde,
Terwijl ik smulde
Alreeds, altoos,
Mijn pijp niet vulde,
Ik blies gedwee
De twaalf blaadjes.

Antw. — De spreker zegt: al had ik niet de geurige baaitabak, (een bekende soort,) die vader droeg in zijn stevig vergulde doos, ik was ook tevreden met het rooken van een mindere soort.

A. J. H.

VRAGENBUS.

Mej. P. E. te B. — Wij kunnen u niet zeggen, of er al proeven genomen zijn met het inspuiten van lijders aan epilepsie met een serum van kunstmatig ziek gemaakte dieren. Deze methode zou thuis behooren op het gebied der isopathie, die met de homoeopathische methode eenigszins verwant is. Te bedenken is evenwel, dat het bloedserum van dieren andere eigenschappen heeft dan dat van menschen, en derhalve inspuitingen van dergelijk serum bij den mensch schadelijke gevolgen kunnen hebben; verschillende onderzoekers van den laatsten tijd nemen althans aan, dat de nadeelige gevolgen, die bv. nu en dan bij de inspuiting van het heilserum tegen diphtheritis vooral dan waargenomen worden, als het serum herhaaldelijk wordt ingespoten, door bestanddeelen van het dierlijk bloedserum veroorzaakt worden, die door het menschelijk organisme niet verdragen kunnen worden. De minder gevaarlijke methode is dus, het bloedserum van den mensch bij ziekte-toestanden zóódanig te verbeteren, dat een normale functie der weefsels en organen kan plaats hebben. Dit kan bij niet te verouderde gevallen van epilepsie o.a. door een lacto-vegetabilie diëet bereikt worden.

H. A. v. L. te S. vraagt, wat men moet doen, als een kind een stukje vleesch of brood *in de keel* schiet.

Het beste is in dit geval dadelijk met den vinger in den mond van het kind te grijpen, en er den brok uit te halen. Gelukt dit niet dadelijk, dan tracht men hem naar beneden te drukken, zoodat hij in den slokdarm komt, en vandaar vanzelf naar de maag gaat. Dikwijls helpt ook het kloppen van den patiënt tusschen de schouders. Bij verslikken, dat ontstaat doordat een kruimel brood, een druppel water of een ander klein vreemd voorwerp in het strottenhoofd geraakt, waardoor hevig hoesten met ademnood ontstaat, is het 't best de *armen omhoog* te heffen en zóó lang hoog te houden, tot de hoest ophoudt. Gewoonlijk geschiedt dit dan zeer snel.

Uw overige vragen zijn reeds herhaaldelijk in den laatsten tijd in de Vragenbus behandeld, zoodat wij daarop niet verder kunnen ingaan.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Praeses. — Waagdrager. — Wijnroeier. — Mierzoet. — Roes.

Kunt u mij ook zeggen, vraagt B., wat het meervoud is van *praeses*? Moet men zeggen: praesessen?

Antw. — Het dwaaze gebruik van geheel onnoodige vreemde woorden ontsiert en verduistert niet alleen den zin, maar geeft ook voor de meeste menschen aanleiding tot allerlei „bokken,” die zij niet *kunnen* mijden. Meervouden als *axioma's*, *datums* klinken dwaas voor wie iets van Grieksch en Latijn weet, en toch, wat zal de niet-kundige anders zeggen? Praat ook niet de eerzame Nederlandsche huisvrouw in de „Camera” van „primussen” en „gratiassen”?

't Meervoud van het Latijnsche *praeses* is *praesides*, dat echter wel zelden gebruikt wordt. Maar waarom zegt men niet eenvoudig *voorzitter*? Dat verstaat elk!

Dezelfde vraagt waarom men spreekt van een *waagdrager* en een *wijnroeier*, daar er toch niet te dragen of te roeien valt.

Antw. — Oudtijds verstond men door waagdragers lieden, die goederen, op de markt te koop gesteld, naar de waag of weegplaats droegen, waar die dan gewogen werden. Deze dragers waren verdeeld in *veemen* of groepen, wier leden kenbaar waren aan de kleur of den vorm van hoed of muts. Vandaar Blauwhoedenevem, Klappmutsenevem enz. Op de kaasmarkt te Alkmaar kan men een en ander nog wekelijks zien.

De naam bleef behouden evenals het woord *veem*, ook toen de werkzaamheid veranderde. De tegenwoordige waagdrager is eigenlijk een kantoorheer.

Wat *wijnroeier* betreft, zoo is „roei” hier, gelijk meer in de spreektaal, gebruikt voor *roede*, d.i. de stok of peilstok, die bij het onderzoeken van den wijn dienst doet. Van roeien kan dus vanzelf geen sprake zijn.

Waarom, vraagt R., zegt men toch: dit of dat is *mierzoet*. Is een mier dan zoet? of hoe is dat?

Antw. — Nog niet veel mieren (bij mijn weten) gegeten hebbende, kan ik omtrent hun zoetheid niets zekers zeggen. Wel weet ik echter, dat, als er mieren in een huis zijn, vooral de suiker en de stroop van deze snoode roovers te lijden hebben. „Mierzoet” kan dus zijn: zoet, gelijk de mieren 't graag hebben.

Heel best komt het niet uit. M.i. is dan ook de verklaring anders.

„Het *mier* aan iets hebben,” wil zeggen *afkeer*, *walging*. Dit „mier” staat denklijk in verband met den naam van het insect, welks werking op de huid, als we met de beestjes in ongewenschte aanraking komen, zoo onaangenaam en hinderlijk is. „Mierzoet” is dus *walgetijk* zoet.

Men spreekt wel, zoo schrijft E. L., van „zich een *roes* drinken.” Wat beduidt dit woord eigenlijk?

Antw. — „Roes” is het Engelsche „rouse,” wat drinkgelag beteekent. Bij ons beduidt het de gevolgen daarvan. Het woord is van denzelfden stam als „ruischen” en „ruzie.” Het beduidt eigenlijk: leven, geweld. We spreken nog wel van „roesemoes.”

A. J. H.

VRAGENBUS.

A. G. te V. — Woekeringen van den derden amandel, zoogenaamde *adenoid vegetaties* kunnen door homoeopathische geneesmiddelen in verbinding met neusspoelingen met een zwakke zoutoplossing dikwijls genezen worden; in mijn eigen familie heb ik hieromtrent verscheiden voorbeelden. Daarom is een dergelijke behandeling steeds te beproeven, voordat tot een operatie, die niet altijd te vermijden is, wordt overgegaan. U hebt u dus niets laten wijsmaken!

A. G. te O. K. — De duizeligheid en doofheid, waarover u klaagt, zijn symptomen van de zoogenaamde *Menièresche ziekte*. Aanbevelenswaardige middelen zijn *Arnica D³* en *Chininum sulfuricum D²*, die u eens een tijd lang afwisselend kunt beproeven. Het fietsen moet in elk geval zeer *bepert* worden.

J. G. A. te R. — *Urtica-urens-tinctuur* is de tinctuur van de gewone brandnetel, die uit de versche bloeiende plant met behulp van wijngeest vervaardigd wordt. Zij wordt in de homoeopathische geneeswijze als *uitwendig* middel bij brandwonden aangewend, doch ook als *inwendig* middel bij jicht en rheumatische aandoeningen is zij van groote waarde. In beide gevallen wordt dezelfde tinctuur gebruikt, bij inwendig gebruik kunnen zonder eenig nadeel driemaal daags 10 druppels ingenomen worden. Van gewicht is het, dit middel steeds in warm water in te nemen, daar hierdoor de oplossende werking verhoogd wordt.

W. S. B. — Het verdrietig gevoel, waarover u klaagt, gepaard met zweeten over 't geheele lichaam en koude voeten, is een uiting van een aandoening der zenuwen, die wel niet gevaarlijk, maar toch niet zoo op eens te genezen is. Wij raden u aan, elken dag tweemaal *Ignatia D 3* in te nemen, elken ochtend borst en rug met Franschen brandewijn in te wrijven, elken avond voor het naar bed gaan een kort, koud voetbad van één minuut te nemen, en daarna de voeten flink te wrijven en te borstelen met een gewonen kleeborstel.

S. Sch. te A. — Volgens uw beschrijving lijdt u aan *oogvliesontsteking*; bij scherp wind verergert deze kwaal, daarvoor moet gij u dus in acht nemen. Helpen omslagen van verdunde *Euphrasia-tinctuur* (4 gram op 200 gram gedistilleerd water) en het innemen van *Pulsatilla* niet voldoende, dan moet gij u door den arts oogdruppels laten voorschrijven, die meestal goede diensten bewijzen.

Dichtvallende oogleden tengevolge van verlamming der spieren van de oogleden, kunnen alleen door een operatie genezen worden, hoewel dit ook niet altijd van duur is.

J. C. te ? — Het in het werk „Homoeopathie in de Praktijk” bij de behandeling van huidziekten herhaaldelijk genoemde *boonenmeel* is meel, dat verkregen wordt door het fijn malen van witte of bruine boonen, nadat deze van hun buitenste schil zijn ontdaan. Kunt u dit meel aldaar niet verkrijgen, dan doet aardappelmeel dezelfde diensten.

J. V. te M. — Personen, die bij vochtige weersgesteldheid dikwijls aan allerlei bezwaren, zooals kortademigheid of opgeblazen gevoel, lijden, en gemakkelijk kouvatten, hebben een zoogenaamde hydrogenoid constitutie, voor welke *Natrum sulfuricum* een vaak voortreffelijk homoeopathisch geneesmiddel is. Wij raden u het gebruik van de 6de decimale verwrijving van dit middel aan; het moet geruimen tijd achtereen genomen worden. Raadzaam is daarbij het dragen van wol of flanel op het bloote lijf.

Sterker dan de Liefde.

Een vertelling van LAURITZ PETERSEN.

Uit het Deënsch door A. L.

89.)

AUTEURSRECHT
VOORBEHOUDEN.

„**E**n hoe is het met zijn vader gegaan?” vroeg hij, nadat beiden een tijdlang gezwegen hadden. „O, dat ging met den dag vooruit. En toen hij Christus gevonden had, kende zijn blijdschap geen grenzen. Wat kon hij God loven voor de vergeving zijner zonden; dat al het kwade weg was, alle vlekken verdwenen. Als een kind, dat maar aan één ding tegelijk kan denken, zoo verblijdde hij zich. „Al mijn schuld is betaald!” dat kon hij telkens en telkens weer uitroepen. Soms kwam er een schaduw over zijn blijdschap, als hij zich zijn verloren leven herinnerde, en soms ook meende hij, dat hij al te gemakkelijk gekomen was tot zooveel heerlijkheid. Maar dan nam ik den Bijbel en las hem Gods beloften voor, en dan was zijn bezorgdheid weer verdwenen en geloofde hij weer als een kind. Dikwijls, als ik zwaarmoedig was, was hij mij tot grooten steun.”

Ze bleef een oogenblik peinzend voor zich uit staren.

„Ja, ik zie, hoe onze wijsheid tot dwaasheid wordt,” begon oom Blichfeld een poosje later. „Wij hadden immers ook plannen voor je gemaakt, maar Gods gedachten waren hooger dan de onze. Hij had het beste geneesmiddel voor je, Martha.”

Ze ging terstond op die gedachte in. „Ja, daar heb ik juist den laatsten tijd veel aan gedacht. In 't begin meende ik immers, dat ik er kwam alleen ten behoeve van den ouden man. Maar langzamerhand dacht ik er aan, dat God gemakkelijk een ander tot hem had kunnen zenden, en toen begreep ik, dat Hij er mij heenzond om mijnentwil.”

„Maar je spreekt er over als iets, dat voorbij is. Ik veronderstel dus, dat de oude man heengegaan is.”

„Ja, hij stierf verleden Woensdag. Maandag is hij begraven, naar ik hoor.”

„Je bent er dus na zijn dood niet geweest.”

„Nee, dat begrijpt u. Maar ik wil vandaag eens zien, of ik zijn graf kan vinden. Dat zou ik nog gaarne, voor ik vertrek.”

Oom Blichfeld dampte geweldig, maar hij antwoordde niet. Eerst toen Martha opstond en haar hoed nam, begon hij te spreken, maar zijn stem was niet kalm en rustig zooals gewoonlijk. Het was duidelijk, dat er iets was, dat hem sterk getroffen had.

„Weet je, wat ik geleerd heb, Martha, in den tijd, dat jij bij ons geweest bent? Ik heb geleerd, wat wij Christenen zoo licht vergeten, — dat wij gasten en vreemdelingen op aarde zijn. En toch is dat te weten de sleutel tot het verstaan, beide van het tegenwoordige en het toekomstige leven.”

Martha had hem nooit zoo bewogen gezien. Ze wist wel, dat er een vuur van geestdrift verborgen lag achter zijn rustig uiterlijk, maar ze wist niet, dat het zoo in vlammen kon uitslaan.

„En die sleutel opent de deur om het leven te verstaan,” vervolgde hij. „Dan lijkt ons al het wonderlijke van het leven niet zoo raadselachtig meer. Dan weten we, dat de verspreide draden eenmaal samengeknoot zullen worden, is 't niet hier in 't land der vreemdelingschap, dan toch in het vaderland. En wat ons dan verder ontmoet, verdriet en strijd en blijdschap, dat vormt dan geen muur meer om ons heen, die het uitzicht belemmert. De muren ontsluiten zich, en wij zien uit in de eeuwigheid. En in 't licht der eeuwigheid zien we reeds nu dikwijls, waar de lijnen van ons leven heen leiden.”

Martha stond voor het venster, en staarde uit in den fijnen, dichten regen. Nooit had ze haar eigen leven zoo duidelijk vóór zich gezien. En toch was er iets reuzengroots in die gedachte, iets, dat haar te machtig was. Het was haar, of ze op Nebo's bergtop stond, en een blik mocht slaan in het Beloofde Land. Maar toen bedacht ze, dat Gods dienaar daar eerst de rust vond, toen de woestijnreis voorbij was.

Voordat ze vertrok, ging ze nog even in de slaapkamer naar tante, die met roodgeweende oogen te bed lag.

„O, je gaat zeker terstond op reis,” riep tante uit met een poging om ironisch te wezen. „Ik vind het lief van je, dat je nog even afscheid komt nemen.”

Martha glimlachte goedig en zette zich op den rand van het bed, terwijl ze liefkoozend met de hand over tantes heete voorhoofd streek. Dat was meer dan de goede vrouw verdragen kon; haar ironie was terstond weg.

„Kind, ik begrijp je niet, ik begrijp je volstrekt niet. Ik vind het verschrikkelijk, dat ik dat alles met je beleven moet. Je verwoest je heele leven met een enkelen slag; ik huiver als ik het doordenk.”

„Ja, tanelief, u ziet enkel wat verwoest werd, maar niet wat behouden werd.”

„En dan die onnatuurlijke zelfbeheersching van je. Als men je zoo hoort, dan zou men haast gelooven, dat je meent wat je zegt.”

„Maar dat geloof u toch ook wel?”

„Ja, meenen en meenen is twee. Jelui meent soms zulke wonderlijke dingen, maar ik geloof toch niet, dat je zoo geestelijk bent, dat je al het andere voor niets rekent.”

Martha kleurde een weinig, maar gaf geen antwoord. Tante haastte zich, haar woorden een beetje terug te trekken.

„Ja, mijn lieve kind, je kunt niet gelooven, hoe innig ik van je houd, en hoe gaarne ik . . .”

De rest ging verloren in een onbedwingbaar snikken.

„Och, stoor je maar niet aan mij; 't komt van die vreeselijke hoofdpijn. Ga nu maar, lieveling, ga nu maar.”

Martha kuste haar tante en ging zachtjes de kamer uit.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Gesmijde. — Spaantje. — Verschillende woorden. —
Esperanto. — Pothuis — Joost en Hein. —
Mof. — Fransche band.

E. L. vraagt:

Men leest in 2 Sam. 1 : 10 van een *armgesmijde*. Wat is dat?

Antw. — „Gesmijde” komt van denzelfden stam als „smid” en beteekent: „gesmede,” dat gesmede is, b.v. een wapenrusting, een sieraad, enz. Zoo in dezen tekst een arming. Het woord is verouderd, en dient dus door een meer gebruikelijk vervangen.

Meermalen hoorde ik een drinker zeggen: „Ik zal nog een *spaantje* pakken.” Van een die dronken is heet het soms: „Zijn hoed staat op *half zeven*.” Hoe komt men daaraan?
W. W.

Antw. — Dit „spaantje” is een verbastering van „*spatje*,” dat ook wel voor borrel of slokje wordt gebruikt. Het tweede is verbasterd uit het Engelsch (waarvan onze zeelui allicht iets opdoen), *half seas over*, d.i. *dronken*.

Aan P. te B.:

Hoeveel personen van boven de dertig, vooral uit groote steden, weten nog *uit aanschouwing* wat de volgende woorden beduiden?

Snuiters, opkorter, pennemes, zuinigje, treeft, hangijzer, plateel, glazenspuit, zwavelstok, gezondheidsbrood, spencer, klakkebus, spaarlamp, uilenbord, pijpjes (kleedingstuk), rarekiek, ronsebons, pepernoot. Zoo kon ik voortgaan. Met de oude toestanden verdwijnen onnoodig geworden woorden uit de spreektaal. Soms vervangt ook een nieuw woord het oude. Beets moest, een halve eeuw na de verschijning der Camera, een boekje schrijven, om de vele uitdrukkingen, enz. in dat boek toe te lichten, die het later geslacht niet meer begreep.

Gaarne wil ik, zooveel doenlijk, van allengs verouderde woorden de verklaring geven.

Door A. de J. te K. wordt gevraagd:

Zou een *hulp-wereldtaal* als „Esperanto” in strijd zijn met Gen. 11 : 1—9?

Antw. — Indien het Esperanto bedoelde, alle menschen weer één taal te doen spreken, zou een beroep daartegen op Gen. 11 grond kunnen hebben.

Doch het Esperanto is slechts een hulpmiddel om, *terwijl ieder zijn eigen taal behoudt*, toch met vreemden gedachten te kunnen wisselen. 't Is eigenlijk hetzelfde als bij de cijfers, die ook voor allen dezelfde zijn. 1, 2, 3, enz. of de teekens bij scheepvaart, telegraaf, enz. En daarin is niets, dat met Gods bestel strijdt.

T. B. te H. vraagt:

Hoe komt men aan den naam „pothuis,” waarmee men vroeger een schoenmakerswoning of alleen zijn werkplaats aanduidde?

Antw. — Onze vriendin vergist zich een weinig. Een schoenmakerswoning heeft nooit „pothuis” geheeten, en de werkplaats alleen wanneer de naam paste. Zulk een „huis” werd trouwens meest gebruikt door schoenlappers.

De naam duidt op het enge, benauwde der pothuizen; uitbouwels zoo laag, dat men er niet recht op in kon staan, en zoo klein dat men, de armen uitspreidend, de muren raakte. Sluit men het deurtje, dan is alles „potdicht.”

Voorts:

Waarom geeft men Satan wel eens den naam *Joost* of *Joostje*; en den dood dien van *Hein*? — Het bijv. n.w. *magere* komt er natuurlijk bij, omdat men den laatste als een geraamte afbeeldt. Waarom geeft men hem geen andere namen?

Antw. — Omtrent dit „Joost” is met zekerheid niet veel te zeggen. Wel durf ik een gissing wagen. Spottend noemt men een ruw, barsch mensch wel eens „een lievertje,” of zegt men van een ongunstig bekend persoon: „'t is een beste!” Zoo kan ook de Satan, de ongerechte bij uitnemendheid, als Justus of Joost, d. i. de gerechte zijn aangeduid.

„Vriend Hein” is een uitdrukking, voor 'teerst gebruikt om den dood te beteekenen in den „Wandsbecker Bote,” het tijdschrift van den bekenden, vromen Duitschen predikant Matthias Claudius, die een eeuw geleden leefde. Hein of Hans is een zeer gewone Deutsche naam, net als bij ons „Jan.” Wij noemen ook wel een toren „lange jan,” een zeker soort karren „malle jan,” een matroos een „Jantje.” Zoo ook was Hein een algemeene naam voor den dood.

v. R. vraagt:

Hoe komt men aan den naam „mof,” waarmede men Duitschers betitelt, en hoe ontstond de uitdrukking: „hij zwijgt als een mof?”

Antw. — Het eerste deel der vraag is een jaar of twee geleden meer uitvoerig behandeld. Toen bleek, dat dusver niemand het goede antwoord wist. Mij komt nog altijd

het waarschijnlijkst voor, dat „muf” of „mof” een scheldnaam is voor de Duitschers, die, in vroeger eeuwen hier „op een strooisch kwamen aandrijven,” om fortuin te maken of hun brood te verdienen. Men denke aan de „hannekemaaiers;” „muf” is „verachtelijk,” „stinkend.” „Zwijgen als een mof” is duidelijker. Veelal werden de geringe Duitschers hier om hun gebroken Nederlandsch bespot. Daarom zwegen ze veelal maar, als ze b. v. in herbergen en gezelschappen waren; vandaar het gezegde.

We hadden het onlangs over „Fransche band.” Mijn meening, dat dit verbasterd is uit „voorhandsche band,” vond ik dezer dagen bevestigd, toen bleek, dat de „Fransche laan” in de „Plantage” te Amsterdam oorspronkelijk heette „Voorhandsche laan.”

A. J. H.

VRAGENBUS.

S. C. v. V. te D. — De ziekelijke moeheid in het linker-been, waarover u klaagt, staat waarschijnlijk in verband met *krampaderen* aan het been. Wij raden u, een flanelen zwachtel om het been te dragen, die van den enkel tot boven de knie elken morgen tamelijk stevig moet aangelegd en met veiligheidsspelden moet bevestigd worden. Daarnevens zijn inwrijvingen van het been met verdunde *Hamamelis-tinktuur* aan te bevelen.

H. S. te H. — Uw pijn in den rug wordt veroorzaakt door het lang achtereen gebukt staan, waardoor bepaalde spieren oververmoeid worden. Raadzaam is het, de houding van het lichaam zoo vaak mogelijk te veranderen, den rug van tijd tot tijd flink te strekken en u 's avonds den rug met warme slaolie te laten inwrijven.

Mej. A. M. te H. — De inwendige zwakte, waarover u klaagt, komt door slapte der buikspieren en de daardoor veroorzaakte verplaatsing der onderlijfsorganen. Versterkende middelen, zooals Haematogen en andere kunnen daaraan niet veel verbeteren. Veeleer is het dragen van een goed passende buikband en geregelde voorzichtige massage van het onderlijf aan te bevelen. Zeer goed is ook bv. de volgende oefening: U gaat plat op den grond liggen, laat de voeten door een ander vasthouden, kruist de armen over de borst en tracht nu recht op te gaan zitten, daarna weer neerleggen, en zoo voorts, 12 maal achtereen, elken dag twee maal.

P. te G. — *Geroosterd brood* is niet schadelijk voor de gezondheid, het is gemakkelijk te verteren en wordt daarom dikwijls zwakken, herstellenden en maagzieken aanbevolen.

Mej. T. te G. — Wij raden u aan 2 maal per dag *Pulsatilla* in te nemen (5 droppels der 3de decimale potens) en de aangedane deelen met verdunde *Calendula-tinktuur* te wasschen.

Mej. E. V. te S. — Voor uwe dochter raden wij het gebruik van *Sulfur* in hoogere verdunning aan, benevens het verhoogen van het voeteinde van het bed door het onderschuiven van twee houtblokken ter hoogte van 30 cM.

't Zijn mijn broeders in den Heere,
't Zijn mijn vrienden naar den geest,
Dus in liefde wij verkeeren
En in vrede, onbevreesd.
W' hebben 't zelfde ondervonden,
Elk spreekt uit des and'ren hart,
Eén van taal en spraak en gronden,
Eéne blijdschap, ééne smart.

'k Heb mijn hart en hand gegeven
Aan het volk, dat Jezus kent,
Eeuwig zal in glorie leven
't Volk, dat zich aan God gewent.
Zoete banden, die mij binden
Aan het lieve volk van God,
Aan des Heilands teerbeminden,
Want wij erven eender lot.

De beschikbare ruimte verbiedt mij meer van deze kunstlooze rijmen over te schrijven. Zij spreken tot het hart, en zijn duizenden tot troost geweest. Waarom ook niet u, lezer?

L. K.

De „voorwereldlijke” mensch.

Eenige jaren geleden verblijdde zich de Darwinistische wetenschap zeer. Dat een mensch uit een aap was ontstaan, wilde men zoo gaarne met de stukken bewijzen, en zie, op Java werd het geraamte gevonden van den „voorwereldlijken” mensch, de tusschenvorm tusschen aap en mensch. Eenige uren N.-W. van Madioen, bij Trinil aan de Solo-rivier, werden onderzoekingen gedaan onder leiding van den officier van gezondheid Dubois, en men toonde aan, dat de daar aanwezige aardlagen, waarin het geraamte gevonden werd, dagteekenden uit het tertiaire tijdvak, zooals men dat noemt, een tijdperk uit het bestaan der aarde, toen er wel reeds dieren, maar nog geen menschen waren.

In 1907 echter ging een Duitsche expeditie het terrein nog eens nader onderzoeken. Een der leden van de expeditie, Dr. Emil Carthaus, vertelt thans van zijn tocht, waarbij de aardlagen grondig onderzocht zijn met al de aanwezige overblijfselen van dieren en planten. En daarbij blijkt, dat al die vondsten afstammen van dieren en planten, zooals ze nog tegenwoordig op aarde leven. Dat die lagen reeds diep onder de aarde liggen, vindt Dr. Carthaus voor Java niets bijzonders. Java is het Poeloe Merapi, het vuureiland, gelijk het in het Maleisch heet, en gedurig komt het voor, dat uit de vulkanen en de vulkaanmeren modderstroomden van geweldigen omvang over het landschap glijden en bedekken wat hun in den weg komt. Nog slechts enkele jaren geleden kwamen op die wijze bij een uitbarsting van den Semeroe 400 menschen om het leven. Op die wijze is ook de „voorwereldlijke” mensch van Dubois onder de aarde geraakt met vele dieren en planten. En dat het nog niet zoo miljoenen van jaren geleden is, als de Darwinisten zoo gaarne wilden gelooven, bewijst Dr. Carthaus uit het feit, dat hij in dezelfde omgeving artefacten gevonden heeft, voorwerpen van menschelijke kunst. De aapmensch blijkt dus een gewoon mensch te zijn geweest, en de naam van den „pithecanthropus erectus” moet, gelijk Dr. Carthaus zegt, uit de rij der voorouders van den mensch geschrapt worden, in welke rij trouwens professor Virchow, de groote ontleedkundige, hem nooit heeft willen hebben. Die had altijd wel gezegd, dat het een gewoon mensch was geweest. Daarbij is er weer een misleidende dwaling minder in de wereld. Zouden de geleerden niet langzamerhand tot de overtuiging moeten komen, dat ook de mensch geschapen is „naar zijn aard,” gelijk de dieren en planten?

A. L.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Fransche slag. — Kerfstok. — 't Vrouwtje van Stavoren. — In staat.

B. te H. vraagt: Wat wordt bedoeld met:

1. Er met een *Franschen slag* door heen te slaan?

Antw. — De Franschen houden er van, de dingen vlug te behandelen en af te doen; ze hebben iets kwikzilverachtigs, dat aan degelijkheid nu juist niet altijd bevorderlijk is. Daarop wijst de „Fransche slag.”

2. Het lijkt wel een huishouden *van kea's*?

Antw. — Deze uitdrukking is reeds voorlang uit Indië naar Nederland gekomen. Het woord beduidt „Chineesch.” Wat onze matrozen van de Chineesche huishoudingen zagen, gaf nu juist geen beeld van orde en reinheid. Van daar de uitdrukking, die zeggen wil verward, slordig, onordelijk.

3. Die heeft ook veel op zijn *kerfstok*. Vanwaar *kerfstok*?

Antw. — Schrijven en rekenen waren vroeger veel minder algemeen dan thans. Minder ontwikkelden gebruikten een houten stokje bij loopende rekeningen. Voor elk brood b.v., dat de bakker bracht, maakte hij een kerf in een stok, en rekende dan om de zooveel kerven af. Enkele kerfstokken zijn nog bewaard gebleven. De uitdrukking beduidt thans figuurlijk: veel op zijn rekening hebben.

4. Zoo roekeloos als 't *Vrouwtje van Stavoren*?

Antw. — Stavoren, thans zoo vervallen, was vroeger een rijke groote Hanse-stad. Daar woonde ook de uit de overlevering bekende rijke weduwe van Stavoren, die veel schepen had. Toen een dezer eens met een lading koren terugkwam, vond zij dit wat min, en liet alles roekeloos in zee werpen. Tot straf hiervoor verzandde de haven door het z.g. Vrouwenzand, waarop nu nog looze korenaren groeien, die men, helaas, echter ook elders vindt!

5. De beurze leeg, 't gebouw in *staat*;
Maakt menschen wijs, maar *wat te laat*.

Antw. — Dit wil zeggen: als het sierlijk gebouw, dat men heeft laten optrekken, klaar is, is ook de beurs leeg. Dan leert de mensch wijsheid, maar te laat. Begin dus niet te bouwen zonder eerst de kosten te overrekenen.

A. J. H.

V A R I A.

Wanklank.

Ik weet
Dat 't heet:
Op jeugd
Rijmt vreugd;
Op grijsheid
Wijsheid;
Op vrijheid
Blijheid.

Toch is er ook een Jeugd volbracht in tranen,
Een Ouderdom, die rechtens eindt op „dom,”
Een Vrijheid, ingeluid met zwarte trom.

Kometen zijn we op onbecijfbare banen,
De wanklank van de zonde knarst alom.

A. J. H.

VRAGENBUS.

W. te H. — De verwijdering van getatoeëerde plekken op armen of borst is niet gemakkelijk. De methode van electrolyse, die hiervoor wordt aangewend, bestaat in het gebruiken van fijne naalden, door welke een galvanische stroom (electrisch) wordt geleid; daardoor wordt het aangedane huidweefsel opgelost; de aanwending moet geschieden door een deskundige, die in 't bezit van de daartoe noodige instrumenten is.

Mej. B. Sch. te 's-Gr. — Het komt vaak voor, dat na de genezing van de eene of andere longaandoening toch nog voortdurend wat slijm afgescheiden wordt uit keel of luchtpijpen. Als u overigens gezond en sterk zijt, heeft dit niets te beteekenen; de slijmvliezen der luchtwegen hebben bij langen duur eener aandoening zekere veranderingen ondergaan, waarvan de gevolgen zelfs na genezing van de oorspronkelijke ziekte steeds meer of minder blijven voortduren. Ook wordt steeds, vooral in groote steden, door iedereen veel stof en rook ingeademd, en deze stoffen moeten dan door schrapen uit keel en luchtpijp gewoonlijk 's morgens vroeg verwijderd worden. Zoowel voor uw vatbaarheid voor weersverandering als voor uw rheumatische bezwaren, is het raadzaam in het Nederlandsch klimaat flanel of Jaeger-tricotwol op het bloote lijf te dragen, daarnevens echter de huid te harden door luchtbaden en droog wrijven der huid na 't transpireeren. Gedurende de wintermaanden is een kuur met geregeld innemen van levertraan aan te raden.

C. R. te G. — *Verstopping* bij zuigelingen en kleine kinderen wordt genezen door het geregeld ingeven van een half theelepeltje melksuiker elken dag. Van geneesmiddelen is Lycopodium in de 6de homoeopathische decimale verwrijving aan te bevelen. Ook een Priessnitzsche omslag om het onderlijf gedurende den nacht bewijst daarbij uitstekende diensten. Bij hardnekkige verstopping moet bovendien het voedsel veranderd worden. Weinig meelspijzen, daarentegen vruchtensappen, desnoods zure melk of karnemelk geven.

C. N. te W. — Om het herhaalde voorkomen van *steenpuisten*, die zeer pijnlijk kunnen zijn, te verhinderen, moet het bloed verbeterd worden door het afwisselend gebruik van *Arnica D 3* en *Hepar sulfur D 6* gedurende eenige weken, waarbij een diët, vrij van kaas, worst en varkensvleesch moet opgevolgd worden. Lichaamsbeweging in de open lucht is zeer gewenscht. Tevens moet voor goede huidverpleging door warme baden en wasschingen met Salicyl-zeep gezorgd worden.

D. K. te Z. — Het gebruik van levertraan is in het heete jaargetijde te ontraden; 't best werkt dit middel in den herfst en den winter, vooral bij koud weer. In de maanden met een „r", dus van September tot April, kan een levertraan-kuur meestal met goed gevolg gebruikt worden. De kuur mag niet te lang duren, daar anders de lever te veel wordt ingespannen. Zes weken is voldoende, daarna moet geruimen tijd gepauzeerd worden. Men begint met drie theelepels per dag, en stijgt langzamerhand tot drie eetlepels per dag. De traan wordt 't best onmiddellijk na de maaltijden genomen. Voor personen met een zwakke maag is als surrogaat zoete room, met appelmoes vermengd, aan te bevelen.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Leek. — Uyr. — Vuyr. — Critiek.

Mej. C. te K. vraagt:

1. *Leekedichtjes* van De Génestet:

Wat meer verdraagzaamheid!

Voorwaar,

De strijd wordt onbehaaglijk!

Ook wij zijn wel *verdraagzaam* — maarDe rest is *onverdraaglijk!*

Wat beteekent het woord „leek" in *leekedichtjes*? Is dit hetzelfde als *leek*, waar onze Catechismus van spreekt, (in Zondag 35) als boeken der *leeken*?

Antw. — De Génestet hekelt hier geestig de onverdraagzaamheid van hen, die zichzelf bij voorkeur verdraagzaam noemen, en bestraft het in hen, dat zij andersdenkenden onverdraaglijk vinden. De liberalen b.v. spraken steeds van verdraagzaamheid, maar waren toch altijd drijvers van het stelsel der godsdienstlooze school.

„Leeken" is een uitdrukking, die in de Roomsche kerk thuis behoort, welke ook „geestelijken" heeft. Wij Protestanten verwerpen deze onderscheiding, als strijdig met de leer van het N. Verbond. De Génestet wil met „leekendichtjes" zeggen: voortbrengselen niet afkomstig van, noch bestemd voor priesters in den tempel der dichtkunst, maar voor het algemeen.

Wat nu den Catechismus betreft, deze gebruikt het woord nog in den zin, waarin de Roomsche kerk het neemt, wier leer terecht door hem bestreden wordt.

2. Ook dit oude versje:

Oprechte vrindschap sweer *jck* U deser *uyr*Of meen *jck* 't anders, slae my 't helschen 't hemelsch *vuyr*.

Antw. — Vroeger verlengde men de klinkers veelal niet als thans door verdubbeling, maar door achtervoeging van *a*, *i* of *y*. Vandaar spellingen als: jaer, hair en heir. Zoo is het ook hier. De twee bedoelde woorden uit versregels van Hooft zijn *uur* en *vuur*. — *Jck* = Ik.

Een vraag van B. S. betreft weder de beteekenis van een leekedichtje van De Génestet, en wel het bekende

Critiek mag alles onderzoeken,

Want eindeloos is haar gebied:

Zelfs de inhoud der gewijde boeken;

Alleenig maar 't critiekste niet.

In mijn opstel onlangs over De Génestet, zei ik reeds, dat het thans levend geslacht menig leekedichtje onbegrijpelijk zal vinden, wijl het de feiten en toestanden niet kent, die indertijd tot de vervaardiging aanleiding gaven; en ook dat De Génestet niet altijd billijk oordeelt. Een en ander blijkt hier.

Het was in den strijd tusschen modernen en geloovigen, nu een 60 jaar geleden, waarbij het veelal ging over de vraag of en in hoeverre de Bijbel betrouwbaar is. Tot hen, die krachtig voor het gezag der H. Schrift opkwamen behoorde de welbekende Utrechtsche hoogleraar Doedes. Hij kon het best hebben, dat men critisch de Schrift onderzocht, overtuigd, dat zij er niet onder lijden zou. Maar, zoo zei hij tot de modernen, als gij nu naar uw meening hebt uitgemaakt wat echt is, dan behoeft gij de echtheid van dat echte toch niet weer te onderzoeken.

Deze zeer juiste uitspraak nu hekelt De Génestet in zijn leekedichtje door uit te roepen: Dus moet de critiek van het critiekste, d. i. het als echt beschouwde afblijven! 't Is wat fraais! — Heel geestig, maar onbillijk.

A. J. H.

schoppen en spaden beladen, reeds gereed om te vertrekken.

Wij namen afscheid; ik was in 't geheel niet bezorgd, doch in de oogen van mijn man lag een groote onrust.

„Als de wind naar het Noorden draait," zeide hij met ernst, „dan gooit ge onmiddellijk de stallen open, Nelly; ge spant dan bles dadelijk voor den wagen en vlucht met de kinderen naar het veer. Als ge met de pont over de rivier zijt gezet, zijt ge veilig."

Het vuur bevond zich op twee uur afstand; maar de weg liep dwars door het woud, en was door zware boomwortelen lastig en hobbelig. Met een wagen had men minstens drie uur werk, om er te komen, en ik hoopte van harte, dat de vlucht niet noodig zou zijn.

De lucht was heet en benauwd, al was het nog vroeg; ik ging aan mijn werk, voerde de kippen, en molk de koe. Wij bezaten reeds een talrijke kudde vee, doch die weidde op de prairie, op grooten afstand, onder de hoede van vertrouwde herders, terwijl Bald deze koe voor mij had bestemd, voor de huishouding.

De koe scheen onrustig; zij graasde op het kleine grasveld achter het huis, doch inplaats van naar de drinkplaats te gaan, volgde zij mij tot de huisdeur. Ik vond het wel vreemd, maar dacht er verder niet over na, en kleedde de kinderen aan, die wakker waren geworden. Mijn oog richtte zich even naar het Noorden; aschgrauwe wolken verhieven zich boven de kimmen.

Ik zette mijn huiselijken arbeid voort, terwijl de hitte al drukkender werd. Ik begaf mij vervolgens naar buiten, om naar de kinderen te zien; in de schuduw van een hoogen eik zag ik ze spelen; het was bladstil in de natuur.

Daar viel iets uit de lucht vlak voor mijn voeten neer; ten uiterste verbaasd, keek ik naar den grond, en nam een stervenden vogel op. Op vijf pas afstands voor mij zag ik nog een stervenden vogel, terwijl een groot rumoer ontstond in het woud. Het wild begon de woning voorbij te vluchten in angst voor een onzichtbaren jager, terwijl de aschgrauwe wolken in het Noorden al hooger stegen.

Toen werd ik toch onrustig, maakte den vinger vochtig, en stak hem de lucht in — de wind was gekeerd naar het Noorden.....

Ik ging naar den stal, haalde er den bles uit, en spande hem met een bedroefd hart voor den wagen. Ik wierp een smartelijken blik op de vrucht van onzen jarenlangen noesten arbeid. Nu zou het vuur komen, en alles verteren — het ging me aan het hart!

Doch was de woning niet te redden? Had Williams, die op vier uren afstands van ons woonde, aan mijn man niet meer dan eens verteld, hoe hij — eenige jaren vóór onze komst — het vuur door het vuur had bestreden, door rondom zijn woning een open ruimte te branden?

Ik sloeg den blik op de groote, cirkelvormige ruimte, die mijn man naast het woonhuis had gemaakt; in het midden van die ruimte bevond zich een ruime, wijde afgraving, een soort kuil, om water op te vangen. Door de langdurige droogte was die kuil, waarboven eenige planken lagen, thans droog.

Ik leidde den gespannen wagen naar die open ruimte, hij was met zeildoek overdekt, en ik gebod mijn kinderen, eveneens naar die open ruimte te gaan.

Was ik de woorden van mijn man vergeten? In 't geheel niet, maar ik hoopte hem te verrassen met het behoud van ons woonhuis en onze schuur. Het was mijn eigen wil, die zoo sprak; dat wist ik wel, maar later zou Bald mijn kordaatheid prijzen. In elk geval kon ik een poging wagen, en mislukte ze, dan was het immers nog tijd om te vluchten. Dat meende ik ten minste.

Gewapend met een emmer water en groote, natte deweilen, begaf ik mij naar de schuur, die het dichtst aan het bosch grensde.

Raakte die schuur met het daaraan vastgebouwde varkens- en kippenhok in brand, dan was het woonhuis stellig verloren; dat begreep ik onmiddellijk, en daarom begon ik mijn arbeid, door dicht bij de schuur het struikgewas in brand te steken.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

J. J. te B. — U betwijfelt, of het met het gebruik van onnoodige vreemde woorden in onze taal wel zoo erg staat als wij soms beweren. Om u te overtuigen, dat wij niet overdreven, knippen wij maar zoo even een stukje uit een dagblad, dat ons juist onder de oogen komt. Zie hier:

„OM DE NOORDKAAP.

Toen wij Maandagmiddag om twee uur aan boord van de „Andenaes" stapten, ging juist de gong, die ons aan tafel riep. Ik ben geen *gourmande*, doch weet een goed *diner* te *apprecieeren*, en daarom wil ik niet onvermeld laten, hoe buitengewoon goed 't *diner* was en verder alle maaltijden aan boord van dit schip waren. Zoo hoog in het Noorden mag men geen groote *aanspraken maken*, vooral wat vruchten en groenten betreft, maar hier merkte men niet, dat al het genotene zeer zeker een groote reis achter den rug had. Ananassen en meloenen waren van dezelfde *superieure kwaliteit* als wij ze in Amsterdam zouden kunnen verwachten."

Als een *Nederlandsche* vrouw zoo kan schrijven en een *Nederlandsch* dagblad dit maar zonder meer opneemt, is het kwaad toch zeker wel ver voortgewoekerd!

In een mij gezonden nummer van het weekblaadje „De Blijde Boodschap" leest men:

„Men hoort wel eens zeggen: „*Zoo wijs als Salomo's kat*".... Dat is van een verhaal afkomstig uit de 12e eeuw: dat zekere Morolt Salomo's kat verschalkte, ofschoon deze kat het al heel ver gebracht had, want zij hield het licht vast, waarbij Salomo las. Maar Morolt liet eenige muizen springen, en de kat vergat haar plicht en vervolgde de muizen."

In verband met hetgeen wij onlangs over des keizers kat schreven, zij hierover opgemerkt, dat het bovenstaande een der vele oude Joodsche legenden is, voor wier waarheid wel niemand zal instaan, doch die het bekende gezegde wellicht verklaart.

Twee vragen van J. R. nemen we tegelijk. De eerste betreft den oorsprong van het woord *maar*; het voegwoord. Dit woord is een vervorming van het oude *ne ware*. „Ne" is de ontkenning, die ook voorkomt als „en" in „ik en weet niet." (Het Afrikaansche „ni".) De beide woorden zeggen dus hetzelfde als ons *ten ware*, d. i.: ware het niet. „Maar" beduidt alzoo „indien niet."

Zeg ik: „Ik zou wel uitgaan, maar het regent," dan beduidt dat: „als het niet regende," enz.

De tweede vraag geldt den oorsprong van het woord *vernuft*. Oudtijds kon dit bij ons ook „verstand" beteekenen. In onze Statenvertaling wordt herhaaldelijk van „onvernuftig" gesproken in de beteekenis van „onverstandig." Dit is nu verouderd. Het woord komt van den stam „nemen," d. i. vatten, grijpen. Zoodat vernuft aanduidt bevatting of begrip. Wat het thans in onze taal beduidt, is wel bekend.

B. te H. vraagt: Wat wordt met *de Hamer van Karel Martel* bedoeld?

Antw. — Karel Martel was een beroemde rijksgroote der Franken, die in 732 bij Tours de Arabieren versloeg, en zoo Europa redde van overheersching door Mohamedanen. „Martel" is een oude vorm van het Fransche „Marteau" en beduidt hamer of strijdhamer, een toen gebruikelijk wapen.

A. J. H.

En het wordt hoog tijd, want daar komt John met zijn vrouw en zijn tien kinderen het erf oprijden. Zij roepen reeds, waar Grootmoeder toch zit, en hun gejuich maakt mijn oude hart weer jong.

VRAGENBUS.

P. E. te B. — Een homoeopathisch middel tegen slaperigheid in de kerk wilt u weten! Dit kunnen wij u, helaas, niet verschaffen. Zóó ver heeft de homoeopathie het nog niet gebracht! Een vriendschappelijk ribbestootje of het laten ruiken van eau-de-cologne of salmiakgeest, zal ook eer in staat zijn, de levensgeesten op te frisschen van wie, 't zij uit gewoonte, 't zij uit onverschilligheid, in dit opzicht door hun houding bij de prediking des Woords aanstoot geven.

Mej. D. K. te A. — De door u beschreven ziekte-verschijnselen wijzen op lever- en galsteenziekte. De behandeling van een acuten aanval der ziekte moet aan een deskundige overgelaten worden. Van groot belang is de diëtetische behandeling, om den terugkeer der aanvallen te verhinderen. Hierbij moet in de eerste plaats de leefwijze geregeld worden, daar de oorzaken der galsteenvorming te zoeken zijn in een zittende leefwijze en overdadig gebruik van vleesch, verbonden met hardlijvigheid, en bij vrouwen in het onverstandig rijden, waardoor lever en galwegen bekneld en de normale afscheiding der gal bemoeilijkt wordt. Verboden zijn in de tweede plaats: vette spijzen, alcoholische dranken, kaas, harde eieren, visch, kreeften en oesters. Daarentegen is ooft, zure melk, karnemelk, grahambrood, honig, salade en spinazie zeer aan te bevelen. Het geregeld gebruik van de minerale wateren van Karlsbad of Neuenahr, gedurende eenige weken, is raadzaam.

C. D. te U. — Wormen in de ingewanden komen bij den nensch hoofdzakelijk in drie soorten voor, en wel als *spoelvormen*, *maden* en *lintwormen*. Zij ontwikkelen zich uit eieren of embryo's van wormen, die met de spijzen of dranken n 't lichaam geraken. Kinderen b.v. hebben veel met spoelvormen te doen, daar zij met het spelen op den grond, het betasten van stof en vuil op de straten, of het eten van afgevallen, ongewassen vruchten gemakkelijk wormeieren naar binnen krijgen. De eieren van maden worden meestal door verontreinigde handen van het eene kind op het andere overgebracht, terwijl lintwormen, zooals voldoende bekend is, meestal door het eten van rauw vleesch ontstaan. Dat de aanwezigheid van dergelijke parasieten in het menschelijk lichaam geen goed doet, maar daarentegen dikwijls allerlei bezwaren, zelfs gevaarlijke ziekte-verschijnselen kan veroorzaken, behoeft geen betoog; bij kinderen kunnen zelfs stuipen door de aanwezigheid van spoelwormen in de ingewanden ontstaan. Gelukkig bezitten wij een aantal middelen, die deze ongenode gasten kunnen verdrijven; hiertoe behooren santonine-pastillen, pompoenpitten, kokosnoot, granaatwortel, varenkruid, enz.; de gepaste vorm en dosis dezer middelen moet natuurlijk in elk bijzonder geval door den arts bepaald worden. Niet onvermeld willen wij ten slotte nog laten, dat sommige gestellen, vooral van kinderen, een bijzonder gunstigen bodem voor de ontwikkeling van spoelwormen of maden leveren; hier kunnen homoeopathische middelen, om de lichaamsgesteldheid te verbeteren, vooral *Sulfur* en *Calcarea*, goede diensten bewijzen.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Betuun. — Nijmegen. — Ethisch-irenisch. — Bosch. — Hangijzer. — Grondloos.

In zake „betuun" (zie de opmerking van G. D. te H. in 't nr. van 8 Juli) schrijft de heer J. t. H. te H. bij Z.: In den achterhoek van Gelderland, waar men de *t* of *d* achter de meeste woorden *niet* uitspreekt, zegt men toch: de appels zijn betuund, enz.

We danken *zeer* voor de mededeeling, die *afdoend* de zaak uitmaakt.

Verschillende vragen van H. A. v. L. te S. vatten we kortelijk samen:

Over het vliegen met werktuigen is reeds uitvoerig in „Timotheüs" geschreven; over de loting door L. K.

Nijmegen heette oudtijds *Noviomagus* of *Noviomagum*; een naam, die vaak voorkwam, met een toevoegsel. Zoo b.v. in het latere *Spiers*.

Ethisch-irenisch duidt naar de beteekenis op hen, die zedelijkheid en deugd voorstaan, en den vrede minnen. 't Is de oude naam der richting (in de N. H. kerk vooral) die nu de Ethische heet, en die meer de praktijk, het leven, dan de leer vooropstelt. Ook over haar heeft „Timotheüs" reeds vroeger geschreven.

Een vraag betreft het woord *bosch*. We zullen, om kort te zijn, hierover slechts opmerken, dat de onderscheiding in spelling tusschen *beukenbosch* en *bos hout* wel duidelijk, maar eigenlijk niet gewettigd is. Het oorspronkelijke woord duidt eenvoudig een verzameling aan, groot of klein, zooals b.v. blijkt in *vederbos*. Een verkleinwoord van *bos* is het woord *bussel*, dat in de Statenvertaling voorkomt. Het onkruid wordt in busselen gebonden, d. i. in bosjes.

Een andere vraag luidt:

Waarom noemt men een moeilijk geval soms: „een heet hangijzer"?

Antw. — Oudtijds en nog niet zoo lang geleden, had men in de open schoorsteen een ketting, waaraan de pot of de ketel te vuur hing. Moest echter iets in de pan gebakken worden, dan werd eerst aan den ketting een ijzeren toestel bevestigd, waarop de pan boven het vuur kon hangen. Dit toestel was het Hangijzer. Wie onvoorzichtig was, kon zich bij het afnemen er licht aan branden, en dit verklaart genoegzaam de uitdrukking.

Ten slotte:

In Psalm 36 : 2 (berijmd) leest men:

„Uw (Gods) oordeel is *grondloos*." Is dat juist gezegd?

Antw. — Het achtervoegsel „loos" beduidt ongeveer hetzelfde als „zonder"; b.v. ouderloos, moedeloos, enz. „Grondloos" is dus: zonder grond, reden of oorzaak, ongeveer hetzelfde als „ongegrond." Dit kan hier echter niet zijn bedoeld. Daarom is „grondloos" hier onjuist, en moet het zijn *ondoorgrondelijk*. (Zie ook den onberijmden Psalm.)

A. J. H.

Verbetering.

Op blz. 471, 1e kolom, regel 9, staat: Het *vuur* bevond zich op twee uur afstand; dit moet zijn: het *veer*.

Op blz. 475, 2e kolom, laatste regel, leze men in plaats van 't deel des *eersten*, 't deel des *tweeden*.